ATEITIS

Nr. 6 1931

MĖNESINIS MOKSLEIVIŲ ŽURNALAS

TURINYS

		Psl.
1.	Sukaktuvės	289
2.	Naktis neatėjo. *B. Brazdžionis*	291
3.	2 tauri „	291
4.	Pašaukimo pasirinkimas	292
5.	Žmogus ir gyvulys. *Prof. M. Reinys*	297
6.	Jos žodžių prasmė. *K. Grigaitytė*	302
7.	Prof. Giuseppe Toniolo. *Kun. M. Krupavičius*	311
8.	Amžina jaunatvė. *Kz. Čibiras*	328
9.	Pavasario giesmės. *Pr. Naujokaitis*	333
10.	Prancūzijos moksleivių veikimas. *Max Legendre*	334
11.	Šunelio nuotykiai. *A. Vaičiulaitis*	338
12.	Šį pavasarį. *K. Grigaitytė*	342
13.	Apraudojau. *J. Vaidotas*	342
14.	Mano serenada. *A. Paplauskas*	342
15.	Primula veris. *Lenau*	342
16.	Eikime į gamtą! *A. Graževičius*	343
17.	Mūsų veikimas	347
18.	Kas skaitytina per atostogas	350
19.	Atsiųsta paminėti	352

„ATEITIES“ { Redakcija Kaunas, Aukštaičių g-vė 21, arba Laisv. al. 3; Adm-ja Laisvės al. 3. Tel. 26-76

„Ateities“ kaina: Lietuvoje metams 15 lt., pusm. 8 lt. Moksleiviams: metams 6 lt., pusm. 3 lt. Užsieny: metams 20 lt pusm. 10 lt. Atskiras numeris 1,75 lt.

Ateities prenumeratorių dėmesiui

Š. m. balandžio, gegužės ir birželio mėnesio «Gamtos Draugo» priedas prenumeratoriams bus pasiųstas II pusm.

Dovanas

uoliems š. m. «Ateities» ir «Ateities Spindulių» platintojams pasiųsime naujų 1931/32 m. mokslo metų pradžioje, kai daugumas jų surinktų pr-rių bus atsiligynę.

Jaunoji drauge! Žengiant į gyvenimo rytą, būtinai reikalingas geras ir prityręs draugas—patarėjas. Juo geriausiai gal tikti jau vienuoliktus metus einąs įdomus ir aktualiausiais gyvenimo klausimais atsiliepiąs moterų žurnalas

„NAUJOJI VAIDILUTĖ.“

Todėl nė viena moksleivė negali likti 1931 m. be **vienintelio savo** žurnalo. Moksleivėms žurnalas kainuoja **met. 5 lit.**

Adresas: «N. V.» administracijai Kaune, Laisvės Al. 3.

ATEITIS

Mėnesinis moksleivių žurnalas

6 Nr. 1931 m. birželio mėn. XXI

Sukaktuvės

„Šita vieta tuščia, ir valanda jau praėjo. Paleisk juos, kad jie nueitų į artimiausius sodžius ir miestelius ir nusipirktų sau valgyti. Atsakydamas jiems Jis tarė: Jūs duokite jiems valgyti".

Mork. 6, 35—37.

RERUM NOVARUM

Gyvenimą formuoja ne programos ir posėdžiai, ne taisyklės ir paragrafai, bet dvasia. Kristus nepaliko jokios programos, bet paliko dvasią, iš kurios tryška visa, kas reikalinga kurti naujam gyvenimui. Šita Kristaus dvasia remdamasis, popiežius Leonas XIII prieš 40 metų suformulavo ir paskelbė niekad neužmirštamą encikliką *„Rerum Novarum"*. Nuo tos dienos praėjo jau daug laiko. Daug kas pasikeitė: vienos valstybės griuvo, kitos susikūrė; atsimainė žmonių galvojimas ir praktiški santykiai. Bet enciklikos mintys yra gyvos ir šiandie, nes jos paremtos amžinąja Kristaus dvasia.

Minėtoji enciklika sudarė naują epochą socialiniam katalikų moksle ir gyvenime. Čia buvo išspręstas socialinis klausimas, nustatyta tinkami santykiai tarp darbo ir kapitalo, tarp darbininko ir darbdavio; čia buvo palaidotas socializmas ir kapitalizmas. Todėl suprantama, kodėl šiemet visas katalikiškas pasaulis su didžiausiu entuziazmu švenčia šitos svarbios enciklikos sukaktuves. Į Rymą važiuoja šimtai darbininkų organizacijų atstovų, leidžiami ištisi veikalai, aiškiną ir populariuoja enciklikos mintis, laikraščiuose ir žurnaluose rašomi ilgi straipsniai — ir teisingai, nes enciklika yra to verta. Ji nurodė katalikams kelią, kuriuo einant galima pasiekti solidaraus visuomeninio sugyvenimo, galima pagerinti vargšų būklę, neįžeidžiant nei nuosavybės principo, nei žmonių nelygybės pakto.

Kreipiame todėl mūsų skaitytojų dėmesį, ypač tų, kurie daugiau domisi visuomeniškais klausimais ir patariame šią enciklką gerai išstudijuoti. Sukaktuvių proga lietuviškai yra išėjęs jos naujas leidimas (kaina 2 litai). Rengiama taip pat tuoj išleisti ir josios minčių aiškinimai. Todėl bus galima su popiežiaus formuluotais principais visai gerai susipažnti. Atostogų metu šalia romanų pravartu būtų kai kada ir šiuos veikalus pavartyti.

ŠV. ANTANAS

Kova prieš prabangą ir išlepinimą, prieš turtų sutelkimą į paskirų žmonių rankas eina jau nuo žilos senovės. Katalikų tikėjimas visais laikais skelbė, kad lengviau kupranugariui išlįsti pro adatos skylutę, negu turtuoliui įeiti į dangaus karalystę. Visais laikais katalikijoj atsirasdavo žmonių, kurie pasipriešindavo didžturčiams ir reikalaudavo į turtus žiūrėti kaip į paskolą, dėl kurios reiks atsakyti.

XII amžius Italijos istorijoj pasižymi, kaip ypatingos prabangos ir išlepimo amžius. Bet Apvaizda pašaukia Asyžiaus Pavargelį, kuris atidavęs savo tėvui paskutinius drabužius, ypatingu uolumu pradeda skelbti neturto Evangeliją. Palaiminti neturtėliai! Dešinė jo ranka ir tikras jo draugas buvo šv. Antanas, kurio šiemet švenčiame 7co metų sukaktuves. Būdamas pietų žmogus, jis visu savo karščiu pamilo šv. Pranciškaus idejas ir uoliai jas platino įvairiuose Europos kraštuose. Nesvarbu mums išviršiniai jo gyvenimo įvykiai. Svarbu dvasia ir idejos. Jis priklausė šv. Pranciškaus ordenui. Taigi jau šis vienas faktas charakterizuoja visą jo darbuotę. Tas ordenas buvo įsteigtas ne kam kitam, kaip vargšams globoti, ligoniams slaugyti ir našlaičiams šelpti. Šalia to pranciškonai rūpinosi ir tebesirūpina visuomenės atnaujinimu išsižadant reikalingos prabangos ir kūno smagurių. Šitos ordeno savybės buvo ir šv. Antano darbuose. Jis buvo garsus pamokslininkas, didis Dievo žodžio skelbėjas, kurio darbus Apaizda laimino įvairiais stebuklais.

Paduos mieste, kur šis šventasis mirė, rengiamos didelės iškilmės. Šalia bažnytinės dalies bus religinės muzikos koncertų, paveikslų paroda iš šv. Antano gyvenimo; rengiama trejetas veikalų apie šventojo gyvenimą ir t.t. Jubilėjus virsta pasauline šventė. Šv. Tėvas laiške Paduos vyskupui sako: „Tesimoko iš jo (vad. iš šv. Antano) jaunuoliai, ypač tie, kurie yra susitelkę Kat. Akcijos eilėse, šio pasaulio viliojimais kratytis ir tyrą širdį aukštyn kelti“. Reik tikėtis, kad katalikiškasis Lietuvos jaunimas irgi savo širdyse tinkamai pasirengs sutikti birželio 13 d.

*

„Saulė pakilo su karščiu ir išdžiovino žolę, jos žiedas nukrito, ir jo išvaizdos gražumas žuvo; taip ir turtingasis suvys savo keliuose“.

Jok. 1, 11.

Bern. Brazdžionis

Naktis neatėjo

Nusitiesė vieškeliai. Platūs. Pailgi.
Nusviro pro degančių sutemų šydą.
O žemė dainuoja: — Naktis neatėjo.
Vai čiūto, naktis pasiklydo.

Praskubina tūkstančių tūkstančiai greitai.
Praeina, praūžia, prabėga.
O žemė po tekančios saulės vainikais
nemiega ir tiek. Neužmiega.

Suklaupia šešėliai prie dylančio kranto,
suklykia, kaip šėlstantis vėjas.
O žemėje gandas: — Naktis pasiklydo.
Ai lido, naktis neatėjo.

2 tauri

Jie susirinko prie mano durų
ir prašo — beldžiasi tyliai
— kuo jūs vardais vėli keleiviai?..
— — — jie nebyliai.

Jie susirinko prie mano lango.
Visi. Ir prie visų langų.
Užgeso žiburys.
Baugu.

Mirtis ir kapas ir juodos naktys
jų akyse.
Ir degančių geismų kruvinas kalavijas
ir skambantis vidurnaktis karstų karste.

Sudužo vienuma, kaip žvaigždžių salve,
kaip tolimos pakrantės vėtrų džazzo muzika aitri.
Ir gūdžios mintys ir vėli keleiviai.
Sapnuoja 2 sapnu, 2 sutemų tauri.

Pašaukimo pasirinkimas

Baigaint gimnaziją, visu rimtumu stoja prieš akis klausimas: „K u o a š b ū s i u?“ Tiesa, jauno moksleivio galvoj jis kildavo jau ir pirma. Bet tai buvo tik nedrąsus pasirodymas, bailus mėginimas, kurio išrišimas vis būdavo atidedamas ateičiai. Tik paskutiniais metais, net paskutiniais mėnesiais pašaukimo klausimas ima smarkiai klabinti abiturienta širdį. Bendrasis lavinimas baigiasi. Jau laikas imtis specialaus, kad tuo būdu pasirengtum per visą gyvenimą besitrauksiančiam darbui. Bet ko imtis? Ką aš turėsiu dirbti? Kam esu pašauktas? Štai tie klausimai, kuriuos jaunuolis turi išrišti. Tai egzaminai ir nė kiek nelengvesni už matūrus. Nevienas čia suklumpa. Duodamomis čia informacinėmis žiniomis mes norime šiek tiek palengvinti savo skaitytojams išlaikyti tuos paskutinius egzaminus, nuo kurių dažnai pareina visos ateities laimė.

KUNIGAS

Ne šitoj vietoj kalbėti plačiai apie kunigo pašaukimą. Tai galima padaryti rašant ištisą straipsnį ar net knygą. Be to, pašaukimą kunigystėn ištirti visu tikrumu prieš stojimą seminarijon retai kuriam pasiseka. Bet vieną kitą pastabą galime suminėti. Reik gerai įsidėti į galvą, kad k u n i g o p a š a u k i m a s n ė r a i n d i v i d u a l i š k o, b e t v i s u o m e n i š k o p o b ū d ž i o. Vadinasi, į kunigus einame ne tam, kad save ištobulintum (tam yra vienuolynai), bet kad kitus pašvęstum ir vestum išganymo keliu. Iš šitos esminės kunigystės žymės kyla ir reikalavimai tiems, kurie nori būt kunigais. Visų pirma reik didelės žmonių meilės, gilaus religingumo ir aukštos dorovės. Kas todėl yra per daug individualus ir negali šito individuališkumo nugalėti, kas iš viso nėra religingas, kam dorovingumas (ypač skaistybės srityj) nesutvarkytas, tas bent laikinai į kunigus netinka. Gera apie kunigystę nesvajoti ir tiems, kurie yra labai silpnų gabumų. Filosofijos ir teologijos mokslai yra gana sunkūs ir todėl bus jiems neįkandami. Tegul į seminariją nestoja tie, kurie turi bailią (skrupulatišką) sąžinę. Šitiems pirma patartina atlikti karo tarnybą ir tik tada, jei sąžinė bus sunormuota, rengtis į kunigus. Be vyskupo sutikimo nepriimami ir neteisėtai gimę. Netinka į kunigus turį fizišku trūkumų: sergą nuomariu, vienakiai, raiši, be pirštų arba išviso labai silpnos sveikatos. Kunigo pareigos yra tokios sunkios, jog reikalauja ir fizinio jėgingumo.

Bet kas yra kilnios sielos, kas ryžtasi pradėti dėl meilės žmonėms eiti į išganymą, kas turi pakankamai gabumų ir sveikatos — tas gali eiti į kunigus ir vaisingai darbuotis Kristaus vynuogyne. Piūtis yra didelė, o darbininkų maža. Pagalvok tad, jaunasis drauge, ar nesi kartais pašauktas į tų darbininkų skaičių. Pasitarimas su savo kapelionu čia turi nemaža reikšmės.

Stojant seminarijon reik turėti: 1) mokslo pažymėjimas (geriausia stot baigus gimnaziją), 2) kapeliono arba savos parapijos klebono liudijimas, 3) gimimo metrikai, 4) gydytojo liudijimas. Abiturientams, kurie mokėsi lotynų kalbos, egzaminų paprastai nereikia laikyti. Mokslas seminarijoje traukiasi (stojant baigus gimnaziją) 4—5 metus (nebaigusiems 6—7 m.). Pragyvenimas kaštuoja 500—600 litų metams, neskaitant drabužių ir knygų. Seminarijose gyvena visi bendrabutyj pagal nustatytą tvarką. Neturtingi gali gauti stipendijų ir būt atleidžiami nuo mokesčio. Šiuo reikalu reik žiūrėti kiekvienos seminarijos tvarkos atskirai. — Į Kauno Metropolijos seminariją priimami Kauno, Panevėžio ir Kaišedorių vyskupijų jaunuoliai. Kitų vyskupijų žmonėms reik stoti į savas seminarijas: Telšiuose arba Vilkaviškyj. Norint stot į svetimą, reik (priimant tonsūrą) pasižadėt ir likti toj vyskupijoj.

Pas mus nuolat susiduriama su faktu, kad tėvai verčia jaunuolį važiuot seminarijon. Jei toks verčiamasis neturi j o k i o patraukimo, priešingai, jei jam net grasu, tegul

tokio vertimo niekad nepaiso. Seminarijos gyvenimas be noro yra nepakeliamas. Bet jei šioks toks palinkimas yra, galima pamėginti. Tik reik atsiminti, ar turėsi drąsos išstoti, kai pasirodys, jog į kunigus netinki ar nenori. Jei tokios drąsos truktų, geriau iš karto nevažiuoti. Įeiti be pašaukimo į kunigus yra didelė nelaimė.

MOKYTOJAS

Po kunigo mokytojo darbas yra svarbiausias. Juk kas gali būti kilniau, kaip formuoti jauną sielą ir rengti ją pilnutiniam gyvenimui. Tai nelengvas darbas, ir todėl iš mokytojo irgi reikalaujama tam tikrų savybių. Visų pirma jis turi mylėti jaunimą. Kas tokios meilės neturi, iš to bus prastas mokytojas. Toliau, jo žodžiai negali skirtis nuo darbų. Vienaip kalbėti, o kitaip daryti — tai tinka tik ne mokytojui. Fiziniu atžvilgiu reikia: stipraus balso, gerų akių ir ausų, nebiauraus veido, be ypatingų į akį krintančių trūkumų. Šitie dalykai yra būtini, nes kitaip mokytojas negalės palaikyti tvarkos, ir darbas mokykloj pasidarys neįmanomas. Todėl mizernos išvaizdos žmonės tegul nesirenka mokytojo profesijos. Bus geriau ir jiems ir visuomenei.

Liaudies mokykloms mokytojus rengia mokytojų seminarijos, gimnazijoms ir vidurinėms mokykloms — universiteto kai kurie fakultetai. Šiuo kartu kalbėsime tik apie pastaruosius.

Teologijos-Filosofijos fakultetas turi du skyriu: teologijos, kur rengiami kunigai, ir filosofijos, kur reigiami mokytojai, visuomeninkai, rašytojai ir mokslininkai. Šitam skyriuj galima prisirengti mokyti: 1) istoriją, 2) lietuvių kalbą ir literatūrą, 3) vokiečių kalbą ir liter- 4) prancūzų kalbą ir liter. 5) lotynų ir graikų kalbą ir liter., 6) geografiją, 7) pedagogiką. Mokslas šitam fakultete traukiasi 4 metus. Renkantis mokslo šakas, reik imti vieną pagrindinę ir dvi šalutines. Studijos galima suderinti su pašaliniais darbais, jeigu toki reiktų dirbti dėl pragyvenimo. Reik pastebėti, jog studentui pragyvenimas Kaune kaštuoja minimum 150 litų mėnesiui. Mokslas universitete — 200 litų metams.

Į Teol.—Filosofijos fakultetą patartina stoti visiems tiems, kurie rengiasi minėtoms profesijoms (mokytojo, visuomeninko...). Šio fakulteto veidas aiškai katalikiškas, prof. vis tos pačios pasaulėžiūros, tarp studentų yra glaudus sugyvenimas.

Humanitarinių mokslų fakultetas. Šis fakultetas eina maž daug lygiagreta su Teol.-Filos. fakultetu. Jame galima prisirengti toms pačioms profesijoms. Kas rengiasi mokyti slavų arba anglų kalbos ir literatūros, turi stoti į šį fakultetą, nes kitur kol kas jos nedėstomos. Be to, šitam fakultete yra platesnis filosofijos skyrius. Bet pasaulėžiūros atžvilgiu šitas fakultetas labai įvairus. Čia yra profesorių, kurie aiškiai eina prieš krikščionybę. Dėl to katalikams jis nėra labai patartinas, tuo labiau, kad mokslingumo atžvilgiu jis stovi nė kiek neaukščiau už Teologijos Filosofijos fakultetą. Mokslas minėtam fak-te traukiasi irgi 4 metus.

Matematikos-Gamtos fakultetas rengia matematikos, gamtos, fizikos, chemijos ir geografijos mokytojus. Į šitą fakultetą mes norėtume atkreipti ypatingą jaunųjų dėmesį dėl to, kad gamtos mokslai pas mus vis dar per maža studijuojami. Mes vis dar manome, kad tik humanitariniai mokslai verti susidomėjimo. Tai didelė klaida. Mūsų kraštui reik gamtininkų, reik tos rūšies specialistų, nes dvasinė gerovė gali patvariai klestėti tik ant stipraus materialinio pagrindo. Kas mėgsta gamtos mokslus, tegul negaišuodamas imasi juos studijuoti. Mokslas šiame fakultete traukiasi 4 metus. Studijos galima dar suderinti ir su pašaliniais darbais.

TEISININKAS

Yra toks lotyniškas posakis: „Fuit advocatus et non latro — res miranda populo“. — „Buvo advokatas ir ne niekšas — iš tikro nuostabus dalykas“. Jis parodo, kad teisininko darbas ypatingu būdu esti surištas su pagundomis paminti tei-

singumą. Todėl į teisininkus tinka tik tas, kuriame tiesos meilė yra ypatingai didelė. Tik iš tokio galima tikėtis vaisingo darbo.

Teisininkus rengia *teisių fakultetas*. Jis turi du skyriu: teisių ir ekonomijos. Pirmasis rengia tikruosius teisininkus (teisėjus, advokatus), antrasis — ekonomistus (bankininkus, finansistus...). Mokslas išeinamas per 4 metus. Studijos — tokia įsigalėjus nuomonė — nėra sunkios, todėl dauguma teisininkų studentų turi tarnybas. Šituo atžvilgiu teisininko profesija ypatingų sunkumų nesudaro. Bet iš kitos pusės šitie lengvumai daug ką vilioja, ir todėl teisių fakultete studentų yra daugiausia. Taigi perspektyvos ateičiai iš tikro nėra labai puikios, nors dar negalima tvirtinti, kad vietų truks. Juk pv. valsčių sekretoriai dabar dar yra labai menki, o tose vietose kaip tik turėtų sėdėti teisininkai. Ekonomistams durys irgi dar visur atviros.

GYDYTOJAS

Gydytojo darbas visiems žinomas, bet maža kam pažįstami tie reikalavimai, kuriuos stato pati prigimtis tiems, kurie nori imtis šios profesijos. Visų pirma tokiam žmogui, kuris rengiasi gydyti kitus, reik būti aukštos dorovės, nes medicinos praktika esti surišta su ypatingais pavojais, kurie nevieną pastūmi gyvenimo šunkeliais. Toliau, reik turėti dovanų pažinti žmogaus sielą, nes liga nėra tik kūno sutrikimas. Nevieną pacientą galima išgydyti pritaikant tik individualias priemones, o to be sielos pažinimo nepadarysi.

Gydytojus rengia *medicinos fakultetas*. Jis turi tris skyrius: 1) medicinos, 2) odontologijos ir 3) farmacijos. Pirmasis rengia gydytojus apskritai — įvairioms ligoms, antrasis — specialiai dantų gydytojus, trečiasis vaistininkus. Pirmame — medicinos — skyriuj mokslas traukiasi 5 metus, kituose dviejuose — 4 m. Studijų sutvarkymas yra kursinis, ir, pereinant iš kurso į kursą, reik išlaikyti reikalaujamas skaičius egzaminų ir atlikti praktikos darbai. Studijos yra gana sunkios, todėl pašalinis darbas studentams medikams yra neįmanomas. Todėl kas rengiasi studijuoti mediciną, tegul pasirūpina lėšų iš anksto, nes užsidirbti negalės.

Medicinos specialistų Lietuvai dar labai daug reikia, ir jiems perspektyvos visais atžvilgiais puikios. Taigi kas tik sugeba ir turi iš ko, tegul imasi medicinos, nes kitaip vieni žydai užims tas vietas. Jų medicinos fakultete bene daugiausia. Jie numano, kur pyragas kvepia. Lietuviams studentams todėl nereiktų nusileisti.

INŽINIERIUS

Šios profesijos darbininkams skirta pirmoj eilėj gamtą palenkti žmogui, paslėptos josios jėgos iškelti aikštėn, organizuoti pakrikusią medžiagą žmogaus tarnybai. Kas liečia mūsų šalį, turime pastebėti, kad šios rūšies žmonių mums dar labai labai trūksta. O norint savo kraštą iškelti, norint jį pastatyti šalia kitų valstybių, neužtenka tik grynojo teoriškojo mokslo, bet reikia ir techninės kultūros; reikia, kad būtų dirbtuvių, būtų geri keliai, būtų daug geležinkelių, daug gražių miestų ir didingų architektūros paminklų. Tuo tarpu viso to mums stinga. Į techniškus darbus palinkusiems jaunuoliams čia yra plačiausia dirva. Taigi ir šitą sritį mes norėtume ypatingai pabrėžti.

Inžinierius rengia *technikos fakultetas*. Jis turi du skyriu: 1) statybos ir 2) technologijos. Pirmasis rengia inžinierius statybininkus — architektus, antrasis įvairius technikus, kurie turi reikalo su mašinomis. Studijos čia, kaip ir medicinos fakultete, yra gana nelengvos, todėl pašaliniai darbai daros negalimi. Vadinasi, pragyvenimui lėšų reik turėti. Mokslas traukiasi 5 metus.

AGRONOMAS

Žinant, kad Lietuva yra žemės ūkio šalis, reikia ir žmonių, kurie šį ūkį mokėtų tvarkyti ir pakelti į aukštesnį lygį. Žemės turtų — aukso, sidabro, naftos, — mes neturime. Todėl reikia bent paviršių gerai prižiūrėti, kad jis pasidarytų vaisingas. Agronomijos mokslai mūsų jauni-

mui irgi yra rekomenduotini. Iš agronomo reikalaujama gamtos meilės. Taigi kas mėgsta tik kambarį, tas geru agronomu nebus. Ateities perspektyvos agronomams dar labai gražios, nes jų mums dar trūksta.

Agronomus rengia *Žemės Ūkio Akademija .Dotnuvoj.* Čia galima pasirinkti arba žemės ūkis arba gyvulių. Be to, nuo praėjusių metų atidarytas skyrius specialiai mergaitėms — pasirengti ūkio mokykloms vesti ir šiaip išmokti ūkio dalykų. Mokslas Akademijoj traukiasi 4 metus. Studentai gyvena bendrabutyj. Pragyvenimas pigesnis, negu Kaune (apie 120 l. mėn.), bet pašalinių darbų turėti negalima, nes Dotnuvoj jų nėra. Todėl lėšų jau reik turėti. Bet iš kitos pusės ten lengviau galima gauti stipendiją. Priimama pagal atestato pažymius. Vadinasi, gryniesiems trejetukininkams maža yra vilties ten pakliūti.

INFORMACIJOS

1) Universitetas priima ligi rugsėjo 15 d. Stojant reikia: a) parašyti prašymas rektoriaus vardu, b) pridėti gimnazijos baigimo atestatas, c) 3 fotografijos, d) kvitas, kad Lietuvos Banke įmokėta 10 litų imatrikuliacijos mokesčio.

2) Turį atestatuose lotynų kalbos pažymį priimami į visus fakultetus; neturį — į technikos, matematikos—gamtos ir teisių fak-to ekonomijos skyrių. Į kitus fak-tus priimami su papildomaisiais egzaminais.

3) Mokestis už mokslą mokamas kas semestras. Rudenį ligi 1 spalių, pavasarį ligi 1 vasario. Neįmokėję ir neatleisti laikomi iš u-to išstojusiais.

4) Kas baigia prieš šaukimą kariuomenėn 3 semestrus, tam tarnyba atidedama ligi 26 m. amžiaus.

5) Įvairiais reikalais galima kreiptis į Ateitininkų Darbo Biurą Laisvės Al. 3 I aukštas 4 kambarys nuo 12—13 val.

STUDENTŲ ATEITININKŲ SĄJUNGA

Norėdami palengvinti jauniems mūsų draugams pasirinkti tinkamą Universitete organizaciją, dedame čia grynai informacinio pobūdžio pastabas apie Ateitininkų Studentų Sąjungą. Ją sudaro šitie autonomiški vienetai.

Studentų Ateitininkų Draugovė.

„Draugovės tikslas yra padėti savo nariams rengtis būti gerais savo profesijos specialistais ir savarankiškais mokslo bei tautinės kultūros darbininkais; auklėti iš jų drausmingus ir veiklius katalikus inteligentus . — Vidujinis Draugovės veikimas reiškiasi sekcijose, kurios steigiamos atsižvelgiant į narių pasirinktas specialybes. Geriausiai veikia pedagoginės krypties humanitarinių mokslų sekcija. Draugovėje yra įvairių fakultetų studentų. — Išorinis Draugovės veikimas reiškiasi katalikiška akcija visuomenėje. — Tikraisiais Draugovės nariais gali būti abiejų lyčių lietuviai katalikai studentai, sutinką su ateitininkų principais ir Draugovės tikslais.

Studenčių Draugovė „Giedra".

Tikslas: narių ruošimasis tapti susipratusiomis katalikėmis, tikromis lietuvėmis patriotėmis ir savo profesijos specialistėmis.

Studenčių Draugovė „Birutė".

Draugovės tikslas yra sąmoningas jos narių ruošimasis tapti aiškiai susipratusiomis katalikėmis, karštomis patriotėmis, tikromis inteligentėmis šviesuolėmis, aktyviomis, besirūpinančiomis bendra visuomenės gerove veikėjomis ir geromis savo profesijos specialistėmis. — Draugovė veikia pasiskirsčiusi į būrelius: gailestingų darbų, literačių ir visuomenininkių.

Abstinentų Korporacija.

Korporacijos tikslas — a) b e n d r a s — „sudaryti savo nariams geriausias pilnutinio ugdymosi sąlygas, ruošiantis tapti ne tik gerais savo profesijų specialistais, bet ir tikrai susipratusiais ir aktyviais katalikais, karštais lietuviais patriotais ir vispusiškai išlavintais inteligentais", b) s p e c i a l u s — „skleisti ir realizuoti abstinencijos idėją korporacijos nariuose ir Lietuvos visuomenėje.

Praktinis veikimas eina daugiausia bendradarbiaujant su L. K. Blaivybės Draugija. Korporacija palai-

ko glaudžius santykius su Pabaltijo valstybių studentais abstinentais. Korporacija turi savo Romovę Liaudies namuose, kur laikoma knygynas, raštinė, daromi susirinkimai.

Meno Draugija „Šatrija".

Draugija išaugo iš meno mėgėjų būrelio, kuris veikė nuo 1924 m. bendroje At-kų Draugovėje, prof. Mykolaičio ir prof. Ereto vadovaujamas. — Tikslas: „Jungti studentus ateitininkus menininkus ir meno mėgėjus, auklėti juos pagal ateitininkų principus, lavinti juos meno srity ir padėti jiems eiti į viešumą". — Draugija turi garbės narius, vyresniuosius narius, tikruosius narius ir narius kandidatus. Nariais gali būti abiejų lyčių katalikai studentai, gyveną pagal ateitininkų principus ir sutinką su Draugijos įstatais.

„Vytauto" Klūbas.

Tikslas: 1) Ruošti narius karštais lietuviais patriotais, aiškiais susipratusiais katalikais, tikrais inteligentais šviesuoliais, aktyviais veikėjais visuomenininkais ir gerai pasiruošusiais prie savo profesijos specialistais; 2) Teoretiniu lavinimu ir praktiniu vekimu plėtoti prigimtus visuomeninius gabumus, ruošiant narius pozityviais visuomenės darbininkais.

Klūbo nariais gali būti tik v y r a i lietuviai katalikai: studentai ir laisvieji klausytojai. Nariai skirstomi į narius kandidataus, tikruosius, vyresniuosius ir garbės narius. Geresniam veikimui Klūbas susiskirstęs į būrelius, kurių yra šie: žurnalistų, ūkininkų, retorikos, darbininkų ir jaunimo. Žurnalistų būrelis 1929 m. persiformavo į visus at-kus vienijančią žurnalistų grupę. Darbininkų būrelis ir veikiantieji Liet. Universitete activitiečiai 1930 m. įkūrė stud. at-kų „ACTIVITAS" korporaciją.

Korporacija „Kęstutis".

Korporacijos tikslas — telkti į tamprią brolišką organizaciją lietuvius katalikus studentus ir bendromis pajėgomis ruoštis pozityviais visuomenės darbininkais: moksliškai aiškinant katalikų pasaulėžiūrą, ugdant tėvynės meilės, solidarumo bei brolišKumo jausmą ir rūpinant narių mokslo ir ekonominius reikalus. Tikslui pasiekti daromi konventai, paskaitos, pasilinksminimai ir t.t.

Medikų korporacija „Gaja".

Korporacijos tikslas: „Išauklėti savo narius susipratusiais katalikais, karštais lietuviais patriotais ir gerais savo profesijos darbininkais". Korporacija siekia sujungti L. U. Medicinos fak-to klausytojus lietuvius-es, katalikus-es į tamprią draugišką organizaciją, teikti savo nariams moralę ir materialę paramą, palaikyti artimus santykius su užjūrio ir okupuotos Lietuvos lietuviais, gilinti medicinos mokslus ir juos popularinti liaudy. — Šūkis: „Gajus kūnas — budri siela!"

Korporacija „Activitas".

Užuomazgą jai davė buv. Stud. Kat. korporacija „Activitas" ir Stud. At-kų „Vytauto" Klūbo darbininkų būrelis. Korporacijos tikslas — auklėti savo narius pozityviais darbo visuomenės darbininkais: a) moksliškai grindžiantis katalikiškąją pasaulėžiūrą ir b) tiriant socialinius, profesinius ir darbo klausimus katalikybės principų šviesoje.

Į korporaciją priimami vien vyrai, tikrieji studentai ir laisvieji klausytojai. Korporacijos nariai tarpusavy siekia didžiausio solidarumo ir draugiškumo. Jų šūkis: „Visi už vieną — vienas už visus!"

Teisininkų ir ekonomistų korporacija „Justitia".

Josios tikslas saugoti teisę ir teisingumą, rengtis katalikiškajam teisininko darbui. Korp-jon priimami taip vyrai taip ir mergaitės teisininkai-ės. Šios korp-jos darbas yra labai kilnus, nes teisės supratimas yra pas mus labai menkas.

Prof. M. Reinys

Žmogus ir gyvulys

Įdomus yra išorinis pasaulis, matomoji gamta, bet vis dėlto žmogus žmogui daug įdomesnis, todėl ir moksliški klausimai, liečią žmogaus prigimtį ir kilmę, daug gyviau buvo ir yra svarstomi. Susidomėjimas dar padidėja, kai svarstant žmogaus kilmę paliečiami klausimai, kurie ankštai rišasi su žmogaus dvasios buvimu, su pomirtiniu žmogaus gyvenimu. Mat, čia pasireiškia žmogaus įvertinimas, nuo kurio pareina ir žmogaus veiksmų bei darbų svarba. Kadangi, pav., evoliucijos klausimas, nors būtų plačiau ar siauriau imamas, vis dėlto paliečia žmogaus įvertinimą, todėl ir būna visada gyvai diskutuojamas, kai tik prie bet kurios progos iškyla. Turint galvoje šituos faktus, darosi suprantama, kodėl žmogaus ir gyvulio santykių klausimas irgi visada rodo tam tikrą aktualumą.

Žmogaus ir gyvulio santykių klausimas įgyja dabartiniu laiku didesnį aktualumą dar ir todėl, kad XX šimtmetyje ypatingu rūpestingumu imama tyrinėti gyvulių psichinį gyvenimą, kad tuo būdu gyvulių psichologijos mokslas eina vis pilnyn ir aiškyn. Vis daugiau aiškėjant gyvulių psichologijai, yra lengviau ir su didesniu tikslumu nustatyti panašumai ar skirtumai tarp žmogaus ir gyvulio.

Santykiams tarp žmogaus ir gyvulio spręsti reikalinga iš pat pradžių vartoti plačia prasme imamasai patyrimas, kuriame stebimi įvairūs pasireiškimai ir daromi bandymai, kad tuo būdu surinkus visą reikiamą medžiagą ir atsistojus rūpimuoju klausimu ant tvirto pamato. Rankiojant medžiagą, nieko nevalia apleisti, stebėti, kas duotų naujų faktų.

Patyrimas nors eina pirmon galvon, tačiau dar nesudaro viso žinojimo, dar prie patyrimo turi prisidėti logiškasai faktų išnagrinėjimas ir nušvietimas, sutvarkymas. Proto reikšmė mokslui mūsų laikais ne tik ne mažesnė, bet dar didesnė, nes vis daugiau aiškėja, kad mąstymu žmogus dalyvauja ne vien mokslo sistemos sudaryme, bet ir pačių faktų nustatyme, nagrinėjime, nušvietime. Be mąstymo, be protinio metodo panaudojimo nėr galimas joks mokslas.

Mokslo klausimams spręsti be metodų dar yra labai svarbus dalykas pradinė klausimo būklė, t. y., kaip klausimas atrodo paprastam žmogui, nespecialistui, dar prieš mokslišką jį tyrinėjimą. Pritaikius šitą reikalavimą mums rūpimajam klausimui, būtent, santykiams tarp žmogaus ir gyvulio, teks pasakyti, kad kiekvienam žmogui atrodo, jog žmogus iš esmės skiriasi nuo gyvulio, tad esmės skirtumas yra pradinė klausimo būklė. Kas neigia šitokį skirtumą, tas turi prievolę savo neigimą paremti įtikinančiais įrodymais, o ne reikalauti įrodymų iš to, kurs laikosi

pirminės klausimo būklės. Žinoma, nėra draudžiama, kad ir laikantysis pirminės klausimo būklės išdėtų savo pažiūras svarstomuoju klausimu.

Skirtumas ar panašumas tarp žmogaus ir gyvulio išeina aikštėn, kai žmogus ir gyvulys svarstomas kūno ir psichinio gyvenimo atžvilgiu. Čia suminėtoje eilėje ir teks svarstyti klausimas.

I.

Kalbant apie žmogaus ir gyvulio kūnų skirtumus ar panašumus, tenka galvoje turėti vienas dalykas: ar yra įrodymų, kad žmogaus kūnas būtų išsiplėtojęs iš gyvulio. Čia reikia nepamiršti, kad pirminė klausimo būklė yra tokia: žmogus gema iš žmogaus. Be to, nepamirštinas dar vienas dalykas, būtent, kalbant apie panašumą reikia turėti galvoje, kad panašumas neturi aiškiai nustatytų ribų ir turi nevienodą reikšmę. Pav., gandras nėr panašesnis į žmogų negu bezdžionė, nors turi tik dvi koji, kaip ir žmogus, o bezdžionė turi keturias kojas; arba, krautuvėse ir muziejuose yra žmogaus figūrų, iš vaško padarytų, aprėdytų, kaip žmogus; ar gi šis išorinis panašumas įrodo kilmės panašumą ar giminystę? Čia visai kitokia panašumo reikšmė.

Jei pažvelgtume į paleontologijos mokslą, tai pastebėtume, kad rasta labai maža, kas būtų galima imti galvon, svarstant žmogaus kilmės klausimą: kur kiaušas, kur blauzdos kaulas. Yra didžiausios spragos, kurias mėginama užpildyti mokslininkų pažiūromis, nes pereinamųjų formų nerandama, bet, kaip gerai žinoma, vaizduotė veikia irgi mokslininkuose, todėl jų pažiūros negali atstoti faktų, kurie būtų reikalinga turėti, kad tinkamai išsprendus patirčiai iš esmės prieinamą dalyką.

Žmogaus smagenos, svarstomos įvairiais atžvilgiais, nekalba už tai, kad žmogaus ir gyvulio būtų bendra kilmė. Jei imtume svarstyti absoliutų smagenų kiekį, tai gautume išvadą, kad anglas yra mažiau protingas negu indėnas. Smagenų absoliutus svoris rodytų, kad avinas turi būti gudresnis negu šuo. Proporcingasi smagenų svoris bylotų, kad žvirblis yra gudresnis negu žmogus. Jei fosforo buvimas turėtų nulemti klausimą, tai avys ir žuvys būtų gudresnės negu žmogus. Pagaliau, jei smagenų raukšlės ir vingiai turėtų nulemti protingumo klausimą, tai dramblys būtų protingesnis negu žmogus. Jei, galų gale, žmogaus ir gyvulio būtų bendra kilme, tai gyvulių smagenos savo veikimu parodytų gyvulių viršenybę ant žmogaus bent gudrumo atžvilgiu.

Rudimentiniai organai, nors iš vienos pusės yra laikomi nebeįstengiančiais darbuotis ir naudojami evoliucijai paremti, bet iš kitos pusės yra neįmanomas dalykas, kad bet kas patektų į atrofiją, kas buvo ir pasilieka naudinga, pav., kaip galėjo būti prarastas žmogaus ausų krutinimas, jei jį žmogus būtų turėjęs. Pažiūros į vadinamuosius rudimentinius organus jau kai kuriais klausimais keičiasi XX šimtmetyje tik ne evoliucijos pageidaujamąja kryptimi.

Žmogaus ir gyvulio giminingumui įrodyti kartais yra nurodoma į kraujo reakcijas, būtent, yra konstatuojamas faktas, kad yra kraujo reakcijos tarp žmogaus ir bezdžionių, bet, kita vertus, pastebimas ir faktas, kad žmogaus, sergančio miego liga, kraujas, įtrėkštas gyvuliui, užkrečia jį mieglige, išskyrus bezdžiones ir kiaules. Padaryti čia kurių aiškių išvadų apie giminingumą visai negalima.

Embriologijos daviniai iš vienos pusės rodo nemaža panašumų tarp žmogaus ir gyvulių, bet iš kitos vėl pusės rodo ir tokių formų, kurių kitur nerandame; be to, embriologijos išvadose randama per daug visokių schematizmų, kartais gan laisvai kuriamų, kas sukelia nemaža abejojimų ir kitais daviniais, kurie patys vieni būtų daugiau patikimi. Pav., mikrokefalai (mažagalviai), žiūrint evoliucijos akimis, galėtų būti laikomi pirmykščiais žmonėmis, tuo tarpu gi jie sudaro patologinį reiškinį.

Etnografijos ir archeologijos šviesoje yra žinomas dalykas, jog civilizuotas žmogus yra kilęs iš necivilizuoto, bet iš to dar neina, kad necivilizuotas žmogus būtų kilęs iš gyvulio, kadangi gyvuliai patys nesugeba realizuoti bent kokios pažangos. Be to, tie patys mokslai nerodo, kad pirmykščiam žmogui dora ir religija būtų buvusios svetimos, kad pirmiau būtų buvęs politeizmas, o ne monoteizmas.

Suglaudžiant visa, kas čia trumpai pasakyta apie žmogaus ir gyvulio organizmų panašumus ar žmogaus kilmę iš gyvulio, reikia visai pritarti prof. Pr. Dovydaičio žodžiams: „Pasak Linstow'o — be naudos pradėtas darbas (čia kalbama apie Jenos filetinio muziejaus įsteigimą. M. R.), kadangi apie veislių kilimą mes nieko nežinom. Filogenija žiūrinti tik akies matomų panašumų, o praeina pro tuos pamatinius skirtumus, kurie yra nelyginti svarbesni už kūno panašumus, nors kad ir tarp „aukščiausio" gyvulio, paliekančio kaip buvęs vis tame pat aukšty, nuo žmogaus, turinčio religiją, kalbą, sąžinę, gėdos jausmą ir dėl to besidangstančio rūbais, prasimanančio raštą, susikuriančio meną ir mokslą, įveikiančio visą gamtą, naudojančio jos pajėgas, statančio trobas, namus, pilis, bažnyčias, teatrus, tiltus ir t.t. ir t.t., žodžiu sakant, kuriančio nuolat kylančią kultūrą. Tai, vadinasi, žmoguje dar yra kas daugiau, nors tas ir nėra akim matoma ar apčiuopiama. O šitų skirtumų mūsų filetiniuos muziejuos, žinoma, nematyt". („Kosmos I kn. 284—5 p. 1921 m. Kaunas).

II.

Įsižiūrėjus į žmogaus gyvenimą ir į jo nuveiktuosius darbus, nesunku pastebėti, jog žmogus skiriasi nuo kitų gyvių savo protu ir valia, vadinasi, žmogaus psichikos savybėse reikia ieškoti to, kas žmogui charakteringa, kas jį išskiria iš kitų gyvių tarpo. Kad čia suminėtas dalykas išaiškėtų, yra reikalinga pasvarstyti, palyginti gyvulių ir žmogaus psichika. Žinoma,

kalbant apie gyvulius, pakanka imti dėmesin tik aukštesniuosius gyvulius.

Gyvuliai turi jutimus: mato, girdi, ragauna, užuodžia, junta spaudimą, šilimą, šaltį, skausmą, judesius, alkį, troškulį, išlaiko pusiausvirą. Vadinasi, jutimų atžvilgiu gyvuliai yra nemenkesni už žmogų, net daug kur praneša žmogų, pav., šuo geriau girdi, užuodžia.

Gyvuliai turi atmintį: atsimena savo vardą, atpažįsta savo šeimininką, atsimena kelią. Kai kurie gyvuliai turi net labai gerą atmintį, pav., arklys, dramblys.

Gyvuliai turi ir vaizduotę: apie tai galima spręsti iš gyvulių sapno, žaidimų.

Gyvuliai turi instinktą, vadinasi, įgimtą, nesąmoningą, tikslingą, automatiškai veikiančią jėgą, kuri verčia gyvulį atlikti veiksmus, reikalingus individo gyvybei palaikyti ar rūšies gerovei pasiekti. Gyvuliai instinktyviai pažįsta žalingą maistą, savo priešą, sugeba plaukti, guolį pasidaryti, gintis ir t.t.

Nėra įrodyta, kad gyvuliai turėtų protą ar laisvą valią, nors ir yra mokslininkų, kurie priskiria ir gyvuliams protą. Kad tinkamai išsprendus šį klausimą, reikia nustatyti, ką išreiškiame p r o t o terminu. Protas yra galia ar sugebėjimas sudaryti sąvokas, spręsmus, išprotavimus, vadinasi, daryti apibendrinimus ir juos įvairiais būdais kombinuoti; iš čia ir eina sugebėjimas kalbėti, daryti pažangą veikime, turėt tinkamas fakto bei priežasties, tikslo bei priemonių supratimas, permanyti, kas yra mokslas, teisė, menas, religija.

Tikrąja prasme kalba yra galima tik tada, kai išoriniu ženklu yra išreiškiama psichiniame gyvenime esančioji savoka, t. y., konkrečių pergyvenimų apibendrinimas, rastas pergyvenimų analizės keliu ir nurodąs esminius dalyko elementus. Iš sąvokų susidaro spręsmai, iš jų gi išprotavimai. Visi šitie trys dalykai — sąvokos, spręsmai, išprotavimai — yra reikalingi kalbai, jie išreiškia kas bendra, esminga, laisva nuo konkrečių skirtumų. Visi konkrečiai imami psichiniai pergyvenimai yra tarp savęs skirtingi, žinomi tik tam, kuris juos gyvena. Nėra nė vieno konkretaus pergyvenimo, kuris būtų visai toks pat, kaip kitas pergyvenimas: skirtumas įneša erdvės, laiko, jutimų, mąstymo, norų, jausmų, nuotaikos ir kiti atžvilgiai. Kur nėra apibendrinimų, ten nėra ir kalbos, kur yra kalba, ten turi būti ir apibendrinimai. Gyvulių kalbos niekur nerandame. Gyvulių riksmas, paukščių čiulbėjimas yra kitų gyvulių patiriamas tik pojūčiais ir instinktu. Nėr jokių davinių, kad gyvuliai turėtų sąvokas.

Kur nėra mąstymo, t. y. sąvokų, spręsmų, išprotavimų, kur nėra kalbos, ten nėra nė pažangos, tobulėjimo, įgyjamo savo iniciatyva. Iš tikrųjų, kitaip ir negali būti. Pažangai juk reikalinga turėti supratimas apie tai, kad esamasai dalykas yra netobulas, kad galima yra sudaryti tobulesnio dalyko vaizdas, bet toksai

svarstymas, galvojimas yra jau atsitraukimas nuo konkrečių dalykų ir naudojimasis sąvokomis. Dresūra jokiu būdu negali prilygti pažangai savo iniciatyva. Gyvulys esti žmogaus išdresiruotas, taigi laisva žmogaus iniciatyva yra įvestas gyvulio elgesyje pakeitimas į geresnę pusę, patobulinimas. Patys gyvuliai jokio patobulinimo neįveda. Gardus bičių medus, puikus voro voratinklis, bet jokios pažangos, tobulėjimo ten nematyti.

Gyvuliai kai kur tikslingai veikia, naudodamiesi savo instinktu, bet jie neturi jokio supratimo nei apie tikslą, nei apie priežastis. Pav., bitė, rinkdama medų, daug skraidžioja ir toli nuskrenda, sugeba surinkti medų, bet, įskridus į kambarį pro vieną atdarą langą, mušasi plakasi į uždaro lango stiklus, nesusivokdama ieškoti atdaro lango, pro kurį įskrido.

Gyvuliai neturi jokio supratimo apie mokslą, meną, dorą ir tolygius dvasios dalykus.

Visi čia nurodyti faktai, jog gyvuliai neturi kalbos, nedaro pažangos savo iniciatyva, nesupranta tikslo, priežasties, nesuvokia jokių mokslų, liudija, jog gyvuliai neturi proto.

Kur nėr proto, ten negali būti ir kalbos apie valią, kaip sugebėjimą veikti ar neveikti, atsižvelgus į proto išsvarstytus motyvus. Nėsant valios, negali būti kalbos ir apie atsakingumą bei pakaltinamumą. Gal paklausi, kodėl gi gyvulius baudžia už daromą žalą pievoje, rugiuose? Sakymas, kad gyvulys yra baudžiamas už žalą, yra tik antropomorfiškas išsireiškimas, vadinasi, žmonių kalboje vartojamas išsireiškimas, tikra prasme, kalbant apie žmonių elgesį ir tik analogiškai kalbant taikoma ir gyvuliui. Gyvulys nėr tikra prasme baudžiamas: jam tik sudaromos vaizdų asociacijos, kad rugių braidžiojimas ar pievos ėdimas sukeltų skausmo jutimą, patiriamą botagu plakant, kad tuo būdu gyvulys būtų atgrasomas nuo pievos ar rugių.

Visai kitaip atrodo žmogaus psichika, kai imame svarstyti žmogaus protą ir valią.

Žmogus, turėdamas protą ir valią, yra sugalvojęs kalbą ir raštą ir patobulinęs iki subtiliausių niuansų. Juk iš tikrųjų, radio pranešimu rodo vieną iš didžiausių patobulinimų žmonėms susikalbėti.

Žmonės proto ir valios dėka sukūrė daugybę mokslų, padarė aibes išradimų, sukūrė neaprėpiamą skaičių meno šedevrų. Didvyriški valios pasiryžimai ir pasiaukojimai grynai idėjai, mokslui, vadinasi, ne savanaudiškiems dalykams, stebina pasaulį.

Žmogus plačiai sugeba įveikti gamtą ir ją puikiai panaudoti kuo įvairiausiems tikslams: stato namus, tiltus, pilis, teatrus, bažnyčias, ir pažangai nesimato nei galo nei krašto.

Žmonės sukūrė visą kultūrą, nors pačios kūrybinės jėgos nėra pirštais apčiuopiamos, tik kūrybinių jėgų vartojamos priemonės, būtent, fizinė jėga bei organizmas, yra pojūčiams prieinamas. Bet ne priemonėse glūdi svarba, nes gyvuliai fizinės jėgos turi daugiau, negu žmogus, vis dėlto gyvuliai jokios kūry-

K. Grigaitytė

Jos žodžių prasmė

Danutė kas metai didžiosioms šventėms važiuodavo pas tetą į kaimą. Teta juk jos krikšto motina ir myli ją kaip savo dukterį. Gal ir dėl to, kad Dievas davė jai tris sūnus ir nė vienos dukrelės. Antra, Danutę ir šiaip buvo galima mylėti; nežiūrint to, kad nuo mažų dienų mieste augusi, vis tik labai mėgo kaimą, jo paprastumą ir žmones. Su teta ji pašnekėdavo ir apie ūkį ir šiaip įvairius reikalus. Pusbroliai taip pat nemažiau Danutę mylėdavo. Vienas jų, jauniausias, dar tik ketvirtos klasės gimnazistas, išdykęs, anot brolių, „paukštvanagis“ mažiausia turėdavo su ją reikalų. Pats vyriausias, ūkininkas, baigęs kelias gimnazijos klases ir ūkio mokyklą buvo užimtas ūkiu. O vidutinis, su kuriuo Danutė kaip tik geriausia sugyvendavo, buvo Pranas, guzikuotas leitenantas, nešiojąs dar tik pirmąją žvaigždutę.

Reikėtų pažinti ir pačią Danutę. Iš profesijos — studentė fuksė. Tai vidutinio ūgio, liekna mergelė, tamsiai geltonais, beveik auksiniais trumpais garbanuotais plaukais, juodais siaurais antakiais ir žalsvomis akimis, — mėgstanti visas meno šakas, bet labiausiai literatūrą. Visuomet linksma, draugiška, bet su kaprizais, greit įsižeidžianti, kartais ir labai ilgam laikui.

Ir šias Kalėdas, kaip pernai kaip anksčiau, ji važiavo praleist pas tetą, bet lydimą brangaus atsisveikinimo... Jai atvažiavus Pranas pradėjo pasakoti, kad jo draugas Alfonsas labai ja užinteresuotas.

— Et, ką tu čia, Pranai, žinai juk, kad turiu širdy „pašiną“.

— Laikas būtų išmesti, rodos, jau kelinti metai jį nešioji.

— Manai, kad taip lengva?..

— Bet, mergele, Alfonsas... tai visos panos dėl jo šelsta! O jis visas į šalį ir man ramybės neduoda dėl tavęs.

— Matai, kariškis nevisai tinka mano skoniui. Be to, man

---

bos neparodo, tuo tarpu žmogus kūryboje šuoliais žengia priekin. Tarp to, kas žmogaus nuveikta ir kas gyvulių, yra, tiesiog sakant, neperžengiama praraja.

Padarius apžvalgą to, kas yra panašu ir kas skirtinga tarp žmogaus ir gyvulio, kas žmogaus ir kas gyvulio nuveikiama, yra aišku, kad psichologinis svarstymas yra kapitalinės reikšmės, kad psichologiniai skirtumai negali būti neimami dėmesin, kai svarstomas žmogaus kilmės klausimas, ir kad tie esminiai skirtumai rodo ir žmogaus kilmės skirtumą nuo gyvulio, nes žmogaus psichikoje proto ir valios buvimas yra neįmanomas išvesti iš gyvulio psichikos.

visai nesvarbu tapti laimėtoja; tepalieka jis toms, kurios dėl jo varžos.

— Palauk. Sakai — kariškis. Nežiūrėk į uniformą, bet į žmogų. Pagaliau jau tu truputį įžeidei ir mane tokiu savo skoniu, — pasakė nusišypsodamas. — Bet žinok, kad Alfonsas kurią nors dieną užvažiuos, o aš nesakiau, kad tu čia būsi.

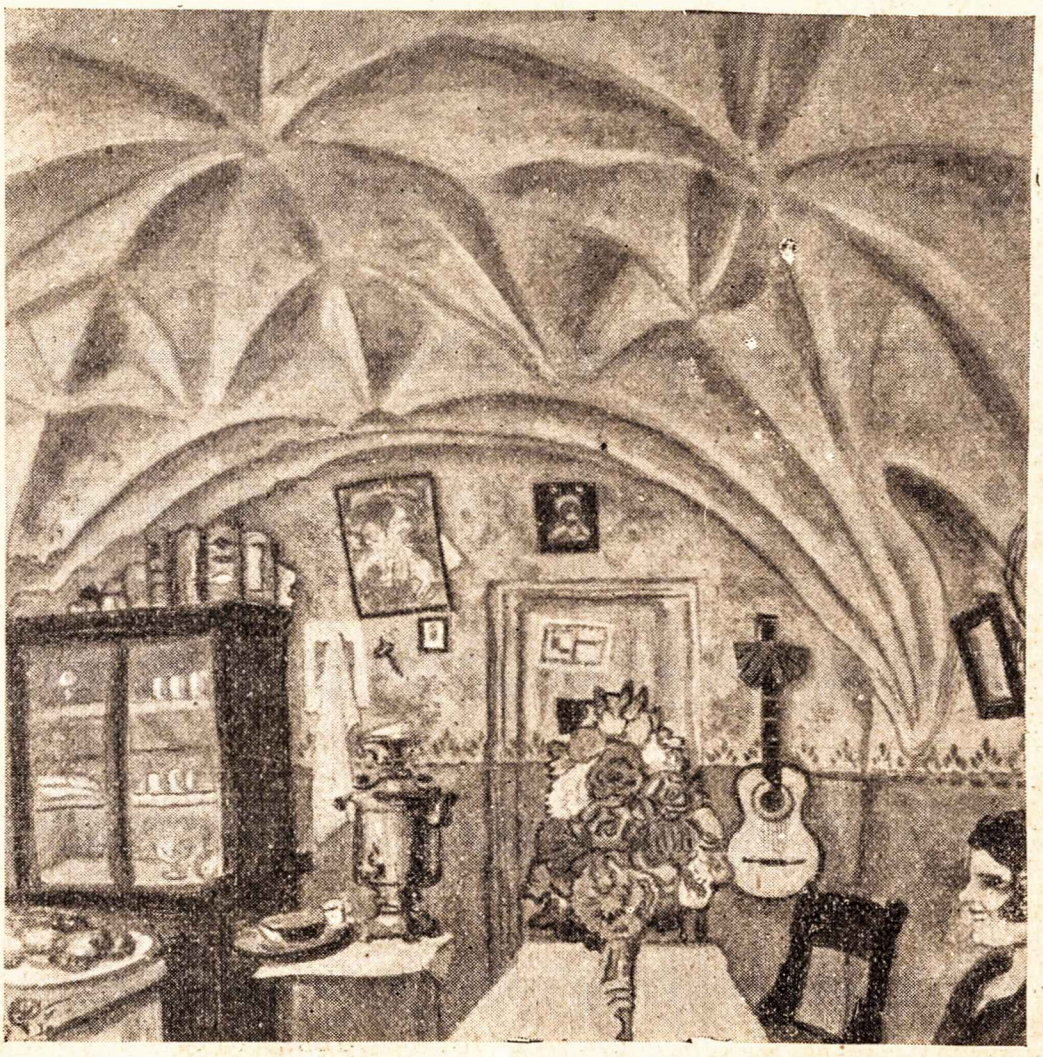

M. Dobužinskis. Arbatinė. (Iš jo kūrinių parodos).

Praėjo visa savaitė. Danutė net pamiršo, kad Alfonsas žadėjo atvažiuoti. Ji buvo mačiusi jį tik dukartu. Pirmąjį kartą užėjo pas ją drauge su Pranu, o antrą kartą pats vienas, Pranui susirgus, atėjo pranešti Danutei ir nulydėjo ją į ligoninę. Beveik jokio įspūdžio tuomet Alfonsas jai nepaliko. Matė, kad jis gražus, tai tyčia vengė žiūrėti ir manyti apie jo gražumą. Kaip buvo žadėjęs Pranas, taip ir įvyko. Slenkant dienai į vakarus, Alfonsas jau buvo čia.

— O, panelė Danutė! Nelauktas siurprizas, — tarė pasisveikindamas.

— Ir aš nesitikėjau jus matyti. Kaunas šiuo laiku, rodos, toks tolimas ir užmirštas, žiūrėk, rasi pažįstamų kiekviename žingsnyje.

Teta palikusi Danutės globai svetį ir besikūrenantį pečių, nuėjo ruošti vakarienės. Pranas dar buvo negrįžęs iš miesto, o anuodu broliai su draugais lošė proferansą. Taigi seklyčioje pasiliko tik Danutė ir svetys. Pradžioje jie kalbėjo apie šaltį, važinėjimą rogėmis, čiuožyklą, paskui pradėjo pasakoti įvairius įspūdžius, o dar paskui jis pradėjo mažiau kalbėt, daugiau į ją žiūrėt.

— Jums, tiesa, su manim labai nuobodu, — atsakė į jo vieną ilgą žvilgsnį.

— Priešingai. Su jumis man amžius būtų tarsi viena diena.

— Šis komplimentas gerokai aptrupėjęs. Antra, aš visai nemanau jums amžį trumpinti.

Jis vistiek nenuleido nuo jos akių.

— Ah, nežiūrėkite taip iš paniūrų... jūs man primenat... — nebaigusi pasakyti nervingai nukreipė akis į langą.

— Noriu išgirsti, ką jums primenu.

— Nieko. Nepagalvojusi pradėjau kaž ką sakyt...

— Žinau. Jums primenu žmogų.

— Per daug plati prasmė. Toks posakis verčia nusijuokti, — sako ji kiek nusišypsodama.

— Jūs manote, kad tas žmogus vienas iš tų, kurių ieškoma dienos metu su žiburiu. Apsirinkate. Mes abu vienas į antrą panašūs. Abu draugai arba mirtini priešai.

— Ar jūs Jį pažįstate? — klausia nustebusi.

— Ne. Jūs kreipiate akis, kad manyje nepamatytumėt. Ne, jūs bijote, kad Jis nesuteptų savo angeliškų sparnų, o nežinote, kad jis toks pat šikšnosparnis, kaip ir aš.

— Sakote gi, kad Jo nepažįstate.

— Jūs Jį mylėjote, bet daugiau nemylėsit.

— Perdaug įtikinamai. To dar nepasakyčiau nė aš pati.

— Jei jūs Jį dar mylėsit, Jis bus mano pirmasis priešas. O su priešais kovojama ir ginklu. Aš turiu nugalėti.

— Koks Jūs juokingas, ponas Alfonsai!..

— Hm... mylimai moteriai aš juokingas.

— Greit pasidariau jūsų mylima.

— Aš pats stebiuos, bet taip yra.

— Gerai, kad man šis jūsų melas visai neturi reikšmės.

— Panele Danute, jūs mane įžeidžiat. Ar norite, kad jums atlikčiau išpažintį?

— O, jokiu būdu nenorėčiau būti jūsų nuodėmklause — ausys linktų beklausant.

Jis atsiduso ir nusišypsojęs sako:

— Jei nebūtum toks menkas padarėlis, ėmęs į glėbį rankomis suspausčiau, jog nespėtum nė riktelti. Taip aš esu įnirtęs. Bet dabar neturiu prieš ką panaudoti jėgą.

Danutė saldžiai nusikvatojo ir žvilgterėjo į jį tokiomis akimis, kurios patvirtino jo žodžius.

— O aš, gal būt, pasirodyčiau daug stipresnė jei atsidurčiau jūsų glėby, — sako vos girdimai, tuo išreikšdama savo silpnumą.

Alfonso širdis virto traktorium — kraujas benzinu. Dar valandėlė — štai, ims ir užsidegs. Kartu sudegins ir Danutę savo glėby.

Ji tai pastebėjo ir laukdama pasikėsinimo viliojamai žiūri į jį, pridengdama raudona skarele besišypsančias lūpas.

Alfonsas žengė žingsnį artyn ir dešine ranka apkabino jos liemenį, galvą palenkė prie jos veido. Danutė vikriai apsisuko jo glėby ir atbula išlindo pro jo ranką.

— Tamsta man primeni ordinatą Micharauską, bet tik tokiais momentais, kuriais jis man mažiausiai patinka, — tarė išdidžiai, pabėgėjusi į kitą kambario kraštą.

— Žebenkštis esi, dar blogiau — gyvačiukė, bet seksis tik lig laiko, — tarė pakeldamas nuo grindų jos skarytę.

— Aš greit išvažiuoju, nedaug teturite laiko, gerbiamasis.

— Ar norite, kad aš jus gaudyčiau po kambarį?

— O, ne! Mes perdideli žaisti katiną ir pelę, aš tai gerai suprantu. Be to, Tamsta atrodytum labai alkanas...

— Sakykite pagaliau, ko norite iš manęs? — sako jis užraudęs.

— Šis klausimas geriau tiktų man, turint galvoj neseniai įvykusią sceną.

— Aš apie tai jau užmiršau.

— O aš dar ne; nes atsidūriau tame kambario gale, kur gana šaltoka. Tad geriau pasikeiskim vietomis. Tamsta, kiek mačiau, šalčio nebijai.

— Į tokį ironijos gausumą sugebėčiau atsakyt tik pikantiškai.

— Tokiais gabumais visai nepatartina girtis. Tas netinka jūsų uniformai ir gracijai.

— Vis dėlto man gaila, kad nesušaltumėt, — tarė uždėdamas skarytę jai ant kaklo ir, pastatęs prie pečiaus kėdę, paprašė sėstis. Ji atsisėdo įkišdama rankas į besikūrenantį pečių taip arti liepsnos, kaip galėjo pakęsti karštį.

— Prašau žiūrėt, ponas Alfonsai. Dabar, jei tik kliudysit man sėdėt, aš pasipurtysiu taip kaip pirmai ir įkišiu rankas į liepsną arba į karštas briaunas. Tuomet spręskite patys, koki būtų juokai.

— Ir liepsna mažiau nudegintų, negu jūsų žodžiai. Bet man širdis neleidžia jus taip varginti. Prižadu nekliudyti, galit sėdėti ramiai.

— Ačiū. Vis dėlto turite gerą širdį, — pasakė Danutė be jokios ironijos, net labai maloniai.

Ponas Alfonsas visai sušvelnėjo:

— Ko reikėtų, jei panelė Danutė dažniau būtumei tokia.

— Seniau aš nebūdavau tokia akiplėša.

— Čia perdaug pasakyta. Jūs ir dabar nesate akiplėša, bet tam moteriškumui, švelniai veido išraiškai ironijos strėlė kažkaip netinka. Nors visa tai iš jūsų daro nesuprantamą, hipnotizuojantį tipą, kuris gali privesti prie beprotystės.

— Įsimylėjusi aš tų ypatybių tuoj netenku.

— Tuomet jūs virstate angelu. Ir tas, kurio fotografijomis užpildytas jūsų albomas, jis buvo taip laimingas. O aš esu pavydus. Pavydžiu net to, kad jį mylėjot.

— O jei dar tebemyliu?..

— Tai mane nebaugina. Aš turiu laimėt.

— Prievarta?

— Visomis priemonėmis, kurios tik gali būti. Neatsisakau net ir ginklo. Juk moterims patinka, kai dėl jų kovoja.

— Jei norite įtikti man, vietoj to, geriau eikite kurapkų medžiot.

— Panele Danute! Būkite gera, venkite man taip atsakinėti. Gerbdamas jus aš bijau parodyti pyktį ar šiaip įsišokti, o visa tai ramiai nukęsti neapsakomai sunku, — kreipėsi į ją beveik maldaujamai.

— Gerai, pasistengsiu nevarginti, — atsakė patvirtindama galvos linkterėjimu.

— Na, ko mes čia snaudžiame prie pečiaus, bent sušoktumėm, — tai sakydamas Alfonsas uždėjo plokštelę su Fausto valsu.

— Fausto valsas! — visuomet. Jis duoda ilgesiui sparnus.

Alfonsas jai nusilenkė — ji atsistojo. Ir nešioja ją stiprios rankos taip, jog ji tik pirštų galais tesiekia žemę. Valso bangos supa, liūliuoja, jos išsiliejo į beribes lankas, kuriose ji vaikščiodavo su Robertu. Pakelia akis į Alfonsą, lyg norėdama įsitikinti, su kuo ji esanti. Alfonsas šypsosi. Žydriai mėlynos akys, ramios, bet susimąsčiusios, kartu ir galingos.

— Alfonsai, kodėl aš matau tiktai jus? — tarė žiūrėdama į jį lyg nustebusi, lyg nusiminusi.

Vietoj atsakymo jis dar stipriau prispaudė liekną jos liemenį. Jos kakta liečia jo smakrą. Ji jaučia, kad pabučiuoja jai į plaukus. Užmerkia valandėlę akis, bet mato Alfonsą, o ne Robertą. Ilgesio sparnai vis rečiau plasnoja, o siela pasakoj — gimstančioj pasakoj... Teta įnešusi pastato ant stalo uždegtą lempą su žalsvu abažuru.

— Net malonu, kaip mano svečiai nenubodžiauja, — tarė įėjusi teta.

— Tetute, mes kaip namiškiai...

— Graži iš jūsų porelė — nėr ko sakyti... Dieve duok, kad tektų apsvočiot.

Danutė užraudo. Užraudo visam vakarui, taip kaip praeitą šeštadienį netikėtai atėjus Robertui, kada jis rado jos kambary

svetį, su kuriuo Robertas nenorėdavo susitikti; gal dėl to, kad jis buvo vienas iš tų, kurie troško Danutės širdelės. Negeistinas svetys išėjo, pasiliko ji su Robertu keletą valandų ir, rodės, jog jie buvo kartu tik trumpą valandėlę.

Dabar, kada žalsvoje lempos šviesoje baltas jos veidas apsipylė raudonumu, Alfonsas ja grožėdamasis sako:

— Nuostabiai tinka jums raudonumas.

— Alfonsai, jūs pakartojot Roberto žodžius...

— Pakartosiu visa nuo pradžios lig galo. Ir būsiu nemažiau laimingas už jį.

— Tikrai nesugebėsit. Kiek kartų per kelerius metus mes esame su juo išsiskyrę ir kiek dar išsiskirsim... Ir manom, jog esame pastovūs. Jums tikrai neužtektų tiek kantrybės.

— Tokiais atvejais aš, žinoma, pasielgčiau kitaip: išgerčiau lig dugno svaiginantį žavingumą, o paskui tiek teturėtų reikšmės, kiek sudegintas papirosas.

Danutė staiga išdidžiai pakėlė galvą ir primerkdama akis su panieka sako:

— Nesistebiu, kad ir angelas ir šikšnosparnis jums turi vienodos reikšmės. Kas trokšta atsigerti gyvenimo padugnių, turi žinoti, kur jų esama, — tai pasakiusi nuo jo nusigręžė.

— Jūs įsižeidėt visų moterų vardu, tiesa? Bet dar didesnė tiesa, jog esate moteris, sukelianti aistrą tik tam, kad gautų pasityčioti.

— Ir tai dar maža jums, vyrams, kurie dažnai nustojate būti žmonėmis, pasakė ji labai griežtai.

— Kaip matau, mes visai brendame į ginčą. Argi tai verta?

— Ginčyčiaus nors ir lig ryto, jei galėčiau pataisyti apie jus nuomonę. Turiu prisipažinti, kad tai yra nemalonu.

— Kad nupuolęs žmogus gali pasitaisyti, tai jums turi būti žinoma bent iš religijos. Kol esu sugadintas, savo nuomonės neatsisakysiu. Tad geriau pataisykite mane patį. Mokate privesti prie beprotystės, bet sulaikote ekstazės slenkstyje; negana to: priverčiate jus gerbti. Vadinas, turit galimumų visa kam. Kas tiesiog perša idealus — beria žirnius į sieną. Jūsų metodas man geriausiai tinka; nes esate saldaus gyvenimo citrina arba druska nuo pasiučiausio sugedimo.

Buvo jau dvylikta valanda, kai Danutė, palikusi Alfonsą ir Praną, nuėjo miegoti.

— Vistik malonus žvėriukas toji tavo puseserė, — sako Alfonsas Danutei išėjus.

— Sakai — žvėriukas?

— Matyt. Dreskia, ir nevisai paviršium, bet nagučiai balzamu patepti.

— Man ji visuomet švelni ir nuoširdi, bet šiaip kavalieriams atakuoja neblogai, — sako Pranas.

— Didesnėj kompanijoj ji būtų pirmas mano baimės objektas.

Pranas nusijuokė:

— Kartais gailiuos, kad ji mano puseserė, bet šitokiais atvejais jaučiuos labai laimingas, kad mus riša tik broliškumo ryšiai.

Dar ilgai du draugu kalbėjosi apie ją ir kitas mergeles. Paskui Pranas atsakinėjo tik per miegus, o dar paskui ir visai nutilo. Alfonsas užmigo tik tada, kai Danutė jau buvo išsimiegojusi. Atsibudusi tuoj prisiminė Alfonsą, kiekvieną jo reikšmingesnį žvilgsnį, nusišypsojimą. „Jis yra gražus — neginčijamai gražesnis už Robertą. O gal jis iš tikrųjų gali būti geras? Jei taip meilę lydėtų pagarba? Gal būt, rasčiau jame Robertą, bet ne tą, kurio širdis greičiau priklauso politikai, valstybei, bet ne man. Ir tik retai jis atsibunda mano laimei."

Šiandien Alfonsas atrodė kiek kitoks negu vakar. Kalbėjo mažai ir bešališkai; kad ir kažin kaip norėdama Danutė nebūtų radusi progos iš jo pasijuokti. Be to, nebuvo ir noro, ypač, kada jo akys kalbėjo trumpais beveik kapotais žodžiais, kuriuose buvo gili prasmė...

— Kodėl jūs vengiate į mane žiūrėti net tuomet, kai aš kalbėdama kreipiuos beveik į jus, — tarė Alfonsui per pusryčius, draugiškai nusišypsodama.

— Sako, akys sielos veidrodis. Jei taip, tai prieš jus, panele Danute, aš mielu noru būčiau visuomet užsimerkęs.

— Toks atvirumas man patinka; tik nevisai malonu, jei jūs iš tikrųjų manęs varžotės, — sako Danutė.

Vietoj šiokio ar tokio atsakymo jis pažvelgė į tuščią Danutės stiklinę ir pasiūlė jai kavos. Netrukus pusryčiai baigėsi. Alfonsas paėmė nuo sienos mandaliną ir pradėjo skambinti kažkokį romansą. Danutė klauso.

— Žiūrėk, Alfonsas gražiai skambina, — kreipiasi į Praną.

— Argi dar tu nežinojai? Juk nėra instrumento, kuriuo jis negrotų, bet geriausiai sekasi smuikuoti.

— O aš taip mėgstu muziką, — pasakė ji tyliai.

Alfonsas pažvelgė į ją. Jų akys susitiko. Tuo momentu trūksta styga.

— Danute, esat jautresnė už jautriausią instrumentą. Ir skambint jūs širdies stygomis gali tik genijus.

— O ar genijai visais instrumentais groja? — sako ji padariusi išdykusią grimasą.

— Ką čia genijai sugebės visais instrumentais! Tai gali tik vienas Alfonsas, — pasakė Pranas.

Po tų žodžių visi nusijuokė.

— Vistiek, ponas Alfonsai, ar Tamsta genijus ar šiaip menininkas, aš noriu išgirsti jus smuikuojant, — sako Danutė.

— Pasitaikius pirmai progai išpildysiu jūsų norą, vistiek ar tai bus prašymas ar įsakymas.

Danutė dėkingai linkterėjo galvą.

Rogės privažiavusios prie durų jau laukia. Tenka Danutę atsisveikinti. Ji lyg ir truputį nusiminusi ar tai sumišusi, bet šypsodamasi paduoda ranką, kurią jis su pagarba pabučiuoja.

— Leiskite man sekmadienį su Jumis matytis stoty, — sako dar vis tebelaikydamas jos ranką.

— Šiandien trečiadienis. Vadinas, dar trys dienos... Prašau! Būsim abu su Pranu.

Jis nusilenkė, dar kartą atsisveikino ilgu žvilgsniu. Rogės nenulaikomų širmių nešamos, žaibo greitumu iščiuožė iš kiemo. Likusios dienos galas ir apskritai tos trys dienos buvo Danutei

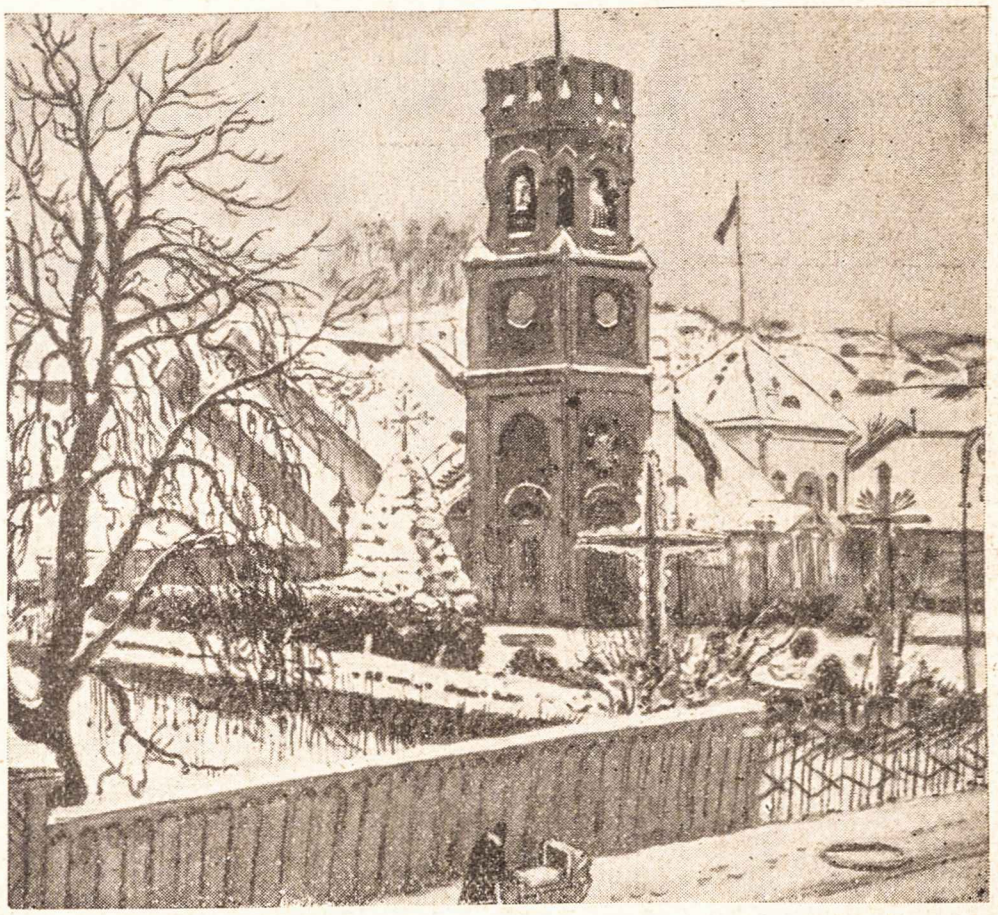

M. Dobužinskis. Karo Muziejus. (Iš jo kūrinių parodos).

ilgos ir nuobodžios. Ji pati nemokėjo sau išaiškinti priežasties. Į Kauną važiuoti kažkaip nebuvo noro. Ot tik, rodos, ligi stoties ir iš ten su Alfonsu vėl pas tetą. Tokios minties išsigando ji pati. Tur būt, kaimas su baltais tuščiais laukais taip užburia, kad, žūt būt, reikia kuo nors širdį užpildyt. Bet kodėl visai netolima praeitis, visi gražūs prisiminimai virsta pelenais. O ilgesys kažkur išskrido ir nebegrįžta... O gal Alfonso nebus stoty? Gal per tas tris dienas linksmų draugų kompanijoj jis pamirš savo pažadus. Dar geriau. Tada man niekas nedrums minčių: nei Alfonsas nei Robertas, nei abu kartu, — įprastu užsispyrimu užbaigė savo mintį.

Lig traukiniui ateinant dar buvo penkiolika minučių. Tiek pat laiko Alfonsas vienas vaikščiojo nuolat žiūrėdamas į laikrodį, tai vėl nekantriai žvalgydamasis į šalis. Staiga pamatė mėlyną Danutės skrybėlaitę su balta žvaigžde kairėje pusėje. Veidą ji buvo paslėpusi apikaklėj, o akimis nežymiai sekė praeivius. Pranas tuo laiku stovėjo prie kasos. Alfonsas priėjo prie Danutės iš priešingos pusės, negu ji manė. Taip netikėtai pamačius, nesuspėjo paslėpti įspūdžio, kurį padarė jo pasirodymas. Tai jo akyse uždegė naują vilties žiburį.

— Panele Danute, kiek mačiau, jus nugąsdinau savo pasirodymu.

— Aš, mat, buvau pamiršusi, kad jūs būsite čia.

— O aš vistik nepamiršau, kad jūs šiandien išvažiuojat.

— Gal tik dėl to, kad pasižadėjot, o atvykot tik kariškos disciplinos įpratimu.

— Užgint spėliot negaliu, abejot dar labiau. Teisybę sakydamas atvirai vėl atrodysiu jums juokingas.

— Gerai. Tad palikime šį klausimą nuošaliai. O dabar pasakykite man: ar daug dar turime laiko lig ateis traukinys? — klausia Danutė.

— Dešimt minučių. Laikas labai trumpas. Argi mano laimei traukinys nepavėluos? — sako Alfonsas.

— Ar turite man daug ką pasakyt, kad dešimties minučių atrodo mažai, — pasakė su dirbtiniu ironijos šypsniu.

— Tam parinksiu laiką tinkamesnį ir neapribotą, žinoma, jei jūs neatsisakot su manim dar pasimatyt.

— Taigi jūs man žadėjot pasmuikuot!

— Šventai išpildysiu savo pažadą. Rengiuos atvykti Kaunan į operą „Tannhäuser“. Ar galiu tikėtis, jog palaikysit man kompaniją?

— To negaliu pasakyti... dar pagalvosiu.

Traukinys, matyt, nesiskaitė su Alfonso norais, nes pasirodė kaip tik laiku. Abu su Pranu palydėjo ją į pat vagoną. Nebuvo laiko ilgiau kalbėti. Alfonsas tvirtai suspaudė paskubomis ištiestą su pirštinaite, lanksčią Danutės rankutę. Traukinys pradėjo judėti. Ji pribėgo prie lango:

— Fausto valsas nekartojamas. Ligi pasimatymo!..

Jos akyse spindėjo nuoširdumas ir vylingumas.

Alfonsas apsvaigo. Nežinia, ar nuo pilkų dūmų milžiniško kamuolio ar nuo jos žodžių neaiškios prasmės. Jiedu su Pranu dar ilgai stovėjo; iš traukinio buvo matyt mosuojant nosinėlėmis, kepurėmis. Tik Danutė pasitraukė nuo lango.

Kun. M. Krupavičius

Prof. Giuseppe Toniolo

(Figūra iš Leono XIII bendradarbių galerijos)

Juozapas Toniolo tai stambi ir šviesi figūra iš gausingo Leono XIII bendradarbių būrio. Jo vardas glaudžiai susijęs su krikščioniškojo socialinio mokslo istorija. O savo tėvynėj — Italijoj — jis toj srity buvo užėmęs vieną svarbiausią vietą. „Nuo 1890 ligi 1918 m. italų katalikai turėjo vieną mokytoją: Toniolo“[1]). Tą vietą nusipelnė savo aukšta kultūra ir giliu krikščionišku gyvenimu. Jis buvo katalikų vadas; vadas kūrėjas. Jis kūrė idėjas ir pats su savo bendradarbiais jas realizavo, praktikos gyveniman taikė. Jis tiesė kelią ir katalikiškas minias į jį traukė. Jis mirė, bet jo kelias pasiliko. Jo idėjas ir darbus palaimino Bažnyčia, o Leonas XIII patvirtino savo socialinėse enciklikose. Tad Toniolo nutiestas kelias tapo katalikų kelias. Juo ir šiandie eina Italų katalikiškoji visuomenė. O pavyzdžio ir stiprybės jame ieškosi visa pasaulio katalikija. Mes kuriam savuosius katalikiško gyvenimo kelius. Mums tad pravartu susipažinti ne tik su užsienio brolių dirbamais darbais, bet ir su jų vadovais — kūrėjais. Valandžiukę sustosime ir prie šios skaistčios Juozapo Toniolo asmenybės.

CURRICULUM VITAE

Toniolo tėvai gyveno vienam Venecijos provincijos mieste S c h i o. Tačiau jo tėvas, kaip inžinierius, turėjo dėl duonos kąsnio mesti gimtąjį miestą ir vykti ten, kur buvo darbo. Vietas todėl jam nekartą teko mainyti. Juozapas gimė 1845 m. T r e v i z o mieste Šv. Tomo Akviniečio šventės dieną. Nuo pat jaunų dienų jis buvo ramus, tylus, klusnus ir darbštus vaikinas, tik labai silpnos sveikatos. Kiek pasimokęs namie, buvo patalpintas aukštesniam mokslui eiti Šv. Katarinos kolegijoj Venecijoj. Kolegijos direktorium buvo tuo metu mons. D e l l a V e c c h i a, žymus pedagogas, visą savo gyvenimą pašventęs jaunimui auklėti. Prityrusio pedagogo akis iš karto atkreipė dėmesį į vaikiną, kuris nemėgo triukšmingų savo draugų pramogų, niekad jose nedalyvavo, visuomet buvo rimtas ir pamokas atsakinėjo suaugusio vyruko rimtumu ir savarankiškumu. Direktorius su jaunu Toniolo užmezgė artimesnius santykius ir išmokė jį dalinti darbą į tris dalis: *apmąstymui, mokslui ir maldai.* Toniolo savo auklėtojui visą amžių buvo dėkingas, niekad nesutraukė su juo kontakto ir sunkesnėmis gyvenimo valandomis visuomet klausdavosi jo patarimų. Antras žmogus, kuris padarė daug įtakos jaunajam Toniolo, buvo jo motinos brolis, mokytas filo-

[1]) M. Vaussard. L'intelligence catholique dans l'Italie en XX siecle. Paris. Lecoffre. II leidimas 21 p.

sofas Aleksandras Alessandri. Suprantama, kad ir motina daug savo sielos bruožų suteikė savo jaunam sūnui. Ji gimė Venecijoj ir turėjo visų tos provincijos moterų būdą. Charakteringi tų moterų bruožai: pasišventimas, duosnumas, draugiškumas ir vaišingumas. Juozapo motina, save pamiršdama, gyveno visus savo vyro vargus ir skausmus, o jos namai visuomet buvo atviri draugams ir giminėms, vargšams ir nelaimingiems. Tokioj atmosferoj užaugo Toniolo. Kolegijoj jis labai artimai susidraugavo su dviem mokiniais broliais Schiratti. Tas susidraugavimas uždėjo savo antspaudą ant viso jo tolimesnio gyvenimo; savo draugų šeimoj susipažino su jų seserimi Marija, kurią 1878 m. *(? Red.)* būdamas Padovos universiteto docentas ir vedė.

Baigęs kolegiją, Toniolo stoja į Padovos universiteto juridinį fakultetą. Universiteto studijas baigia 1867 m. Tais pačiais metais miršta jo tėvas. Kadangi jo tėvas iš savo menko uždarbio turtų sukrauti negalėjo, visa šeimos išlaikymo našta užsigulė dabar ant jauno Toniolo. Pasiduodamas tėvo norui, Toniolo stoja pirmiausia praktikuoti pas advokatą; čia kiek pabuvęs pereina dirbti pas notarą. Bet ne čia buvo jo pašaukimas. Savo profesoriaus patariamas, jis meta juristo praktiko karierą ir priima 1878 m. *(? Red.)* Padovos universiteto pasiūlytą jam konstitucinės teisės docentūrą. Čia tuoj pasijuto savo vietoj esąs. Iš pirmų jo žygių nesunku buvo įspėti, kuria kryptimi eis jo darbas. Docento laipsniui gauti jis parašė knygas *„Etiškasai elementas kaip ekonomijos veiksnys“*. Po to tuoj pasirodė kitas jo kūrinys: *„Mažųjų įmonių ekonomija“*. Tas jo kūrinys tapo apdovanotas. Jį išgyrė žymiausi ekonomijos mokslo žinovai — Messedaglio, Luzzati ir Lampertico. 1873 m. jis jau skaito čia pat teisės filosofijos kursą. 1874 Venecijos technikos institutas jį kviečiasi politinės ekonomijos docentu. 1878 m. tą pačią katedrą gauna Modenos universitete. 1879 m. tuo pačiu laipsniu perkeliamas į Pyzą politinei ekonomijai ir statistikai skaityti. 1883 m. jis skiriamas tos pačios disciplinos profesorium. Ir čia jis išbuvo ligi savo gyvenimo pabaigos. Šiuo laikotarpiu buvo kelis kartus fakulteto dekanu.

Tai trumpas Toniolo curriculum vitae.

SIELOS ISTORIJA

O dabar — jo sielos vaizdas.

Toniolo gyvenimo šūkis buvo: *„Gyvenimas tai mintis ir darbas“*. Jo tikslas — gyvenimo visumą atnaujinti Kristuje ir pagrįsti krikščioniškąja dvasia. Kiekvienam žmogui jo manymu Sutvėrėjas yra paskyręs tam tikrą uždavinį. O kad jis gerai jį atliktų, turi pradėti savo gyvenimą nuo išvidinio tobulinimosi, persunkti visą savo būtybę mintimi — tarnauti Dievui. Tą mintį jis turi skiepyti šeimoj, visuomenėj ir ja vaduotis visuose savo darbuose. Šiuos dėsnius Toniolo įgyvendino ir sukūrė mums

tobulo žmogaus pavyzdį. Jo asmeny mes randame minties, žodžio ir darbo kataliko tipą.

Pažinti to didžiojo italų Kristaus idejos riterio didybei reikalinga pažvelgti į jo vidaus gyvenimą.

Vidaus Toniolo gyvenimas buvo nuolatinė malda. Pirmoj eilėj jis meldė Dievą suteikti jam jėgų pasiduoti Jo valiai ir malonės per visą gyvenimą išbūti tobulu kataliku. Kiekvienu ve ksmu jis stengėsi pildyti Dievo valią ir niekad ne tik jai nesipriešinti, bet ir nerūgoti. Savo šeimoj įvedė paprotį sunkiausiomis gyvenimo valandomis, net tuomet, kai mirė jo mylimiausi vaikai, kalbėti *Te Deum* ir *Magnificat*. Nuo pat kūdikystės jis buvo labai maldingas ir toks pasiliko ligi mirties valandos. Kas rytas šeštą valandą klausydavo šv. Mišių ir labai dažnai eidavo prie šv. Komunijos. Tai buvo didelė retenybė tais laikais. Atostogoms vietą visuomet rinkdavosi prie bažnyčios. Toniolo buvo karštas Švenčiausios Jėzaus Širdies garbintojas. Savo globėjais buvo pasirinkęs šv. Tomą Akvinietį, šv. Augustiną ir šv. Pranciškų Salezietį. Kiekvieną savo dienos darbą pradėdavo trumpu religiniu apmąstymu, o darbo protarpiais jo mintis visuomet skrisdavo prie Dievo. Bet Toniolo religingumas nebuvo pagrįstas asmeniniu jausmingumu. Visi jo darbai, visas gyvenimas siekė to, kad Kristaus idėja apimtų visą pasaulį. To didžiojo mokslininko religingumas nesiribojo tik individualiniais pergyvenimais, jis, kaip saulė, spinduliavo aplink ir darė įtakos visam aplinkumui. Iš jo gausingų dorybių keturios ypatingai pasireiškė ryškiai ir kiekvienam krito į akis, būtent: *skaistybė, gailestingumas, nuolankumas ir kantrybė*.

Draugystės Toniolo nevengė. Jo namų durys visuomet buvo adaros jaunimui. Jis mėgo jaunimą ir laisvomis valandomis pats dalyvaudavo jų žaidimuose, dainose ir pasikalbėjimuose. Bet vargas tam, kas jo akivaizdoje išdrįsdavo nepadoriai pajuokauti ar dviprasmiai pakalbėti. Žvilgsniu, ne žodžiu, nusikaltusiam duodavo suprasti, kad tai jam yra nepakenčiamai biaurus dalykas.

Antra to žymaus profesoriaus dorybė buvo gailestingumas. Jis visuomet buvo pasiryžęs sušelpti artimą. „Kiekvieną prašantį laikau teisingu žmogum, kol gautieji argumentai tos pažiūros nesugriauja“ — sakydavo jis. Visus paniekintus ir įskųstus gindavo. Jo programa buvo — duoti, duoti ir duoti. Kartais tiek išdalindavo pavargėliams, kad neišdrįsdavo to ir savo namiškiams pasakyti. Ypatingai rūpindavosi tais pavargėliais, kurie neišdrįsdavo patys elgetauti. Jei kartais negalėdavo jų sušelpti pinigais, surasdavo jiems kurį darbą, pav., perrašinėti jo užrašus; kviesdavo juos ir prie savo kuklaus stalo. Atvažiavęs į Pyzą pirmiausia įsirašė į šv. Vincento Pauliečio draugiją ir neapleido nei vieno jos posėdžio nei susirinkimo. Tas arti-

mo meilės ir gailestingumo idealas buvo jam jo religijos gynimo programos įkvėpimas. Čia reik a ieškoti ir jo tolerancijos šaltinio, kurios visuomet laikydavosi, kai nebuvo liečiami principai, bei pasiryžimo priimti svetimas pažiūras ir pagirti svetimus nuopelnus.

Bet jei reikėtų išspręsti, kuri Toniolo dorybė buvo aukščiau pakilusi — nuolankumas ar gailestingumas, tai būtų sunkus uždavinys. Savo giliu protu jis gerai suprato, kokia gili praraja tarp Dievo didybės ir žmogaus menkystės. Jis tą tiesą visuomet turėdavo prieš akis; ji lydėdavo jį jo maldose, sprendimuose apie kitus ir darbuose. Puikybės ir garbės bijojo ir vengė. Stebėtasi, kai šis didžių nuopelnų vyras mirė tik su vienu profesoriaus titulu. Leonas XIII norėjo jam ordeną paskirti. Bet profesorius taip nuoširdžiai ir taip susijaudinęs prašė nedaryti jam nesmagumų, jog popiežius savo nusistatymą pakeitė. Jo nuolankumas buvo pasiekęs tokio laipsnio, jog jis pats juokdavosi iš savęs, kai kiti pradėdavo. Praktikos gyvenime mažai nusimanė. Tai jis kitiems palikdavo. O kai kiti dėl to jį pašiepdavo, niekad neįsižeisdavo. *Į savo prakalbas visuomet imdavosi savo žmoną. Jos uždavinys — nurodyti jo kalbų ydas ir trūkumus.* Nuolankumo dorybė ypatingai skaisčiai švietė jo santykiuose su pavargėliais ir nuskriaustaisiais. Su jais jis tapdavo kuklus ir mažas. Labai gerbė dvasininkiją. Apie savo dvasios vadą kalbėdavo, „kad jam tarpininkaujant jame Kristus gyvena“. Bet nuolankumo dorybė nė kiek jam nekliudė ginti religiją ir tiesą. Šiam reikalui drąsos jis turėjo pakankamai daug ir šioj srity buvo visiems gyvas pavyzdys. Turtų ir išaukštinimų netroško, nes tikėjo, kad Aukščiausias neapleidžia savo vaikų. Vienas skrupulas jį kankino visą gyvenimą, kad permaža Dievui tarnauja.

Kantrybės dorybė ryškiai pasireikšdavo pas jį ypač tuomet, kai persidirbimas sukeldavo silpnasveikačio profesoriaus kūne fiziškų kančių. Jis visa kęsdavo kantriai, niekad niekam nesiskųsdamas. Lygiai kantriai bendraudavo su įkyriais lankytojais, niekad nenustodamas būti jiems mandagus ir prielankus.

Šios Toniolo dorybės pačios savaime buvo apaštalavimas. Jis darė įtakos visai aplinkumai. Bet profesorius tos rūšies apaštalavimu nesitenkino. Kaip pamatysime vėliau, jis ir aktingai apaštalavo. Ypatingai daug dėmesio kreipė į šeimą. Jo manymu šeima turi būti visuomenės kertinis akmuo, nuo kurio priklauso visos žmonijos laimė, gerovė ir išganymas.

Šeima buvo sanktuariumas, šventykla, kurioje ugdė visus kilniausius savo jausmus; tvirtovė, ginanti princ pus; pasilsio vieta ir naujo įkvėpimo darbams šaltinis. Savo žmoną labai mylėjo. Bet ta meilė nebuvo remiama jausmingumu ir sentimentais. Žmona jam buvo artimiausias prietelius, ištik mas bendradarbis visuose jo mokslo ir visuomenės darbuose. Tarpusavis

ydų pažinimas nemažino jų meilės ir prisirišimo prie viens antro. Atvirkščiai, tai buvo tobulinimosi akstinas. Atsiradus vaikučiams, didis profesorius tapo šeimos kunigu. Kas rytas šeimai skaitydavo Šv. Rašto ištrauką, rytą ir vakarą bendrai kalbėdavo kasdienines maldas. Visą laisvą laiką pašvęsdavo tik vaikams. Su jais žaidė, piešė, prasimanydavo visokių žaidimų ir pramogų. Su vaikais jis vaikas tapdavo. Kelionėje, nenorėdamas žmonos varginti, pats vaikučiais rūpindavosi. Mokė juos mylėti gamtą, kreipė jų dėmesį į jos stebuklus ir visa suvesdavo prie Dievo, kaip gamtos Kūrėjo ir Valdytojo. O kai vaikai paūgėjo, diskutuodavo su jais visus opiuosius klausimus, leisdamas jiems pasisakyti savo pažiūras, abejojimus. Tuo būdu jis juos auklėjo, brandino ir ugdė jų pasaulėžiūrą, saugodamas, kad jų siela neiškryptų, kad klaidingas mokslas neįsiviešpatautų jų protuose; budėjo, kad jo šeima įeitų į visuomenę sveika, subrendusi, tvirtomis pažiūromis ir skaisčia siela, kad tuo būdu padėtų greičiau įsigyventi pasauly Kristaus idejai.

Savo sunkių darbų suvargintas akis Toniolo amžinai užmerkė 1918 m. spalių m. 7 d. Mirė be turtų, be titulų, be ordenų. Visa ką turėjo, sudėjo ant tėvynės ir Bažnyčios aukuro. Į amžinatvę nusinešė savo skaisčias dorybes, didžius nuopelnus ir šventą sielą. „Siela Toniolo buvo šventa. Mes nenorime užbėgti už akių sprendimui neklaidingojo autoriteto, kuris skelbia šventumą kultui ir tikintiesiems sekti; mes imame žodį „šventas“ krikščioniškoje prasmėje. Sulyginę evangeliškąjį tobulumą su jo žemiškuoju gyvenimu ir radę pilną sutapimą, atiduodame jam visai nusipelnytą pagarbą skelbdami — tai buvo šventas žmogus“[1]).

Toniolo laikomas šventuoju ne tik katalikiškosios inteligentijos, jis ir liaudžiai yra šventas. Jo žemiškieji likučiai palaidoti pagal jo paties norą *Pieve de Soligo* kapuose šale jo mylimos dukrelės. Kuklus to didžiausio ir garsiausio tų laikų italų mokslininko ir visuomenininko kapas tapo minių lankymo vieta. To tylaus krašto žmonės tiki, kad tame kape guli šventasis, kurio užtarymu Dievas išvadavo Pieve de Soligo iš austrų okupacijos.

Tas moderniškas šventasis ir šiandie savo įtaka spinduliuoja italų visuomenei. Jo numintais ir nurodytais keliais ištikimai eina žmonių darbuotojų minios. Jo būsimajai tėvynės ir Bažnyčios garbei padaryta daugiau, negu kelių kartų prisiekusiųjų politikų ir dekoruotų mokslo ir darbo autoritetų.

MOKSLO DARBAI

Viešame gyvenime Toniolo savo genijų pareiškė kaip profesorius, kaip mokslininkas ekonomistas ir kaip visuomenininkas.

---

[1]) Scuola cattolica. Lapkritys. 1918 m. cf. M. Vaussard. op. cit. 62 pusl.

Savo profesorišką profesiją jis laikė priemone laimėti pasaulį Kristaus idėjai. Profesūra buvo svarbiausia jo pareiga. Toniolo veikimo sfera buvo labai plati; be universiteto paskaitų, kurių turėjo nemaža, ir be kitų jam universiteto dedamų pareigų, jis propagavo katalikų visuomeninį darbą, skaitė įvairiose Italijos vietose paskaitas, rašė straipsnius, mokslo knygas, vedė plačius tyrinėjimus, kūrė įvairioms mokslo organizacijoms planus, pats joms vadovavo ir tt. ir tt. Bet tai buvo tik jo profesoriškam darbui priedas. Šiam savo darbui jis atsidavė su „dūšia ir kūnu". Net liga nuo to darbo nestengdavo jo atitraukti: ir sirgdamas skaitė savo lekcijas. O išsitarnavęs pensiją ir išėjęs į atsargą, universitete skaitydavo neprivalomąjį kursą. Savo lekcijas rengdavo kuo sąžiningiausiai. Buvo iškalbingas, savo mintis mokėjo dėstyti trumpai, aiškiai ir vaizdingai. Dėl to jo auditorija buvo visuomet kimšte prikimšta klausytojų. Jo eidavo klausyti net jo idėjiniai priešininkai. Niekad neslėpdavo savo katalikiškų įsitikinimų. Visos jo lekcijos buvo katalikybe persisunkusios. Aiškiai pabrėždavo, kad kiekvieno visuomeninio klausimo pagrinde turi būti dorovės klausimas. Tos tiesos neprivalo pamiršti nė politinė ekonomija. Net statistiką dėstydamas, taip ją nušviesdavo, jog aiškiai pasireikšdavo jo visuomeninės pažiūros. Tačiau niekad jis į savo paskaitas neįvesdavo politikos.

Universitete studentams profesorius būdavo prielankus ir malonus, bet kartu ir kietas. Mokslo ignoravimo, blogo prisirengimo, diletantizmo pakęsti negalėjo ir visa tai visu griežtumu smerkė. Studentams mielai padėdavo ir už universiteto. Kiekvienas norėjo pasinaudoti jo patarimais, nurodymais. Dėl to jo bute visuomet spiesdavosi studentų būriai. Dažnai savo salone jis rengdavo studentams moksliškas diskusijas. Tokis Toniolo darbas nepraėjo be vaisių; jis parengė savo tėvynei ir Bažnyčiai eilę atsidėjusių pasišventėlių darbininkų, kurie sėkmingai varė toliau jo darbą ir jo idėjas skleidė.

Savo „Religiniam dienyne" Toniolo taip rašo: „Daugiausia rūpinsiuos savo auklėtiniais. Tai mano šventas indėlis, geriausi draugai, kuriuos turiu vesti Išganytojo keliais. Nei savo lekcijose nei savo santykiuose su jais nesivaduosiu jokiais savimeilės motyvais, bet tik meile ir Dievo garbe"[1]). Tai trumpa Toniolo taktikos programa, kurią jis susirašė savo profesoriškos karjeros pradžioje. Jos šviesoje mums daros visai suprantama Toniolo, kaip profesoriaus — auklėtojo, figūra ir jo pedagoginio darbo galutinis tikslas.

Savo profesoriavimo pradžioj Toniolo nesiėmė visuomeninio darbo. Jis visą savo energiją ir laiką pašventė universitetui

---

[1]) Memorie religiose. Išleistas Toniolo draugų po jo mirties 57 p. cf. Vaussard. op. cit. 47—8 p.

ir mokslui. To pastārojo jis kaip sąžiningas ir uolus proferius, tiesą pasakius, ir negalėjo išvengti. Bet jis šioj srity dirbo daugiau, negu iš jo reikalavo universitetinis darbas. Jis išsimušė į žymių mokslininkų eiles. Jis sukūrė savo kruopščiomis studijomis naujų dalykų. Savo darbuose jis buvo originalus. Tiesa, jo „mokslišķoji mintis nebuvo originali atradimų istorijos srity, bet tuo stipriu ryšiu, kuriuo jis sumezgė tuos atradimus su katalikų mokslo tiesomis“[1]).

Toniolo mokslišķas originalumas pasireiškė tame, kad jis savo krikščioniškosios sociologijos tezes grindo ir gaivino istorinės praeities faktais. Jis savo geniališku protu siekė toli net žilos senovės. Jis tyrė palaipsniui tą idėjų evoliuciją, kurį nuo senų senovės parengė kelią klestinčiam socialiniam mokslui, paremtam Evangelija, tomistine filosofija ir viduramžių istorija. Tas mokslas savo išvadomis yra ištisų amžių dvasios evoliucijos didingas rezultatas, naujų katalikybės laimėjimų išėjimo punktas, preliudija.

Jis suteikė visas savo pajėgas ištirti šimtmečių analuose civilizacijos eigos pavyzdžius ir argumentus ir paremti jais savo tezes, įrodyti ekonominių galių veikimą ir iš jų padaryti reikiamas išvadas. Tą darbą jis dirbo visu atsidėjimu ir atsargumu, net skrupuliatiškai respektuodamas istorinius faktus ir tiesas. Toks jo skrupuliatiškas atsargumas visai suprantamas. Toks studijų metodas yra labai pavojingas. Ta paini surazgyta istorinių faktų sritis sociologui yra Scilla ir Charibda. Vieno kito fakto, apystovos ar aplinkumos nedavertinimas ar pervertinimas sudaužo ir niekais paleidžia visą mokslininko darbą, gerą valią ir ištisų metų milžiniškas pastangas. Tuo keliu eita nuo Quesnay ir Adomo Smith'o ligi Durkheimo ir A. Loria ir suklysta. Jų padarytos klaidos ne tik jų sukurtoms ekonominėms ir sociologinėms srovėms kapą iškasė, bet ir žmonijai daug žalos pridirbo. Toks Toniolo darbo metodas nemaža baimės kėlė jo draugams. Bijota, kad Quesnay, Durkheimo ir kitų likimas ir jo nepaliestų. Bet Toniolo gili erudicija, visiškas objektyvumas, skrupulatiškas atsargumas, krikščioniškas sąžiningumas ir nuostabus darbštumas laimingai iširklavo tarp vylingų ir pavojingų Scillos ir Charibdos uolų. Jisai laimėjo ir davė pasauliui tai, ko kiti neįstengė duoti.

Toniolo savo mokslišķas studijas pirmoj eilėj nukreipė į Toskaniją su jos centru Florencija. Jam rūpėjo Toskanijos respublikų Viduramžių ir Renesanso laikotarpių ekonomijos istorija. O rūpėjo ji jam dėl to, kad šis mažutis kraštas su 1.821 tūkst. gyventojų[2]) buvo pasiekęs negirdėtai aukšto ekonominės

---

[1]) Taip apibudino Toniolo mokslo darbus markyzas Crispatti. cf. Vaussard. op. cit. 22 pusl.

[2]) Nouveau petit Larusse illustré. 1926.

gerovės ir stiprybės. Jis buvo sutelkęs pusę viso kontinento aukso. Jis viešpatavo šiaurės ir rytų rinkose. Jo bankininkai ir pirkliai buvo pasiekę finansinės galios viršūnės. Jo įtaka buvo įsigalėjusi ne tik Europoj, bet ir už jos ribų. Jam knietė, iš kur ta jos galybė išaugo? Iš kokių šaltinių jie semėsi savo galios ir išminties? Kokia tvarka ir institucijos toj įdomioj respublikoj viešpatavo?

Po ilgų darbų rūpimais klausimais Toniolo parašė šias studijas:

1) *Viduramžių Florencijos ekonominės galybės tolimesni veiksniai;* 2) *Florencijos komunos nuo 1370 m. ligi 1530 m. ekonominių svyravimų istorinė sintezė;* 3) *Florencijos respublikos kreditas ir kapitalizmo pradžia,* 4) *Scholastika ir Humanizmas ekonominėse doktrinose Renesanso laikais Toskanijoj,* 5) *Toskanijos socialinės ekonomijos istorija* ir 6) *Išrinktieji raštai,* — trumpesnių studijų rinkinys, išleistas po autoriaus mirties Pilypo M e d a.

Šiose studijose Toniolo prieina tokių išvadų: Florencija pasiekė savo retai kur pasiekiamos ekonominės gerovės pirmiausia savo išmintinga santvarka ir institucijomis, savo įstatymais, paremtais tvirtais krikščioniško teisingumo pamatais, savo korporacijomis, surištomis broliško bendravimo ir bendradarbiavimo harmoningais ryšiais; savo krikščionišku darbo pareigos supratimu. Toliau jis nurodo, kokį svarbų vaidmenį čia suvaidino scholastika, kurią Toskanijoj išaiškino ir praktikos gyvenimam pritaikė š v. B e r n a r d i n a s iš Siennos, š v. A n t o n i n a s ir S a v a n a r o l ė. Jie scholastikai sugebėjo suteikti grynai praktišką charakterį; iš jos suformavo civilinę doktriną, apimančią visus gyvenimo apsireiškimus ir tinkamą net ekonomiškam režimui tvarkyti. Tuo tarpu kituose Europos kraštuose scholastika turėjo grynai teoretinį, bažnytinį pobūdį. Ekonomiškiems faktams ji buvo tik tiek taikoma, kiek buvo lyginama, ar jie sutinka ar nesutinka su krikščioniškos dorovės dėsniais. Savanarolės asmeny Toniolo mato „paskutinį viduramžių asketišką reformatorių“ ir gal didžiausią. Jis buvo ištikimas geriausioms Florencijos ekonomiškoms tradicijoms ir krikščioniškojo mokslo dėsniams, kurie buvo jau paliesti neigiamos Renesanso įtakos, ir sugebėjo budriai saugoti savo laikų interesus.

Savanarolė, skelbdamas dorovinio valymosi dorybes ir socialinę darbo reikšmę, primindamas krikščioniškąjį mokslą apie nuosavybę ir smerkdamas įsigalėjusią prabangą, negailestingai plakdamas lupikavimą ir reikalaudamas panaikinti lupikavimo lizdus, o jų laikytojus išsiųsti iš respublikos ribų, reformuodamas respublikos konstituciją ir įvesdamas naują organą, vadinamą *Didžioji Taryba,* į kurį gavo teisės įeiti atstovais šale tų, kurie įeidavo cenzo nustatyta tvarka, ir kiti, pav. civilinės tarnybos asmenys: pagaliau įvesdamas mokestį nuo nekilnojamo turto, kaip vienatinį tiesioginį mokestį ir nuimdamas jį nuo

prekybos ir pramonės, tuo būdu sustiprindama gerokai pasvirusią Florencijos ekonominę galybę, parodė savo istorišką ir praktišką nuovoką ekonominėj srity ir pusiausviros dvasią gražiai suderindamas idealą su realybe, ko trūko visiems humanistams.

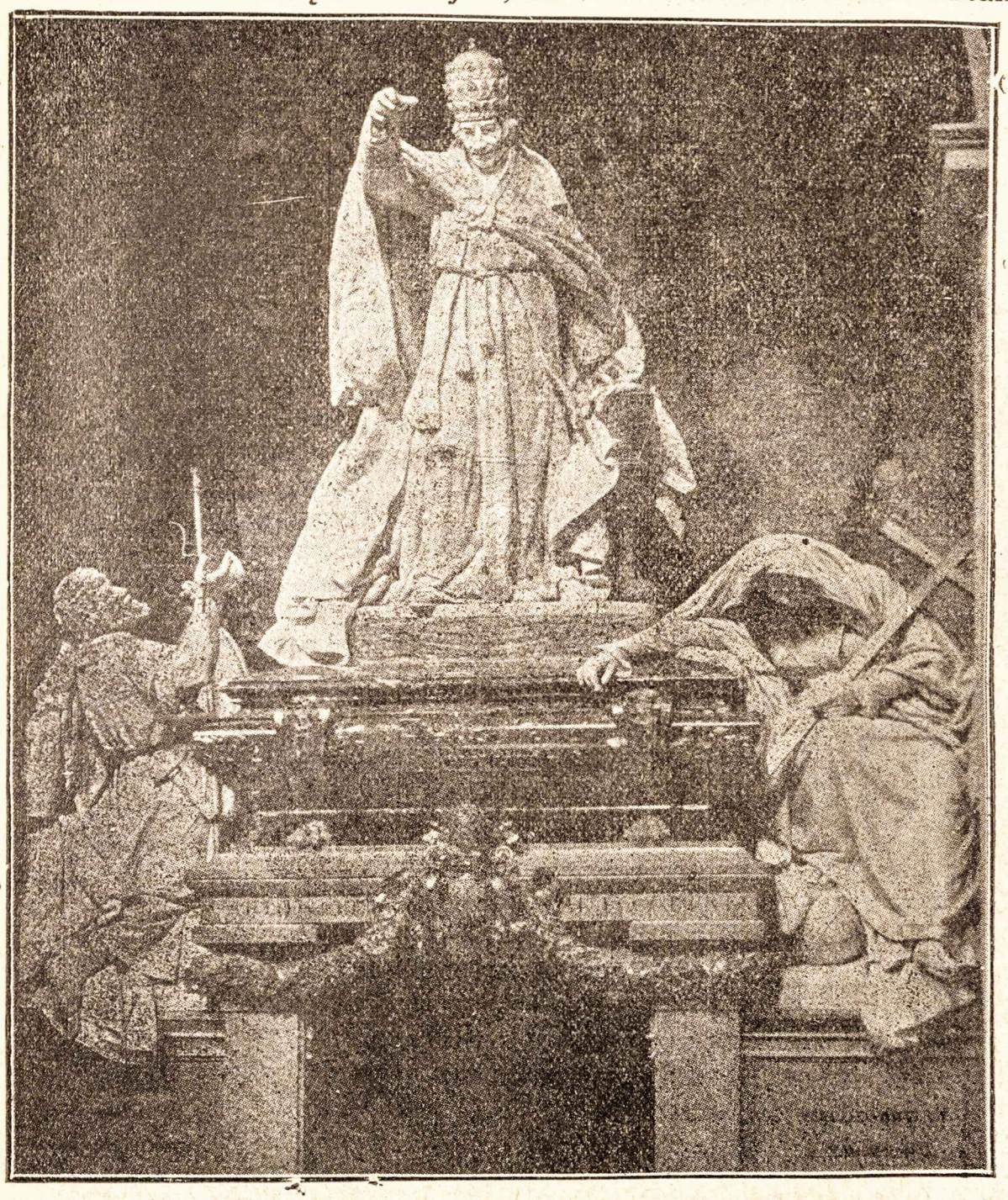

Leono XIII paminklas Laterano bažnyčioj.

Toniolo pripažįsta Renesanso teigiamas puses, nesmerkia jo viso be išimties, tačiau pažymi, kad jo blogybių suma praneša ir visai panaikina tas negausingas teigiamybes. Toniolo Renesansas tai „dekadencija visų idealų..., pakeitimas krikščioniškos civilizacijos pagonyste“[1]) ir regresas prisidengęs progreso vardu.

[1]) L'odierno problema sociologico. Florencija. 1905 m. 204 pusl.

Renesansas, o vėliau pseudoreformacija nutraukė visus ryšius su apreikšta tiesa ir pagrindiniais dorovės postulatais, iš čia pragaištingas principas — minimum pastangų ir darbo, o maksimum pelno ir smagurių.

Keturiais amžiais vėliau mokslas padarė didelę pažangą. Pavyko tai šalia kitų priežasčių ir dėl to, kad nustota rūpintis pirmais principais, tyrinėti sritį už fenomenų ribos ir pasitenkinta tik eksperimentaliniu metodu. Toniolo šiuos laimėjimus pripažįsta. Tas metodas davė daug mokslininkų, o politinėj ekonomijoj ir sociologijoj — jo pranokėjų, pav. R ö s c h e r, K i d d, M e s s e d a g l i a ir kiti, kurie tačiau savo tyrinėjimų išvadomis priėjo kuone prie tų pačių rezultatų, kokių pasiekė ir krikščioniškai-socialinis mokslas. Naujai gimusi mokslinė mokykla, anot Toniolo, buvo integrališkai *pozitivistinė*, kadangi ji neturėjo jokių ryšių su antgamtiškomis tiesomis. Tačiau Toniolo, pažinęs gerai krikščioniškąjį viduramžį, rado tarp tų laikų ir gyvenamų idėjų panašumo. Moderniškieji mokslininkai nesąmoningai pasekė krikščioniško viduramžio mokslu.

Jei viduramžių visuomenė buvo pasiekusi tokio klestėjimo ir tokios ekonominės gerovės paralėliai tiek aukštų praktikuojamų dorybų, tai tik dėl to, kad, nepaisant jos visų klaidų ir įtarimų bei nepasitikėjimų, „niekad neišsižadėjo aukščiausios tiesos idėjos ir būtino galutinio gėrio, kuris ankščiau ar vėliau ją iškėlė į aukštybes“[1]). Senovės Graikija ir Rymas, kurie siekė tik auklėti „piliečius“ — politikus ir karius, tol tegalėjo išsilaikyti, kol vergija palaikė labai nepastovią ekonominę pusiausvyrą.

Rymo imperijos prabanga ir žibanti išviršinė kultūra, kurią sukūrė nedidelė imperiją valdančių oligarchų saujelė, plėšiamų žmonių pinigais ir vergų nemokamu darbu, buvo tik esamos socialinės tvarkos ir politinių sąlygų rezultatas, ar tautos turto neproduktingo gaišinimo vaisius. O naujųjų laikų visuomenės, nusigrįžusios nuo išmintingų viduramžio įstaigų ir tvarkos, pasekusios humanistų ideologija, vėliau racionalistų filosofija ir atkakliai siekiančios bet kuriomis priemonėmis susikrauti turtų ir susikurti lengvą ir linksmą gyvenimą, kokį gali pakišti tik šlykštus utilitarizmas, grąžina atgal tik kitokioj formoj ekonominę vergiją ir silpnųjų nežmonišką išnaudojimą, kas, žinoma, negali joms laiduoti pastovios ir tvirtos gerovės. Be to, dar kalbamosios studijos galutinai įtikino Toniolo, kad *„veiksmas seka idėją“*, kitaip pasakius — pirma gema idėjos, o šios gimdo veiksmus ir jiems dominuoja. Šia gyvenimo praktiška tiesa Toniolo naudojosi ir savo ekonomijos moksle.

Vieną kartą Toniolo, kalbėdamas su dviem airių dideliais vadais kovoj už savo krašto nepriklausomybę, pareiškė: „Krikščionybė teikia žmogaus veiksmams sėkmingumo. Jo reikia ieškoti maldingume... *Pietas ad omnia utilis est*“[2]).

---

[1]) Cf. Vaussard. op. cit. 33 pusl.
[2]) Memorie religiose. 90 ir 107 pusl.

Jis ir pats tam dėsniui visur ir visuomet pasiliko ištikimas. Jo manymu socialinė ir ekonominė santvarka turi būti remiama pirmoj eilėj antgamtinėmis tiesomis ir statoma prieš modernųjį racionalizmą, kuris, sekdamas Liuterių, iškreipė ir padarė bergždžiu dalyku religiją, kuris išplėšė jai visas socialines funkcijas ir paneigė bet kurį transcendentinį autoritetą.

Tam vidinių dorybių sėkmingumui ir našumui patvirtinti Toniolo šaukia liudytojais visuotinę istoriją, apaštalų tarnų pavyzdį, krikščioniškąjį viduramžį, Šv. Ignotą, Šv. Vincentą Paulietį, Šv. Teresę. Jis amžių liudymais pasirėmęs, drąsiai tvirtina, kad ekonominiai ir politiniai laimėjimai yra katalikybės, dvasios lobyno nuopelnas. „Mes neprivalom užmiršti, rašo jis, kokiomis dvasios transformacijomis, kokiais širdies skaistinimais, kokiomis maldomis ir kančiomis, kokiais mistiško ir antgamtiško gyvenimo atnaujinimais tie laimėjimai buvo parengti ir laimėti Dievo akivaizdoje.“ Žemiškosios gerovės sukūrimas per krikščioniškąjį atgimimą „nėra bet kurio įvykio nelauktas ir netikėtas vaisius ar žmonių įkarščio staigus rezultatas, bet sistematingo krikščioniškos socialinės santvarkos kūrimo ar reformavimo darbo vėlyva ir nupelnyta kompensacija... Maldingumo atgimimas yra vienas svarbiausias ir sėkmingiausias sielų ir socialinio gyvenimo transformavimosi srity veiksnys, iš visų eilės, kokių mes turime savo amžy. Jis, kaip stebuklingas aromatas, saugoja ir stiprina kitus veiksnius“[1]).

Savo studijomis apie Toskanijos ekonomiją Toniolo įrodė, kad jų negirdėtai aukštai pakilusi ekonominė ir finansinė gerovė buvo tuomet įsigalėjusios krikščionybės ir krikščioniškų dorybių rezultatas. Jis, pravedęs paralelę tarp anų ir mūsų gyvenamų laikų, priėjo išvados, kad ir mūsų visuomeninio organizmo atnaujinimas turi būti vedamas krikščioniška socialine mintimi. Tas momentas man terūpėjo pabrėžti šioj trumpoj to didelio mokslininko ir Kristaus idėjos kovotojo biografijoj. Pilnas jo mokslo darbų išnagrinėjimas ir įvertinimas — ne mano uždavinys. Pažymėsiu tik tiek, kad savo studijomis apie Toskanijos ekonominį ir finansinį gyvenimą Toniolo apėmė visą epoką ir davė pilną ir išsemiamą to gyvenimo vaizdą, ko ligi jo nieks nebuvo padaręs, nurodydamas kartu tų laikų idėjų įtaką į modernųjį Europos gyvenimą. Tai svarbus į ekonominių mokslų lobyną indėlis. Dirbąs šioj srity mokslininkas be Toniolos studijų apsieiti negali.

VISUOMENIŠKAS VEIKIMAS

Toniolo tarnavo tuo metu, kai kiekvienas viešas valstybės tarnautojo pasirodymas katalikų darbo arenoje buvo baudžiamas paliuosavimu iš tarnybos. Dėl to Toniolo viešai į visuomeninį darbą stojo tik 1894 m., t. y. kada jis tapo paskirtas ordi-

[1]) Indirizzi e concetti sociali. 216—233 p. cf. Vaussard. 50 p.

nariniu Pyzos universiteto profesorium, o kartu su šiuo, italų įstatymais, įsigijo nepakeičiamumo teisės arba tapo nepašalinamas. Pirmas jo aktingesnis[1]) pasirodymas viešame katalikų visuomeniniame darbe buvo Neapolio katalikų kongrese. Čia jis suėjo į artimus santykius su žymiausiais katalikų vadais, kaip: Bottini, Sardi, Burlamaechi, Mezzetti ir kitais. Svarbiausiu savo uždaviniu visuomeniniam darbe jis užsibrėžė — ginti Bažnyčią ir popiežių. Tuo metu visas Italų katalikų darbas buvo susikoncentravęs organizacijoj, vadinamoj *Opera dei Congressi*. Jos siela ir gaivintojas buvo Paganuzzi iš Venecijos. Didysis mokslininkas ir genialus Kristaus idėjos kovotojas numanė labai gerai, kad kovai laimėti reikalinga atnaujinti visas visuomeninis organizmas Kristuje, visą visuomeninį gyvenimą pagrįsti Kristaus mokslu. Tuomet, kaip ir dabar, kovojo dvi pajėgos: krikščionybė ir socializmas. Pasaulio civilizacijos kryptis turėjo priklausyt nuo tos kovos laimėtojo. Katalikybė tad turėjo į tas lemiamos kovos eiles mesti visas savo pajėgas ir sumanumą. Tos kovos svarbą gerai numanė ir kitų kraštų katalikai. Tuo tikslu visos Europos katalikų mokslininkai ir visuomenės darbuotojai rinkdavosi į Friburgą (Šveicarijoj) pasitarti. Tie suvažiavimai socialinio darbo istorijoj žinomi *Friburgo Unijos* vardu. Tuose darbuose aktingai dalyvaudavo ir Toniolo; o kai pats vykti negalėdavo, jo mintis ten referuodavo jo pavaduotojas Medolago.

Dirbdamas Friburgo Unijoj, Toniolo sumanė įkurti savo tėvynėj organizaciją tokiais pat tikslais, kokių siekė ir mažojo Šveicarijos miestelio garsūs ir reikšmingi suvažiavimai. Ir ilgai nelaukdamas, 1888 m. spalių m. jis kviečia į *Bolonija* žymiausius Italų katalikų mokslininkus ir visuomenės darbuotojus. Jų atvyko apie dvidešimt. Šis suvažiavimas nutarė įkurti *Socialinėms Studijoms Katalikų Sąjungą*. Nutarimas įgyvendintas 1889 m. Organizatoriai buvo — Toniolo, kun. Gustnini, Sordi, Medolago ir kiti. 1890 m. sąjunga gavo statutą. Garbės pirmininku išrinkta Padovos vysk. Callegori, o faktinuoju — Toniolo. 1893 m. pradėta leisti žurnalas *Rivista Internazionale di Scienze Sociali*. Rūpintasi įkurti ir mokyklą, kuri rengtų socialiniam darbui gerai parengtus teoretikus ir praktikus. Bet ji pavyko įkurti tik 1910 m. *Bergame*. Mokykla tačiau laukiamų rezultatų nedavė, nes, kilus karui, dar neišsivysčiusi turėjo sustabdyti savo darbą. Tą Toniolo sumanymą sėkmingai realizavo tik po karo Gemelli, Milano katalikų universiteto rektorius, įkurdamas prie savo vedamo universiteto

---

[1]) Rašau „aktingesnis“ dėl to, kad ir prieš profesoriaus titulo gavimą Toniolo dalyvavo visuomenės darbe, bet vengdavo pirmų vietų jame ir dirbo dažniausia kitų vardais prisidengdamas. Tačiau ir tuomet jis tam darbui aukojo visus savo gabumus, energiją ir sielą. Kitaip jis nemokėjo dirbti.

Juozapo Toniolo Aukštųjų Studijų Institutą, skirtą filosofijai ir socialiniams mokslams.

Kalbamos Sąjungos tikslas buvo iškovoti Italijoj paremto Kristaus mokslu visuomeninio gyvenimo atgimimą, pritaikintą prie tradicinės italų kultūros, bendradarbiaujant su Bažnyčia ir popežium. Sąjungos darbas buvo labai vaisingas. Ypatingai didelių rezultatų jis davė Toniolui pirmininkaujant. Nustatytus principus stengiamasi darbais paversti. Įmonininkas Aleksandras R o s s i iš *Schio* savo įmonės darbininkus rūpina ir organizuoja Sąjungos nuostatais. Gr. B a l b o lanko visas katalikų darbininkų organizacijas ir deda pastangų, jas visas sujungus, perorganizuoti į katalikų profesinę sąjungą. B o t t i n i parašo svarbią knygą darbininkų reikalais. Rymas atsidėjęs seka Sąjungos veikimą ir rodo jam savo pritarimo. Kard. R a m p o l l a opiausiais visuomeniniais klausimais tariasi su Toniolo. Leonas XIII dažnai priiminėja jį savo privatinėse audiencijose ir ilgai su juo diskutuoja socialinius klausimus. Paskelbtoji 1891 met. enciklika *Rerum Novarum* yra kaip ir Toniolo socialinių pažiūrų sankcija. Amerikos atradimo sukaktuvių proga 1892 m. Sąjunga kviečią *Genuoj* mokslingų katalikų visuomenininkų kongresą. 1896 m. tokį pat kongresą sukviečia *Padovoj.* Kongresai atidaromi ugninga pirmininko kalba. Tų kongresų rezultatai: visuose didesniuose miestuose įsikūrė sąjungos skyriai socialiniams klausimams ir mokslams tirti; pridygo daug visuomeninių institucijų; kunigų seminarijose pradėta steigti žemės ūkio ir politinės ekonomijos katedros; katalikų socialinės doktrinos šviesa pasiekė ne tik inteligentiją, bet ir liaudį. Prie to daug prisidėjo R i v i s t a..., kuri čia pat gimė.

1894 m. Sąjunga paskelbė savo oficialią *„Katalikų programą kovai su socializmu“.* Tai buvo ne kas kita, kaip Toniolo sintetiškosios socialinių studijų ir akcijos programos, surašytos dar prieš Sąjungos atsiradimą, santrauka. Tarp kitų dalykų joje reikalaujama darbininkų dalyvavimo įmonių pelne ir jų akcionariato. *Mediolano* Sąjungos suvažiavimas katalikams patiekė praktiškąją ekonominių klausimų programą. Čia nustatyta krikščioniškosios visuomenės santvarkos dėsniai. Štai keli tų programų nuostatai: darbas yra be išimties visų luomų prievolė; nuosavybė turi ne tik individualinės reikšmės, bet yra kartu ir visuomeninis veiksnys; mažesnioji nuosavybė turi būti įstatymų globojama; neprivalo būti apdedama mokesčiais ta pelno dalis, kuri reikalinga pragyvenimui. Tos programos įvykinimo garantija turi būti profesinės sąjungos. Pagrindinė tų programų mintis — socialinis teisingumas, pavargėlių ir išnaudojamųjų meilė.

Padovos kongresas tarp kitų dalykų svarstė ir ūkininkų reikalus; ypatingai atsistota prie kredito klausimo. Visi naujų reformų nutarimai tuoj buvo pristatyti ministeriui R u d n i su prašymu juos įgyvendinti. Ministeris kai kuriuos jų tuoj įgy-

vendino. Bet Toniolo tuo nesitenkino. Jis savo programą plėtė, rodydamas daug iniciatyvos ir veiklumo. Jam svarbu buvo ir tai pamatinis dalykas, kad visos gyvenimo ir žinijos sritys remtųsi katalikiška idėja. Reikalinga buvo turėti katalikų mokslo propagavimo organizacija. Popiežius sumanymą palaimino, ir org-ja buvo įkurta 1899 m. Šio pastarojo logiškoji išvada buvo įsikurti katalikiškasai universitetas. Tai buvo Toniolo vienas iš karščiausių norų. Bet gyvenamos aplinkybės buvo stipresnės už Toniolo atkaklumą ir energiją. Šioj srity jis savo darbo vaisių nepamatė. Katalikų universitetas įsikūrė tik tada, kai Toniolo šiame pasauly jau nebebuvo[1]).

Toniolo biografai, kaip M e d a, B o g g i a n o ir kiti, ryškiai ir nedvejodami pabrėžia, kad jo siekimuose ir darbuose *civilizacinė* idėja visuomet dominuodavo ekonomiškąsias teorijas. Visuomenės, *liaudies* civilizavimas — tai jo aktingumo centras. „Ne bet kuri kita, tik *krikščioniškosios civilizacijos* idėja, kaip yra buvusi seniau, taip turi būti *dar ir šiandie* aukščiausia, švenčiausia ir sėkmingiausia. Ji žmogų pažadina, iškelia, sujungia su kitais ir pastumia į didžius darbus visuotinei gerovei ir neribotai pažangai kurti“[2]). Tai Toniolo socialinis *credo*. *Liaudies sąjunga* turėjo būti jo rankose svarbus įrankis tam tikslui siekti.

Toniolo liaudį gerbė, ja pasitikėjo ir joje daug vilties buvo sudėjęs. Jo vilčių ir pasitikėjimo neįstengė pakirsti joki nepasisekimai, joki liūdni įvykiai. Jų nepakirto net kun. R o m o l o M u r r i maištas prieš Bažnyčią ir popiežių, kurį Toniolo mylėjo ir gerbė, kaip katalikų socialinio darbo talentingą iniciatorių ir didelių gabumų ir nuopelnų žmogų.

Aukštiesiems luomams apie jų pareigas liaudies atžvilgiu jis kalbėjo kaip apaštalas, kaip didis reformatorius. Reformacijos atneštomis idėjomis valstybių valdovai ir turtų galiūnai viduramžio pasiturintį ir laisvą ūkininką ir amatininką pavertė šių dienų pavergtu ir apiplėštu rankpelniu ir proletaru. Sugrąžinti toms klasėms jų autonomiją ir gerovę jo akyse buvo svarbiausias socialinio teisingumo reikalavimas. Negalėdamas pamiršti to nedovanotino galingųjų klasių prasikaltimo, jis konstatuoja, kad „liaudies masių maišačių ir bruzdėjimų priežasčių toli gražų ne visuomet reikalinga ieškoti jų piktuose nusiteikimuose; dažniausia jas gimdo giliai įžeistas teisingumo jausmas ar kilnių aspiracijų įžulus nepatenkinimas“[3]). Vienatinis vaistas tiems pragaištingiems sanbruzdžiams pašalinti, Toniolo manymu, yra kilni iniciatyva jų likimui pagerinti, jų pamintai teisei atstatyti. Klasių kovą Toniolo išskiria iš savo programos.

---

[1]) Tai yra Milano šv. Jėzaus Širdies u-tas, kurio rektorium yra minėtas Gamelli. *Red.*

[2]) Indirizzi e concetti sociali. cf. Vaussard. op. cit. 38 pusl.

[3]) Cf. Vaussard. Op. cit. 39 pusl.

Tam tikslui pasiekti jis siūlo „susijungti didiesiems ir mažiesiems, kaltiems ir nekaltiems visuotinės gerovės ir teisingumo herojiškam pasiaukojime. Tik toks pasiaukojimas gali pagimdyti didžiąsias dorybes, sugebančias pašalinti žmonijos nelaimes“[1]).

Didžiausias Toniolos troškimas — reorganizuoti ir reformuoti visą visuomenės gyvenimą Kristaus mokslo pamatais ir suimti jį į vieną harmoningą sistemą. Tas darbas buvo pradėtas už Italijos sienų ir tapo pavadintas *Krikščioniškąja Demokratija.* Tokio darbo pasirodymą Toniolo sveikino su didžiausiu eutuziazmu. Krikščioniškosios demokratijos vardas jam tiksliai rodė to darbo kryptį, kelius ir tikslus. Joje buvo inkorporuota jo mylimiausia idėja. Ji tiksliai apglėbė ir realizavo *Rerum Novarum* paskelbtas mintis. Toniolo visu savo jaunosios dvasios karščiu ėmėsi organizuoti krikščioniškąją demokratiją savo tėvynėj. Bet kaip kitur, taip lygiai ir Italuos tas vardas katalikų tarpe pagimdė audrą. Toniolo tapo įtrauktas į jos sūkurį. Jis buvo visur, kur reikalinga buvo tarti autoritetingas žodis: kalbėjo, aiškino, blaškė nesusipratimus. Ta audra palietė ir Vatikaną. Tai audrai nutildyti jis rengė naują encikliką specialiai apie Krikščioniškąją Demokratiją. Reikalinga buvo pašalinti tą vykstančią destrukciją iš katalikijos tarpo, kuri po įvairių revoliucijų dar ir taip buvo susiskaldžiusi, nekonsoliduota, tarpusavy kovojanti priešininko džiaugsmui ir naudai. Vatikanas tame darbe Toniolui pavedė svarbų uždavinį. Jis turėjo duoti Krikščioniškosios Demokratijos definiciją. Atliktu Toniolo darbu L e o n a s XIII buvo patenkintas. Jo mintys buvo įtrauktos į encikliką. 1901 m. ji buvo paskelbta *Graves de communi* vardu. Enciklika patvirtino Toniolo mokslą ir praktiką. Tais pačiais metais *Toranto* kongrese Krikščioniškoji Demokratija įstojo į *Opera dei Congressi,* sukurdama antrąją jo sekciją. Jos programoje figuravo trys svarbieji punktai: 1) darbo sutarčių reforma, 2) profesinės sąjungos, kurios turi organiškai rišti narius ir 3) ir įstatymų keliu ginti darbininkų teises, kurie yra atiduoti tik darbdavių malonei. Profesinių sąjungų klausime jis ėjo ligi jų privalomumo visiems darbininkams. Profesoriaus tvirtinimu privalomai priklausyti prie profesinių sąjungų tai nereiškia varžyti asmeninę darbininko laisvę. Privalomai priklausyti prie profesinės sąjungos yra tik sėkminga priemonė savo pilietinėms ir žmogiškoms teisėms ginti. Tos rūšies privalomumas yra lygus privalomam priklausymui valsčiui ar valstybei. Bet socialinė įstatimdavystė, kitų akyse, buvo taip pat asmens laisvės varžymas. Toniolo gi aiškina, kad „laisvės, teisės ir viešosios tvarkos laužymą lengviau pašalinti ir sudrausti teisinėj tvarkoj, negu anarchistinio individualizmo režime, kur jas laužo ir mina egojizmo apjakintų spekuliantų įgei-

[1]) Provvedimenti sociali popolari. Florencija. 1908 m. 96 p.

džiai ar įsiutintų negalvojančių masių aistringos maišatys. Kai vieną didžią dieną korporatyvinis režimas pagimdys drausmingą visuomeninį organizmą, kiekviena klasė atgaus savo teises ir pusiausvyrą“[1]).

Savo 1894 m. programoj Toniolo paskelbė, kad jei norima šis idealas pasiekti, kuris turi stiprios garantijos puikiuose praeities istorijos lapuose — gražiai ir teisingai vadinamuose *liaudies amžiuose* — reikalinga išsirikiuoti į bendrą darbą kartu su liaudimi, su jos draugais ir jos gynėjais, reikalinga, kad tam bendram darbe gerų norų vedami susitiktų stiprūs ir laimingi su silpnais ir vargstančiais“[2]).

Bet Toniolo, dėdamas visas savo pastangas grąžinti liaudžiai jos teises, niekad nesikėsino įžeisti kitų socialinių grupių teisių ir interesų. Jo patiekta Krikščioniškosios Demokratijos definicija yra Bažnyčios mokslo ir Kristaus pavyzdžio atspindys. Krikščioniškoji demokratija jam yra „tokia civilinė santvarka, kurioje visos visuomeninės, juridinės ir ekonominės pajėgos (formos), savo jerarchinio išaugimo pilnaty *proporcionaliniu bendradarbiavimu* siekia *visų gerovės* tuo būdu, kad galutinam rezultate *pakeltų žemesniųjų luomų gerovę*“[3]).

Tačiau tas žemesniųjų luomų favorizavimas turi pamato pas Toniolą ne prigimties santvarkoje, ne jų pirmenybės teisėj, bet tame fakte, kad jie yra mažiau parengti, negu kiti luomai, siekti bendro civilizacinio tikslo. Dėl to tik jie turi būti aukštesniųjų luomų palaikomi ir ginami. Ta aukštesniųjų luomų prievolė plaukia iš krikščioniškosios brolybės ir solidarumo. „Socialinių pajėgų santykiavimas įvairiose civilinio, ekonominio ir politinio gyvenimo formose, pavyzdžiui: įvairių klasių įtaka, jų juridiniai santykiai, turtų padalinimo klausimas, jų dalyvavimas valdžioj sudaro tik pripuolamąjį demokratybės charakterį“[4]). Pagrindinis jos tikslas yra *bendra visuomenės gerovė*. Išeidamas iš to, Toniolo atmeta „racionalistų skelbimą liaudies suvereniteto dogmą, kadangi valstybė egzistuoja Apvaizdos nustatyta dieviškąja tvarka, o ne minių gerų norų valstybė savo tikslui yra reikalinga“. Ir dėl to „valdžioj turi dalyvauti visi visuomenės organiškai suorganizuoti luomai“[5]). Vieno luomo režimas netinka nei ekonomiškiems tikslams, nei socialinės harmonijos idealui; jis yra tik utilitaristinio individualizmo padaras ir reikalingas taisyti.

Romolo M u r r i maištas ir uždarymas *Opera dei Congressi* skausmingai sužeidė Toniolo širdį. Tie smūgiai palietė jo skaudžiausias vietas. Tik jo stipri krikščioniška dvasia apsaugojo nuo vilties praradimo ir neleido pasitraukti iš visuomeninio dar-

---

[1]) Provvedimenti... op. cit. 126—129 pusl.
[2]) Čia pat.
[3]) Rivista Intrnazionale di scienze sociali. 1897 m. cf. M. Krupavičius Liaudies Tarnyboj. 30 p. ir toliau.

bo. Šitoj Toniolo gyvenimo srityje šie įvykiai buvo tamsūs debesys. Bet 1905 m. Pijus X, paskelbdamas encikliką *Il fermo proposito,* davė akstiną naujai krikščioniškai energijai. Popiežius reorganizavo Italų katalikų akciją ragindamas įkurti *Liaudies Sąjungą.*

Ši sąjunga nors ir nebuvo pilna kopija, bet vis dėlto labai panaši į Vokiečių *Volksverein'ą.* Į ją turėjo „susitelkti visų socialinių klasių katalikai, bet pirmoj eilėj liaudies masės, apie vieną mokslo, propagandos ir socialinės organizacijos centrą". Toniolo, įstodamas į tą sąjungą, savo karštai mylinčia Dievą ir žmones širdimi, savo neatmezgamu prie Bažnyčios prisirišimu, savo nepajudinamu pasitikėjimu popežium, neišsemiama energija, sėkmingais darbo metodais, prityrimu ir mokslu į ją įnešė tų pačių santykių, kokių buvo įnešęs ir į pirmiau esamas organizacijas: jis jungė mases, auklėjo, drausmino, koordinavo, švietė ir vedė į kovą. Liaudies Sąjunga dirbo tą patį darbą, kuris buvo sukoncentruotas buvusiam Opera dei Congressi skyriuje. Mokyklas kurti, skrajojančias bibliotekas steigti, ginti viešąją dorovę, kovoti su girtybe, globoti emigrantus, rūpintis darbininkų reikalais, organizuoti didžiules manifestacijas — ir šimtai kitų darbų — tai Liaudies Sąjungos programa. Be to, nuo 1907 m. Toniolos sumanymu pradėta organizuoti *Socialinės Savaitės.* Visam tam darbui Toniolo uždėjo savo asmenybės antspaudą: giliai religinį, socialinį ir auklėjamąjį charakterį.

Toniolo savo genijum, nesitenkindamas tik gyvenamuoju momentu, siekė dar toli į ateitį. Nevienas dėl to įtarė „svajotoju" esant. Bet Cremos vyskupas Minoretti teisingai pastebėjo: „Žiūrėti gal būt į pavojingą tolį, nepamirštant dabarties, savo tikra akimi apimti visus kelius — tokis buvo Toniolo, kuris ne svajotojo, vizionisto, bet tikro pranašo vardą pilnai nusipelnė"[1]).

Italų katalikų visuomeninio darbo šale Leono XIII vyriausias įkvėpėjas buvo Toniolo. Jis buvo tikrasai pranokėjas ir skelbėjas visų tų katalikiškos akcijos žygių, kurie šių dienų Italijoj daromi ekonominėj, kultūrinėj, politinėj ir net tam tikra prasme religinės kultūros srityse. Buvęs Pavijos universiteto profesorius ir Žemės Ūkio ministeris Mauri, kalbėdamas Trevize, pareiškė, kad ir *Partito popolare* — katalikų Liaudies Partijai, kurios taip vaisingą ir gražų darbą nutraukė fašistų diktatorinis smurtas, programą buvo nutiesęs Toniolo[2]).

Daug gero katalikiškajai Italijai padarė Toniolo. Jo darbais daug pasinaudojo ir viso pasaulio katalikija. Bet ligi savo mirties ramios valandos neturėjo. Jam teko daug kovoti visą savo darbštų amžių, ne tik su katalikybės priešinkais, bet net ir su žmonėmis iš katalikų šeimos. Nevisuomet kovas laimėda-

---

[1]) Scuola cattolica. Il professore Toniolo. 1918 m. lapkričio m.
[2]) Cf. Vaussard. Op. cit. 57 pusl.

Kz. Čibiras

Amžina jaunatvė

Jaunos sielos, jūs lyg rožės
pumpuruotos, nepražydę — — —
A. Jakštas.

Jos šypsos pavasario žiedais. Stiebiasi į saulę. Ilgis tolių. Skleidžia grožį. Skaidrina žemę. Bet jos neramios, jos nesočios.

Jaunos sielos!

Jos trokšta nemirtingumo. Jos pasirengusios didingiems žygiams: eisime atnaujinti žemės veidą, eisime visa laimėti Dieviškajam Arui.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Gilios aspiracijos dabarties katalikiškojo jaunimo. Per moderniojo gyvenimo visų sričių chaosą, per dvasinės anarchijos sūkurius, štai, žengia nuostabiai galinga jaunimo armija, būsimieji religinio, kultūrinio, visuomeninio, politinio gyvenimo vadai, žengia drąsiai, viltingai atlikti visuotinio aktualumo misiją — V i s a a t n a u j i n t i K r i s t u j e. Žengia rinktinis jaunimas, taip vieningai susižavėjęs didžiojom vertybėm, taip aistringai pasiaukojęs didžiajam idealui. Tai jėga, atkreipusi į save visų akis.

Sakoma, kad Kat. Akcijos nuostabus pasisekimas remiasi šių jaunųjų dinamiškumo ir jų veiklumo dvasia, kad dabarties katalikiškasis jaunimas heroizmu alsuodamas, kupinas energijos ir entuziazmo žygiuoja Kristui pasaulį grąžinti, kad pasauly nėra jėgos, kuri sulaikytų šį užsidegimą. Tai tiesa. Palaimintos pastangos sureliginti gyvenimą! Bet jaunimas dar tik gyvenimo angoje. Dėl to labai svarbu pirma pasidėti pamatą, pirma prisiruošti, kad kelionėje nesukluptų. Besiryžtantiems atnaujinti žemės veidą, būtinai reikia įsigyventi į nepakeičiamą tiesą: *kiekviena gyvenimo reforma, kiekvenas žmonių atnaujinimas pradėtinas nuo savo širdies reformos.* Taip sako pats gyvenimas.

---

vo. Tačiau niekad nenusimindavo ir rankų nenuleisdavo. Pralaimėjęs vienam fronte, laimėdavo kitam. Pralaimėjęs su vienu ginklu, imdavosi kito, moderniškesnio, sėkmingesnio. Ligi savo gyvenimo paskutinės valandos nenustojo kovojęs dėl Dangaus Karalystės įgyvendinimo žemėje, nenustojo skiepijęs tų idėjų, kurias pagimdė karšta apaštališka pirmiausia Dievo, o paskui visų tų, kurie „teisingumo trokšta“ meilė.

Toks buvo Toniolo.

Jo nėr, bet jo dvasia gyva.

Ji nenustoja dėl tų pačių idealų kovojusi ir ji laimės, nes ji gimė Amžinosios Tiesos šaltiniuose.

Praėjusį šimtmetį Vokietijoj gyveno didelis žmonių reformatorius J. Langbehnas. Jis, konvertitas iš protestantų, katalikybei atsidavė visu uolumu. Tarsi koks pranašas, jis skambiai kvietė savo tautiečius dorintis, tobulėti. Jo raštai pačių viršūnių buvo skaitomi, nagrinėjami. Kitus kritikuodamas, jis pats, rodos, smarkiai ir daug dirbo. Visi juo domėjosi. Jam pritarė net aukšti asmens. Tačiau jis sielų nelaimėjo... Šalia kilnių dorybių, žemės gėrybių atsižadėjimo, Langbehno būta nemažo savimylos, išdidaus kitų kritiko bei niekintojo. Tai jo tragizmo paslaptis.

Po Langbehno nepavykusios misijos, praėjus kiek laiko, nepaprastai daug kalbų ir spėliojimų sukėlė Londono ir Naujorko spaudoj pasirodžiusi apysaka „The Rosary". Jos autorė p. Florence Barclay ligtol beveik nežinoma, iš karto atsistojo didžiųjų rašytojų tarpan. Visiems patikusi apysaka parašyta buvo nė kiek nepretensionaliai, paprastai, kukliai, aiškiai. Bet iš jos tryško nepaprasta, tiesiog nuostabi kaž kokia jėga, autorę taip glaudžiai suartinusią su skaitytojais, kurių kai kas rašė jai net savo išpažintis. Tai asmenybės spinduliavimas. Kai šiai asmenybei mirus, jos duktė parašė „Asmenybės studiją", pasidarė aišku, kad Fl. Barclay savo subtiliu dvasiniu gyvenimu už viską aukščiau statė sielos kultūrą, religingumą, tobulą Kristumi sekimą.

Svarbiausia — kurenti savy Kristaus atneštą dangiškąją ugnį.

Svarbiausia — visur būti nuoširdžiais Jo sekėjais.

Svarbiausia — sukurti savy išvidinį turiningą gyvenimą.

Svarbiausia — formuoti save pagal absoliučios tobulybės idealą.

Svarbiausia — būti dvasingiems.

Šitą mintį savy realizuojant, nuostabiai skaidrėja visa aplinka, nuostabiai sėkmingai reformuojasi žemės veidas. Tai esminis dalykas. Psichologų pastebėjimu visų žmogaus pasisekimų ar nepasisekimų priežastys glūdi tik jo paties sielos gelmėse.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Žmogaus uždavinys — sako Vydūnas — yra susirasti savo genijų ir iškilti iš žemiško, prigimto žmogaus. Tikroji žmogaus didybė tuo pasireiškia, kokia įtaką jis darė. Dorovingo dailininko veikalai stebuklingu būdu pakelia širdį. Dorovingo mokslininko mokslas skleidžia nuostabią šviesą. Todėl jei kurio žmogaus įtaka eina per tūkstančius metų, žinokime, jog tai buvo dieviškas žmogus. Jo išmintis švietė kaip saulė; jo meilė nepažino ribų; jo teisingumas, kantrumas ir tvirtumas buvo stebuklai. Tad kas surado ir pažino Didįjį Genijų — Kristų, — surado savo genijų. Kas tapo atsidėjusiu Jo draugu, tas iš tikrųjų iškilo iš žemiško, prigimto žmogaus. Tas aukščiausias menininkas. Koks dieviškas menas!

— Formuoti save pagal Jį, Kurio kiekvienas bruožas yra begalinis grožis ir harmonija; apie Kurį žinome, kad Jis buvo be klaidos ir nuodėmės; Nesuteptasis, Kuris nebuvo doras tik iš reikalo; Kuris niekados nesiveržė į perdėjimus, paneigdamas savo prigimtį; Kuriame nėra jokių vienašališkumų ir išsisukinėjimų; Kuris buvo didelis visame ir niekur nesmulkmeniškas; Kurio žodžiai, mokslas ir nurodymai neturi jokio žmogiškojo pažinimo nepastovumo. Ir Kuris vis dėlto pats yra žmogus, su širdimi, galinčia pykti, verkti, džiaugtis ir liūdinčia ligi mirties... Pagal Jį, Kuris didžiausias pavyzdys, absoliutiškos tobulybės idealo žmogus, vienintelis be jokios dėmės žmogus, vienintelis atbaigtas žmogiškos didybės, žmogiškos aukštybės, žmogiškos harmonijos paveikslas. (Fiedler).

Būti kilnesniems, tauresniems, skaistesniems, sukurti savy tvirtą tikėjimą, galingą viltį, karštą meilę — juk kaip tai didinga, kiek daug aukščiau tokios sielos pačios pakyla ir kitus pakelia! Filosofas Fichte paklaustas, koki žmonės veda tautas aukštyn, atsakė: r e l i g i n g i d i d v y r i a i.

Bet save tobulinti, tai anaiptol nereiškia įsiraizgyti į kaž kokias ypatingas komplikacijas; tai nereiškia nešiotis storą maldaknygę, verkšlenti, imtis aštriausios askezos, bėgti į tyrus, paneigti savo prigimtį. Ne. Kilti aukštyn — tai tik v i s a i l a i s v a i i r s a v a r a n k i š k a i s e k t i K r i s t u m. Tai visiškai suderinama su įvairiausiom gyvenimo aplinkybėm ir su aukščiausiu savo individualybės pagerbimu bei jos išugdymu. Tikrąja prasme ugdytis ir plėsti savo asmenybę, tai pagal Viešpaties mintį būti nauju žmogum, savo gyvenimu giedoti Jam naują giesmę; puoštis aukščiausia inteligencija, išmintim, grožiu. Kaip nuostabiai prasmingas ir brangus gyvenimas darosi tada, kai kopiama į turtingo, giedraus, didingo — pilnutinio gyvenimo kalną, nuo kurio atsidengia visai nauji, šiaipjau smulkiems žmonėms nežinomi, horizontai; kur dvasia pasijutusi arčiau savųjų dausų, laisvai kvėpuoja. Kas bent sykį buvo nugalėjęs savy chaosą ir tada permatė savo sielos gelmes, tas realiausiai pajuto šią realybę.

Įsižiūrėkite į tuos, kurie niekuomet ir niekur neleidžia savo sielai susmulkti, kurie siekia, ilgis, trokšta, ieško tiesos, kad ja galėtų save patobulinti; žvilgterkit į džiaugsmingai kenčiančius, į tuos, kurie moka pasiaukoti kilniesiems dalykams, kurie moka save užmiršti ir kitus mylėti, kurie per didžiausias ir atkakliausias kovas didvyriškai kuria savy didžiąsias vertybes; įsižiūrėkite į jų šviesios rimties veidus, džiaugsmo ir paslėptos laimės nuskaidrintus, į žvilgančių akių gilius žvilgius, — ir jūs įtikėsite, kad šituos žmones puošia amžinoji jaunatvė. Fiziška jaunatvė, kaip ir fiziškas pavasaris, neilgai težydi. Bet dvasia, nugalinti savy chaosą, amžinai jauna taip, kaip amžinas Tas, Kuris jaunatvę pašventė. Matėt laimingąjį grįžtantį nuo Eucharisti-

Šv. Antanas. Lietuvių liaudies menas.

jos stalo. Jo jaunatvė, pasak psalmininko, visuomet atnaujinama, lyg erelio.

Teisingai sakoma, kad krikščionybė — pasiaukojimo, idealizmo, altruizmo ir heroizmo religija. Reikia tik atsiskleisti jos išvidinę harmoniją, jos turiningumą, jos gyvybiškąsias versmes

ir jos grožį, o tada taip, kaip Paul Claudel klausyti gedulingųjų ir Kalėdų Mišių skaitymo, girdėti Velykų himną bus taip gražu ir graudinga, jog ir svaiginančios didžiųjų poetų giesmės prieš tai nublanksta. Reikia tik nuoširdžiai prisiartinti prie Eucharistijos paslapties — ir didžiausiame susižavėjime dvasios akys pamatys „Jį ten prirakintą savo paties širdimi; Jį, prabangiai mus mylintį; Jį, savo laisva valia ištremtą į mūsų tarpą; Jį, Kurio tabernakule traukiasi nuolatinė mirties agonija; Svečią, Kurį nors visi gerbia, bet nuo kurio laikos atokiai; mylintį ir nemylimą..." (M. Cravley).

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Kai vienas, tikras, galingas idealas švies mūsų dvasios akims ir pradės mūsų visą gyvenimą vairuoti didingosios tobulybės link, kai sielos stygos suskambės darnesniais akordais, kai mūsų išvidinis gyvenimas įgaus jėgų ir harmonijos, tada tą šviesą ir šilimą bus galima drąsiai nešti į visą žmonių gyvenimą, nes kad ir žiauri ar šalta gyvenimo realybė, skaidriai liepsnojančios širdies neįstengs užgesinti. Ir kalnų uolos sparnų nesužeis.

Tikintieji iš dėkingumo tai Didžiajai Širdžiai aukoja pavasariškan birželio grožin įpintas maldas, bet idealusis Vokietijos jaunimas, susirenkąs į 89 Katalikų Kongresą Magdeburge 1928 met. Kristui paaukojo save ir savo gyvenimą. Štai iš ten didinga scena.

Kalbėtojas: Jėzau, aš Tau gyvenu,
Visi: Jėzau, aš Tau gyvenu.
Kalbėtojas: Jėzau, aš Tau mirštu,
Visi: Jėzau, aš Tau mirštu.
Kalbėtojas: Jėzau, tavas esu gyvenime ir mirty.
Visi: Jėzau, tavas esu gyvenime ir mirty.

Romoje dar ir šiandie tebestovi bažnyčia, šimtmečiais teikusi įkvėpimo pamokslininkams, poetams, menininkams. Jos vardas „Quo vadis, Domine". Sakoma, kadaise toje pat vietoje įvykusi palaiminga tragedija: Žvejys, kurį Kristus vadindavo Uola ir paliko savo vietoje, pagoniškosios Romos išsigandęs, kiūtino iš jos kaž kur. Bet už miesto vartų sutiko Kristų.

— Quo vadis, Domine?

— Einu antrą kartą mirti, bet dabar jau Romoje.

— Viešpatie, Tu neik. Tau jau gana. Aš grįšiu Romon ir už Tave mirsiu.

Ir entuziastas Senelis savo misiją atliko.

Devyniolika šimtmečių praslinko nuo anų dienų. Štai dabar antroji laikų pilnybė. Kristus įžuliai kviečiamas antrą kart ateiti ir atpirkti. Bet Jis jau negrįš. Jis nemirs prikryžiuotas ant Kalvarijos uolos. Bet mes, kuriuos Jis palaimino ir savo vardu išsiuntė žemės veidui atnaujinti, Jam prisiekiame: — Tavyje ir dėl Tavęs mes eisime ir atpirkti, ir aukotis, ir mirti.

Pr. Naujokaitis

Pavasario giesmės

I.

Dabar visos taip šventos dienos,
O dar šventesni vakarai:
Maldų tiek daug prisėjo mėnesienos —
Meldies, meldies, tik ko, tai nežinai!

Ir debesys, ir tie, antai, taip šypsos,
Ir obelys mylėdamos žieduos ištirpo,
Špokai prisiekė meilę be bažnyčios...
Tik ta gegulė kaž ko liūdi pasiilgus...

Jei žemėje gyventų ir pats Dievas,
Ir Jam gal būt ilgu gegužės vakarais?!
Ir ašara, nukritusi per Jo blakstienas,
Vėl naujo Rojaus pražydėtų spinduliais...

O žmogus čia tik vienas...
Tik vienas neramybės kryžkeliuos;
Aplink dainuojantieji sodai,
Tik jo širdy kaž kas iš nežinios atėjęs.

Pavasario saulėleidžiuos ritmingas kosmosas prabyla,
Iš nežinios aidai simfonijoms į šventą tylą
Vaivorykštiniais spindulia's atplaukia siliuetuos —
Ir būk, žmogau, dabar ramus, jei tau širdy kaž kas iš nežinios!..

II.

Taip šventos visos pavasario tos maldos...
Aš ištiesiau būres visas pavėjui,
Į saulę išskėčiau savų namų verandas
Ir lūkesius skinu pavasario pasėtus.

Visi saulėleidžiai ir visos prošvaisčių simfonijos
Pro žiedus šypsančiu pavasariu tik man vienam sugrojo.
Kas kart didėjantis nakčių blavėjimas
Viešėt sustojo žalios buities manuosiuos soduos...

Skambėkit šiandie, giesmės šviesios:
Manuosius soduos gimė nemarybė —
Čia amžiais nieks nedrums šešėliais,
Ir nei dienos, ir nei nakties — tik rytmečio šviesų gausybė!..

Jei nedavei man, Viešpatie, pavasario tos amžinatvės,
Kur spindi ten kaž kur už erdvių erdvybių,
Tai pats jį susikūriau bent akimirkai savoj vienatvėj
Ir atspindžiais gėrėsiuos jo, iš mano sodų jam pranykus!..

Skambėk tu, giesme džiaugsmingoji, skambėki amžinai,
Sustot — tai mirt verčiau negimus!..
Skambėjimu iš nežinios užgimusi lig nemarybės iškilai!
Skambėk tu, giesme, amžinai!..

Max Legendre

Prancūzijos moksleivių veikimas

Šio straipsnelio autorius yra didelis Ateitininkų jaunuomenės draugas. Pats autorius labai stipriai intelektualiai ir moraliai pasiruošęs (Baigęs „Ecole Libre des Sciences Politiques", paskui Paryžiaus Katalikų Institutą ir šiais metais baigs paskutinius valstybinius egzaminus Paryžiaus Un-to Teisių Fakultete), su visu savo aktyvumu ir pasiaukojimu dalyvauja Prancūzijos katalikų jaunuomenės judėjime. Jis yra vienas iš pačių gražesniųjų jos dabarties vadų. Kaip toks, jis eina eilę atsakingų pareigų, būdamas Prancūzų Katalikų Stud. Federacijos vice-pirmininku, Tarptautinio Stud. Foyer (Židinio) sekretorium ir aktyviu šv. Vincento à Paulio veikimo dalyviu. Kaip Kat. Universitetinės Misijos narys, kasmet vasaros atostogų metu, jis vyksta į užsienį reprezentuoti ir supažindinti su Prancūzijos mokslo — ypač katalikų — įstaigomis. Kaip savo simpatijos pareiškimą draugėms ir draugams ateitininkams jis ir skiria šį savo straipsnelį.

Vertėjo pastaba.

Stojant į mokyklą. Jau nuo pat savo mokyklinio gyvenimo pradžios katalikai jaunuoliai ir jaunuolės susiduria su dviem kilniatikslėm veikimo srovėm: viena jųdviejų stengiasi suteikti moralinės ir socialinės paramos jiems patiems, kita naudingai panaudoti jų jauno ir entuziastiško aktyvumo išteklius taip pat moraliniams ir socialiniams tikslams. Patyrinėdami šių dviejų rūšių veikimą, mes galėsime suteikti apypilnį, nors tik pačiuos bendriausiuos bruožuos, Prancūzijos, ypač Paryžiaus, besimokančios katalikų jaunuomenės visuomeninio gyvenimo vaizdą.

Aukštesniojoj mokykloj. Kiek liečia religinės dorinės jiems patiems paramos teikimą, prie kiekvienos aukštesniojo mokslo įstaigos, ar ji būtų laikiška (grynai pasaulietiška), ar kurios nors religinio pobūdžio organizacijos vadovaujama, yra kunigas kapelionas, kurio priežiūrai pavestos tos jaunos sielos. Pagal auklėjimo įstaigos didumą joj randasi vienas ar keli kapelionai. Jų rolė tiek aiškiai naudinga, jog nėra reikalo tai įrodinėti. Maža yra nepripažįstančių to neišmatuojamo gėrio ir tos palaimingos įtakos, kurią atsidėję dvasios vadai padaro dar neseniai mokyklinį gyvenimą pradėjusiai jaunajai kartai. Dvasios vadų veikimas pas mus apsaugo jaunųjų dvasią ir širdis nuo daugelio pasibaisėtinų pavojų.

Daugelyje ypač katalikų laikomų mokslo įstaigų apie dvasios vadus yra susikūrę intensyvesnio veikimo židiniai, susidarę iš gabesnių ir geresnės dvasios moksleivių, užsibrėžusių sau tikslu — kilniais žodžiais ir gražiais savo pačių gyvenimo pavyzdžiais daryti gerą įtaką juos supančiai jaunųjų aplinkai.

Ir šitos rinktinės didžiadvasės jaunuomenės — elito kuopelių veikimo vaisiai yra tiesiog nuostabūs. Labai dažnai šioki

elito būreliai kartu būna ir *Prancūzijos katalikų jaunuomenės asociacijos (A. C. J. F.)* skyriais ar kartais net vadinasi jaunųjų *„kongregacijomis“*.

Dorinė ir visuomeninė šių būrelių veikimo reikšmė yra labai didelė. Vienu iš pačių vyriausių jų tikslų yra išmokyti jaunimą iš pat jaunų dienų pasiaukoti ir padėti likimo labiau už juos nuskriaustiems. Tam reikalui jie turi įvairių organizuotų priemonių.

Pavyzdžiu gali būti *„patronažai“* — globos būreliai, kurių nariai — aukštesniųjų (o vėliau ir aukštųjų) mokyklų auklėtiniai — palaiko glaudžius ryšius su pradedamųjų mokyklų darbininkų vaikais. Darbininkų vaikus, grįžusius iš mokyklų, jų tėvams dar tebėsant fabrikuose, „patronažo“ dalyviai paima savo globon, organizuoja jų žaidimus ir kitas auklėjamąsias pramogas, padeda atlikti mokyklos uždėtas pareigas, pagal reikalą prisideda prie praturtinimo jų mokslo priemonių ir t.t.

Šiam reikalui yra ypač gerai susiorganizavę *katalikai skautai,* apie kuriuos kalbėsime atskirai. Yra ir daugiau panašaus pobūdžio, nors ir kitokiose lytyse savo veikimą pareiškiančių būrelių. Būtų sunku juos visus trumpam straipsnelyj suminėti.

Tokiu būdu Prancūzijos jaunuoliai ir jaunuolės, dar prieš pradėdami aukštojo mokslo studijas, išmoksta paklusti tam tikrai dorinei disciplinai, kuri jiems būna didelė atrama visame jų ateities gyvenime. Taip pat dar būdami jauni, jie pripranta galvoti ne tik apie save, bet ir apie kitus, ypatingai tuos, kurių medžiaginės ir dorinės gyvenimo aplinkybės yra daug sunkesnės ir pavojingesnės, negu jų.

Negalima nepaminėti ir vyriausybės bei šiaip organizacijų materialinės pagalbos, teikiamos pačiai aukštesniųjų mokyklų jaunuomenei. Neturtingiems bet gabiems moksleiviams į pagalbą ateina pas mus gausiai įsteigtos stipendijos. Gabesnieji įgauna teisę jas gauti per kasmet vykstančius aukštesniosios mokyklos stipendijoms gauti konkursus (Tas pat yra su universitetinėmis stipendijomis).

Aukštąjį mokslą beeinant. Įstoję į universitetus ar kurias kitas aukštąsias mokyklas ir jau tapę studentais, jaunuoliai-ės čia randa visokeriopų susigrupavimų. Ir juo jie kurių nors aplinkybių dėka yra išstatyti didesniems moraliniams ar idejiniams pavojams, juo įvairių susigrupavimų yra daugiau. Ligi aukštosios mokyklos durų didžiumą jaunųjų lydėjo šeimyninės atmosferos apsauga. Kuo taptų dabar jie vieni patekę į sūkuringą universitetinių miestų gyvenimą ir įvairių įtakų veikmei palenkti?

Bet čia į pagalbą ateina *Prancūzų Katalikų Studentų Federacija,* po kurios vadovavimu grupuojasi ištisa plėjada savarankiškų asociacijų, foyer — židinių, ratelių ir įvairių specializuotų sekcijų. Labai dažnai, ypač Paryžiuj, šios grupės organizuo-

jasi profesniais pagrindais. Pavyzdžiui, juristai, medikai, technikai, humanitarai, menininkai turi savo atskiras grupes — sekcijas. Savo atskirus susigrupavimus turi ir vadinamųjų didžiųjų mokyklų auklėtiniai, kaip *Saint-Cyr'o* (karininkų mokykla), *Politechnikos* (karininkų ir inžinierių), *Jūros* (Naval), *Centralinė* (inžinierių) ir t.t.

Paryžiaus katalikai studentai svetimtaučiai, kartu su dalimi prancūzų jaunimo, būriasi apie *Tarptautinį Kat. Studentų Foyer* (židinį).

Šios grupės stengiasi sudaryti kuo tinkamiausias religinio dorinio ir profesinio auklėjimosi sąlygas. Kartu jos rūpinasi teikti socialinės pagalbos, geriausiomis sąlygomis reikale padėdamos susirasti tarnybas, butus, knygas ir t.t. Visam šitam veikime labai aktingai dalyvauja mūsų atsidėjusieji Dvasios Vadai ir artimai bendradarbiauja profesoriai.

Studentės yra susiorganizavusios visai nepriklausomai nuo vyrų ir lygiagrečiai turi visas atitinkamas organizacijas. Bendros studentų ir studenčių organizacijų vadovybės, kaip kad mano turimomis žiniomis yra pas Lietuvos *„Ateitininkus"*, Prancūzijoj nėra. Nėra nė bendrų kongresų, švenčių ar bendrai organizuojamų pramogų. Toks griežtas paralėlizmas pareina nuo mūs šeimyninio ir mokyklinio gyvenimo tradicijų (Pas mus nėra nė mišrių aukštesniųjų mokyklų).

Artesniam susipažinimui studenčių su studentais dažniausiai vieni su kitais susitinka savo ar bendrai pažįstamose šeimynose. Bet katalikų studentų ir studenčių organizacijos, tam tikrame laipsnyje palaiko kontaktą, savo socialiniame labdarybės veikime, kurie abiejų lyčių studentijoj yra labai išplėtoti.

Gausingi *Šv. Vincento à Paulio* judėjimo dalyviai — studentai ir studentės — planingai ir pastoviai vizituoja vargšus, nešdami jiems moralinės ir medžiaginės paramos *„Dispensaires* — arba studentai-ės medikai ir farmaceutai, kurie vyksta į neturtėlių kvartalus, į jų butus, veltui duodami patarimų, reikale — vaistų ir rūpindamies jų prižiūrėjimu — organizuotu būdu ir lengvina sergančių ir kenčiančių vargus.

„Katechistai" ir jau minėti *„patronažai"* vyksta į subedievėjusius Paryžiaus priemiesčius ir padeda kunigams rūpintis tikėjimo reikalais. Globodami mokyklos amžiaus vaikus, jie atneša labai didelę paramą daugeliui šeimynų. Vyriškieji, *Equipes sociales"* idealistai pasiryželiai, reikiamai išstudijavę atitinkamą aplinką, eina pavesti proletarams savo proto ir širdies sugebėjimus.

Yra ir daugiau panašaus pobūdžio sėkmingai ir pastoviai realizuojamų užsimojimų. Perilga būtų juos čia visus minėti. Bet Prancūzijos katalikų besimokančios jaunuomenės vaizdas būt nepilnas, jei nenurodytume tikrai nuostabios organizacijos, kokia yra *Scouts des France — Prancūzijos katalikai skautai.* Šios organizacijos vadovybės kadrui, didesnėje dalyje, sudaro vyres-

nieji liciejų bei koležų mokiniai (ar buvusieji mokiniai) ir aukštųjų mokyklų studentai. Šios skautų vadovybės reikšmė yra nepaprastai didelė. Ypač žymų vaidmenį vaidina šiam tikslui gerai pasiruošusios švelnios, kilniaširdės vilkučių vadės. Jai — tai rūpestingajai pasiaukojėliai — tenka sunki rolė — judriuosius vilkiukus paruošti būti tikrais — tiesiais, garbingais ir giliai religingais — skautais. Vyresnis skautų vadas, perėmęs vilkiuką iš vadės, stengsis jį ruošti būti žmogum — idealu. Jisai pats vadas ir jo padėjėja vadė visada prisimena, kad jų uždavinys ne vien auklėti kitus, bet ir patiems auklėtis bei kilti, kad savo dvasia priartėtų prie pačio Vyriausiojo visų skautų Šefo — Kristaus.

Žinant, kiek Prancūzijos katalikai skautai yra gausingi ir stiprūs, lengvai galima įsivaizdinti jų veikimo reikšmė Prancūzijos katalikų elito ruošime ir palaikyme.

Šale katalikų skautų, nors žymiai mažesnė, yra neutraliųjų skautų — „éclaireur'ų" organizacija. Tarp pirmųjų ir antrųjų santykiai yra geri. Tos dvi skautų organizacijos, būdamos visai nuo viena kitos nepriklausomos, turi ir bendrą ryšio — kontakto organą.

Šitame straipsnyje aš negalėjau ilgiau sustoti prie atskirų organizacijų ir grupių veikimo. Tam reikėtų ilgo rašto ar net kelių tomų. Aš norėjau, nors bendrais bruožais nurodyti, kad Prancūzijos katalikų abiejų lyčių besimokančioji jaunuomenė turi ištisą draugijinį mechanizmą, kurio tikslas nėra vien ieškojimas materialinės pagalbos, bet ypač moralinis — dvasinis auklėjamasis veikimas.

Su džiaugsmu reikia konstatuoti, kad jaunoji katalikų besimokančios jaunuomenės karta yra įsisąmoninusi, jog jos uždavinys yra pasistengti, kad visoje Prancūzijos žemėj spinduliuotų didžiosios tikėjimo, meilės, labdarybės ir pasiaukojimo dorybės, kurios yra visų daviniai sveikų ir stiprių tautų pažangos pagrindas.

Ir veikia entuziastiškai jaunieji, visa savo būtybe tikėdami, kad jų skaidrius pirmuosius savarankiško auklėjimosi bei veikimo bandymus lydi maloningos Dangiškosios Palaimos šypsnys.

Vertė *Pr. Dielininkaitis*

J. Gustas S. S.

Naujas gyvenimas

Gavau ir išverčiau šį laišką.

„Ačiu, labai ačiu! Dievas telaimina Tamstą. Pradedu naują gyvenimą, arba, geriau sakant, esu priverstas pradėti, nes Tamstos pamokymai žavėte žavi. Labiausiai esu verčiamas netikėtos, nepataisomos nelaimės, kuri ištiko mane ir mano šeimyną. Ta nelaimė paėmė mane lyg už sprando ir, žūt būt, verčia atmesti ir išsižadėti to, ko mano susilpusi prigimtis ir valia jau nesugebėjo.

Naktį, 23, 15 valandą pašoku iš miego, išgirdęs mano sesutės balsą: „Skubėk, mama staiga susirgo, silpnėja, šaukia tave". — Kas gali būti? — galvoju vienas, — prieš kelias valandas ji buvo čia kambaryje ir pataisė man lovą; kas gi galėjo atsitikti?—

Nubėgau ir — matau ją tarp gyvybės ir mirties. Paimu už rankos, šaukiu nustojančiu vilties balsu, o ji, pažvelgia į mane paskutinį kartą. Šaukiu, maldaudamas pagalbon, visas dangaus ir žemės galybes ir, pasilenkęs ant jos jau šalstančio kūno, tariu pasiryždamas: „Gana! Tai dangaus perspėjimas; turiu pradėti naują gyvenimą. Nenoriu, kad tu, o mama, matytum iš dangaus tavo nelaimingo sūnaus biaurumus. Dėl tavęs, miela motinėle, dėl tavęs pradedu naują gyvenimą. Tu prašyk Dievą, kad man padėtų ištesėti!"

„Priimtinumas".

Garbė Dievui ir meilė tavo mamai, mielas drauguži. Tave ištikęs įvykis yra Apvaizdos leistas. Čia galima pritaikinti Manzonio žodžius: *tai laiminga nelaimė...* Visos tačiau išorinės aplinkybės nieko nebūtų padėjusios, jeigu tavo siela nebūtų turėjusi to, ką gydytojai vadina *receptivitas,* ką aš čia pavadinau, nežinau ar visai tiksliai, *priimtinumas.*

Gydytojai, sako, kad mes esame nuolatos apsupti ištisų mikrobų jūrų, t. y. mažyčių, nuoga akimi nematomų gyvūnėlių, sukeliančių mumyse ligas. Tai kodėl nevisada susergame? Dėl to, kad mūsų kūnas nevisada tinka tiems gyvūnėliams priimti, *neturi priimtinumo,* nėra jiems tinkama dirva.

Tą pat reikia pasakyti ir apie staigius morališkus pasikeitimus, kuriuos vadiname atsivertimais. Kai kurie pirma įvykę atsitikimai, mąstymai, galvojimai taip prirengia sielą, jog koks netikėtas atsitikimas... perkūnas giedroje, kaip sako žmonės, pasuka kraujo tekėjimą visai kita kryptimi.

Tu, mąstydamas apie savo nupuolimus, jau buvai prirengęs mišinį, jau buvai mėginęs pertraukti tuos liūdnus *suvirinimus,* apie kuriuos jau rašiau; jau buvo matomas juose šiok toks plyšelis. Ir štai Dievo Malonės ugnis savo raudona, karšta liepsna staiga ėmė deginti liūdną įprotį, kol visai jį nutraukė: kalba apie tavo skaudžią nelaimę, drauguži, nelaimę skaudžiausią iš vi-

sų, kurios tik gali ištikti jaunuolį — netekti motinos, ir dar taip staiga!

Dabar aiškiai matai šio gyvenimo vargingumą ir neturtą, mūsų buities silpnumą, tuščią ir apgaulingą blizgėjimą tų dalykų, kuriuos vadina smagumais, mūsų didelį atsakingumą Dievui ir t.t.

Visa tai aiškiai matai dabar, nesakau aiškiau, kaip pirma, bet vis dėlto dabar tas tavo matymas labiau yra jaučiamas, tavo širdžiai didesnės įtakos, kuri pagaliau tavyje virsta veikiamąja jėga. Tad štai kuriuo būdu protas surado dabar tavyje stiprų sąjungininką ir, kai rodo tiesų kelią, kuriuo reikia eiti, kai nušviečia kai kuriuos nedorumus, kurių reikia vengti, tu sugebi jo klausyti.

Ta, kuri buvo tau suteikusi pirmąją gyvybę, dabar tau ją davė iš naujo, tik kilnesnę ir turiningesnę: ji tave padarė gerą. Tavyje įvyko atsivertimas, pasiryžimas vertingesniam gyvenimui, koks dera žmogui ir krikščioniui.

To tavo dvasinio atsivertimo kaina yra motinos gyvybė. Kaip vandens rožė, ji pražydėjo (tavo atgautoje skaistybėje) ir mirė; *vandeninė rožė, jei pražista, miršta*" sako poetas. Todėl dėkok Dievui ir tavo mamai.

Pasaulio pažanga.

Nuo to vieno atsitikimo pakilkime aukščiau ir pažvelkime plačiau.

Tu, tur būt, girdėjai mokykloje, o gal skaitei kur knygose, kad dvyliktasis ir tryliktasis šimtmetis buvo Vakarų ir, galima sakyti, visos Europos atgimimo amžius. Pasaulis atgimė, kultūra ir menas, po ilgo snūduriavimo pražydo, kaip jaunutė gėlė.

Leisk dabar man paklausti: kas baigėsi tada? Iš ko pasaulis išsilaisvino?.. Pagal pasenusią racionalizmo giesmelę tai buvo išsilaisvinimas neprotingos, nekultūringos prietarų vergijos ir žengimas į nušviestą civilizacijos ateitį. Tačiau tai yra didelė klaida, kuri nevienam susuka galvą, nes dažnai ją randame pačioje garbingiausioje mūsų istorijos knygų vietoje... Viduramžio pabaiga buvo visai ne užsnūdimo ar vergiško prietaringumo galas; tai buvo pabaiga kitokios idėjų rūšies.

Viduramžio pabaiga buvo atgailos laikotarpio pabaiga arba, geriau sakant, valymosi amžiaus galas. Jis pažymi momentą, kada įvyko dvasinis pasaulio išsilaisvinimas, kuriame kai kurios dvasinės ligos buvo galop visiškai pašalintos iš žmonijos organizmo. O tos ligos buvo išvytos asketizmu — vienintelė priemonė joms gydyti. Krikščionybės tikslas yra padaryti sveiką pasaulį ir dėl to jis vartojo vienintelį tinkamą vaistą.

Senovės civilizacija, kuri kilo iš atsivertimo į Krikščionybę, yra aukščiausia, kurios žmogus galėjo pasiekti. Ji atrado tikrą poezijos meną, sugebėjo duoti neužmirštinų brangenybių iš medžiagos, pasiekė politikos idealų, logikos ir kalbos neperviršinamų vertybių. Bet ypatingai ji sugebėjo parodyti savo pa-

čios klaidą. Kokią? Tai klaida perdaug gili; jos negalima trumpai išreikšti. Stenografišku posakiu ją pavadinsiu:

Prigimties garbinimas.

Tai norėjimas visada ir visur būti tiktai naturaliam. Klaida, be abejo, labai... naturali. Graikai, tie pagoniškosios senovės vadai, manė, kad gana žengti priekin proto ir prigimties rodomu keliu, ir nebus sutinkamas jokis blogumas; kitaip sakant, jie manė, kad pakanka eiti nosies tiesumu (o žinote kad *graikiška nosis* yra gana ilga)... Bet vos tik graikai ėmė eiti nosies tiesumu, kaip atsitiko labai keistas nuotykis... Tie, kurie garbina sveikatą, nėra sveiki; kurie garbina prigimtį, nepasilieka naturalūs, kas tuo keliu mano einąs gerai, nė nepasijusdamas žengia visai priešingon pusėn!

Kai kas čia gal nusišypsos; tačiau, nežiūrint į tai, visada lieka labai teisinga ši Evangelijos atnešta į pasaulį žinia: žmogus gimsta su gimtąja nuodėme. Tik gimtosios nuodėmės doktrinoje tegalima rasti tinkamą visų moralių suklupimų ir nusmukimų išaiškinimą, prie kurių privedė žmoniją jos aistros, iš kurių niekas neįstengė išsilaisvinti ir išgelbėti žmogaus, kaip tik nežemiškos kilmės religija. Nieko nebūtų gelbėjęs pagonizmo, pavyzdžiui, šitoks skatinimas: laikykitės prigimties religijos, kurioj irgi netrūksta tiesos nė meilės, kurioj pilna žvaigždžių ir gėlių, nes jau nebuvo nei gėlės nei žvaigždės, kuri nebūtų suteršta. Žmonės, norėdami išsiskaidrinti, turi pasišalinti į tyrus, kur neauga gėlės, užsidaryti kalnų pakriaušėse, kur neblizga žvaigždės. Kaip tik dėl to Viduramžiai buvo tyrų ir pakriaušių epocha: tai buvo išmintingiausias atitaisymo būdas. Tik antgamtinė galia teįstengė išgelbėti žmogų: ne dievai, bet Dievas.

Senovės Bažnyčia, vadindama velniais pagonybės dievus, sakė tikrą tiesą. Panas buvo teroras, Venera — ištvirkimas. Tuo tačiau nesakau, kad visi pagonys, individuališkai imami, būtų pasiekę to nusmukimo; buvo išimčių..., bet jie buvo išimtys... Per dvylika istorijos šimtmečių Krikščionybė aiškiai įrodė žmonijai, kad tos rūšies šėtonas tėra išvejamas tik malda ir atgaila. Štai ką reiškia perėjimas iš vienuoliktojo į dvyliktąjį šimtmetį skaidrinimosi užbaigą. Viduramžio žmonės buvo nešvelnūs, be rašto, be kultūros, nuolatinėse kovose su pagonybe, bet buvo skaistūs. Jie buvo, lyg kūdikiai, ką galime pastebėti jų meno likučiuose; jie džiaugėsi paprastais dalykėliais, iš kurių tačiau trykšte tryško skaistumas.

Dievo garbinimas.

Viduramžių metu Rytuose ir Vakaruose gema monastiškasis judėjimas, prasideda Grigaliaus VII reformų darbai, kryžiaus karų kelionės. Gana tų trijų pavyzdžių, kad vėl būtų galima viduramžius pavadinti *atgailos ir skaidrinimosi gadyne*. Buvo jame taip pat šis tas žvilgančio ir tamsoje, šis tas panašaus į vėją, traukiantį kalnų tarpuoliais. Tai stipri ir skaisti laiko dvasia,

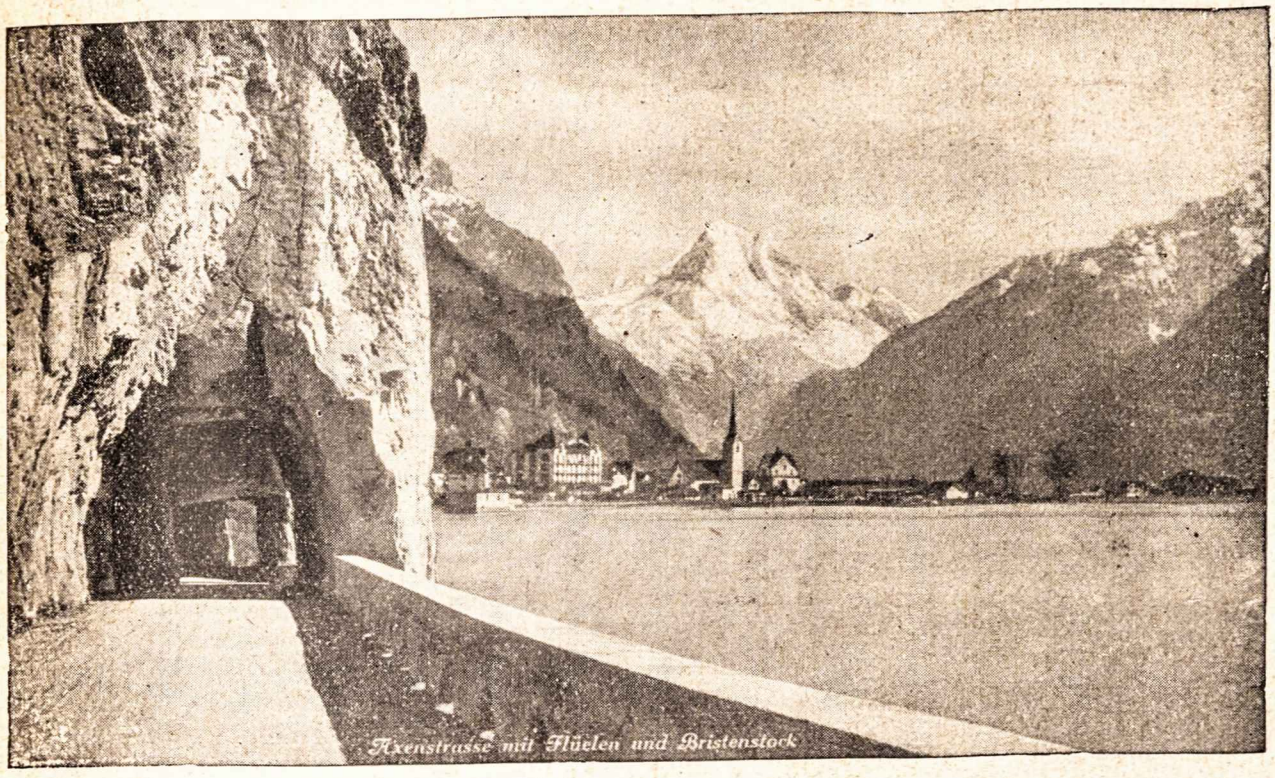

Viliaus Telio tėviškė.

tai pasaulio atsikvėpimas, kurs pagaliau jau buvo išsiskaidrinęs. Kas šaltai žvelgia į tuos amžius, pastebi kaž ką tyro ir skaistaus, nors dar griežtoje ir drumstoje atmosferoje. Net smagumai tada buvo skaistūs, nes nedvokė išvirkumu; net žiaurumai buvo skaistūs, nes neatsidavė nusmukusiu amfiteatru. Tai žiaurumai, kurie išsiliedavo pasibiaurėjimo formoje, išgirdus keiksmą, arba įtužimu prieš užgavimą. Bet iš lėto iš tos pilkos dirvos išdygsta grožis, grįžta meilė, bet ne iškraipyta meilė, o riteriškoji; gėlės ir žvaigždes atgauna savo pirmykštį nekaltumą; vanduo ir ugnis vadinami broliu ir seserim... Pats vanduo yra nuplaujamas, pati ugnis apvalyta ugnimi; nes vanduo jau neskandina vergų, skirtų žuvų maistui, ugnis jau nedegina kūdikių prieš Molocho statulą. Gėlės nekvepia aitriu vainikų kvapu, nupintų Veneros darželiuose, žvaigždės nėra vien šalti ženklai dar šaltesnių dievų ir deivių. Visi tie sutvėrimai atsinaujina ir laukia naujų pavadinimų iš to, kuris vadins juos vardu. Pasaulis jau neturi senos, kokčios, pagoniškos reikšmės. Žmonija išmetė iš savo sielos paskučiausius prigimties garbinimo likučius ir galų gale jau su pasitikėjimu gali grįžti į prigimtį.

Aušrai taip beauštant, nedideliame mieste, kyla asmuo. Jis simbolizuoja ilgos, tamsios nakties pabaigą, kuriai švietė tik kelios žvaigždės. Jis laiko iškėlęs rankas, o paukščių būriai čiulba aplinkui. Už jo aušta diena: tai Pranciškus Asižietis*).

Taigi krikščionybė suteikė naują gyvenimą žmonijai.

*) Paskutinėje šio straipsnio dalyje yra sutrauktos mintys neseniai atsivertusio anglų rašytojo Chestertono, kurias jis dėsto savo veikale „*S. Francais of Assisi*, Hodder and Stougton, London.

K. Grigaitytė

Šį pavasarį

Dar niekad nepražydo tiek žiedų
Kaip šį pavasarį;
Ir tiek negrįžo vėversių,
Kaip šį pavasarį.
Oi eičiau, eičiau pro melsvo lino plotus
Naujos laimužės pasitikt.
Tu vėl skaidri kaip ašara,
Kaip gulbė išsipraususi
Vaivorykščių tinkluos.
Tik nelydėk pro melsvus lino plotus,
Kad nenutiltų vėversiai,
Kad obelų žiedai
Mimozom nenulinktų.

J. Vaidotas

Apraudojau..

Apraudojau, apgalėjau
Savo brangias svajonėles
Ryto džiaugsmo dainužėles,
Už jūrelių kai lydėjau.

Žalios liepos susimąstė,
Ir berželiai nešlamėjo,
Kai nuliūdus mano siela
Savo skundą jiems kalbėjo.

Ir palinko prailgėjo
Mano mintys į tą šalį,
Žydra jūra kur sūbavo,
Skaidrios dausos kur spindėjo...

Ant. Paplauskas

Mano serenada

Saulė leidžias, auksą laisto
Ant miškų, kalnų —
— Naują buitį iš granito
Ištašyt einu.

Man pasaulis — svaigus sapnas:
Žiedais žėri it ugnim! —
Vakarų skliautai žėruoja
Purpuru — viltim —

Ir širdis pilna prilijo
Tavo žvilgsnių — spindulių!
— Išrašysiu krauju saulėj:
„Aš tave myliu".

Lenau

Primula veris

Mylima gėlė,
argi taip anksti
vėl tu pražydai?
O sveika būki,
Primula veris!

Tyliau nei kitos
Gėlės pievužės
tujai miegojai,
mylima gėle,
Primula veris!

Vos tik išgirdus,
Jau suviliojo
Švelnus ošimas
pavasarėlio,
Primula veris!

Ir man širdyje
jau pražydėjo
visų gražiausia
meilės gėlytė,
Primula veris!

Vertė *A. Tyruolis.*

A. Graževičius

Eikime į gamtą!

Pavasaris ir vasara su saule, žiedais ir triumfuojančia gyvybe kiekvieną traukia į gyvą, spalvingą gamtą. Tai ypačiai jaučia moksleivis, ištisus metus praleidęs prie knygos ir mokyklos suole.

Gaivinanti saulės spinduliai, vešliu žalumu viliojanti akis miškai, pievos ir laukai, tviskanti ežerai, šnaranti upeliai, paukščių giesmės — visa tai pakelia žmogaus dvasią, duoda naujų, džiaugsmingų įspūdžių, kurių pasiilgsta ypačiai tie, kurie išti-

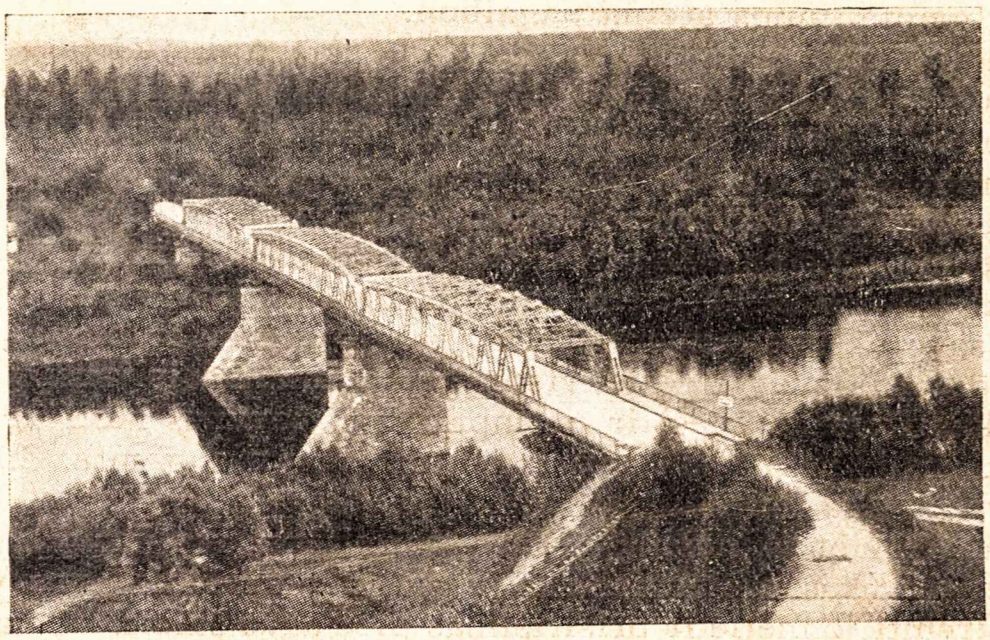

Alytaus tiltas.

sus mėnesius ir metus prie vienodo, dažniausia protinio, darbo prasėdi.

Bundant pavasariui, kiekvienas jau tiesiog organiškai jaučia reikalą išeiti į gamtą pasidžiaugt, giliau atsikvėpt tyru laukų oru, bet būtų labai gera, kad, ypač moksleiviai, nepasitenkintų vien tuo organišku traukimu daugiau ar mažiau pripuolamai išeiti į gamtą, bet pasistengtų plačiau pasinaudoti tomis gausiomis pavasario ir vasaros dovanomis ir tomis progomis, kurių šis laikas duoda, ir sustiprėt ir praturtint ir savo dvasią naujais įspūdžiais ir naujomis patirtimis.

Bendrai pavasario ir vasaros metu, jei tik rimtai ir sistėmingai dirbsime, galime turėt ir daug šviesaus džiaugsmo, ir padaryt didelės pažangos.

Pirmoj eilėj vasara tai laikas sustiprinti savo sveikatą, padidinti fizines jėgas ir įgyt naujos energijos.

Pas mus iš vienos pusės ne maža yra jaunuolių, kurie pusėtinai fiziškai susilpnėję, o ir bendrai lietuvių jaunimas nėra

ypatingai sveikatingas, iš antros — nematyt pakankamai didelio susirūpinimo nė didesnių šioj srity pastangų net paties jaunimo tarpe.

Tai liūdnas reiškinys.

Tautos, ypač jos inteligentijos, sveikatingumas yra be galo svarbus. Energinga, pilna kūrybinio užsimojimo, ekspansyvi gali būt tik ta tauta, kuri nėra slėgiama neproduktingų besveikačių ir paliegelių naštos, kurioje šale protinio išprusimo yra pakankamai fizinio pajėgumo, iniciatyvos, gyvastingos energijos, plaukiančios iš sveikatingos tautos prigimties, o ne iš desperatiškų pastangų. Pagaliau jaunimui,ypač moksleiviams, sveikata pirmoji sąlyga sėkmingai pažangai ir savo ateities kūrybai. Todėl visą laiką turime būt tuo susirūpinę, juo labiau vasarą, kai pati gamta mums ateina pagalbon.

Toliau, labai svarbus dalykas — s a v o k r a š t o p a ž i n i m a s. Pažinti savo kraštą labai svarbu. Viena, kad tai mūsų tėvynė. Ji neturi mums būt „popierinė", iš knygų išskaityta, nes tuomet tokia bus ir mūsų tėvynės meilė. O „popierinė' tėvynės meilė, kai teks mums susidurt su realybe, greit nustos savo tvirtumo. Knygų Lietuva nuo tikrosios Lietuvos labai žymiai skiriasi. Tik kai savo kojomis išvaikščiosi visus tėviškės kelius, savo akimis pamatyti visa, kas joje gera ir bloga, puiku ir skurdu, įsiklausysi į kiekvieną garsą ir aidą, įsijausi į kiekvieną džiaugsmą, liūdesį ir paslaptį, tavo tėvynės meilė bus tokia pat reali, kaip reali yra pažintoji tėvynės gamta, žmonės, jų vargai ir visa buitis.

Čia kiekvienas, nežiūrint savo palinkimų, ras kas ypač artima jo sielai, kas arčiausiai susiję su jo polinkiais, kuo realiai gali atsiremti jo meilė ir prisirišimas prie savo šalies. Gamtininkas susiartins su gamta, istorikas su senų laikų palikimais, sociologas su žmonėmis ir jų buitim ir t.t. ir t.t.

Sakoma, kad dalykai, kurių mes nežinome mums neegzistuoja. Taip ir konkrečiai nepažinta tėvynė didele dalim mums neegzistuoja arba yra fikcija. Tik konkretus pažinimas gali mums duoti neabejotinai tikrą ir tvirtą tėvynės meilės pagrindą.

Antra svarbi priežastis, kodėl turime pažinti savo kraštą, yra ta, kad mūsų tėvynė tai dirva, kurioje mes realizuosim ateity savo žygius. Nuo gero ir vispusiško savo krašto pažinimo labai pareina krašto ateitis ir sėkmingumas tų pastangų, kurios daromos kurti šalies gerovei ir geresniai ateičiai.

Čia pažinimo dirva labai plati, plati kaip pats gyvenimas — gamta, jos turtai ir trūkumai, tautos būklė, psichologija, kultūra, istoriniai palikimai ir t.t. Jaunas žmogus turi plačiai žiūrėt į gyvenimą, viską matyt ir laiku pasidaryti tinkamų išvadų.

Trečia sritis, kurioj galima padaryt nemažą pažangą, — daugiau įsigyt dvasios džiaugsmingumo, šviesaus entuziazmo; savo charaktery išugdyti tą švelnų giedrumą, švelnumą; išmokt

subtiliau įsijaust į gamtą ir kartu praturtint savo protą naujais pastebėjimais, patirtimis ir išvadomis.

Tarp visos gamtos ir žmogaus yra tam tikras ryšys ir todėl žmogaus izoliacija iš gyvos gamtos visuomet daro blogos įtakos žmogaus charakteriui. Savo dvasios pusiausvirai žmogus reikalingas betarpiško santykio su gyva gamta. Joje jis įsijaučia ir pajunta savo paties prigimtį atitinkantį rimtą; gamta žmogui yra, tarsi, atvira knyga, kurioj jis su nusistebėjimu ir džiaugsmu skaito gilias paslaptis ir nuostabias tiesas.

Teigiama gamtos įtaka žmogaus dvasiai ir jo charakteriui mokslo yra neabejotinai aiškiai išrodyta. Ji paveikia ne tik bendrai ėmus dar sveikas sielas, bet net dideli defektai ir ydos daugiau ar mažiau galima pataisyti.

Visa, kas čia buvo pažymėta nėra koks nors spėliojimas. Tai gyvenimo patyrimo tiesa, ir todėl rimtai į dalykus žiūrinčiam moksleiviui neturėtų būt skeptiško nusišypsojimo, bet rimto svarstymo reikalas.

Čia gal tik daugiau klausimų sukeltų, kokiu būdu visa tai realizuoti.

Žinoma, čia dalykas nėra taip paprastas, kaip kartais iš paviršiaus išrodo ir nėra taip neįmanomas, kaip kitas manytų.

Šiam reikalui gerai gali patarnauti ne tik pripuolamas išėjimas į gamtą, bet taip pat organizuojamos iškilos, ekskursijos, turistinės kelionės ir kiti panašūs būdai. Pas mus visa tai dar labai maža išplitę ir prigiję, bet užsieny tai seniai ir plačiai praktikuojama ir duoda gerų rezultatų.

Kai pas mus turizmas dar tik gema, o iškilos ar ekskursijos baigiasi paprastai po kelių valandų pasėdėjimo kur nors paupy ar paliai piliakalnį, todėl apie didesnius rezultatus sunku kalbėt. Tai yra neatitinkąs iškilos ar ekskursijos vardą kaž koks beprasmis knapsėjimas dažniausiai dar dulkėtais keliais.

Iškila į gamtą, kad ji būtų naudinga, privalo turėt visai kitą pobūdį. Ji neprivalo įkyrėt varginančiu nuobodumu ir nuilsinanti beprasmiu ėjimu. Iškilon paprastai einama pasidžiaugt, pažaist, pasimankštyt. Nuo jos sąvokos neatskiriama judėsių įvairumas, gera nuotaika, laisvumas, žaidimas, dainos ir muzika. Iškiloj ieškoma saulės, vandens, tyro oro ir laisvės. Jos programą turi sudaryt įvairūs žaidimai, maudymasis, dainos ir kiti pan. dalykai.

Žinoma, kai kalbama apie laisvę, judėjimą ir k. d., reik turėt galvoj, kad tai niekad neturi išsigimt į neleistinas ir netinkamas formas. Be to, kaip bendrą dėsnį reik pastebėt, jog tokios iškilos dalyviai turi saugotis apsikrauti nereikalingu balastu, kuo pasižymi maža turį šioj srity patyrimo. Antra, kad niekad jos neturi būt labai gausingos savo dalyvais. Pats geriausis skaičius 3—9 asmenų.

Tokiai 1—2 dienų iškilai nestatoma paprastai ypatingo uždavinio be atsigaivinimo, gavimo džiaugsmingų įspūdžių. Dau-

giau galima pasiekti ilgesnėse ekskursijose. Žiūrint jos ilgio ir kitų dalykų, galima atitinkama ir programa užsibrėžti — aplankyt vieną ar kitą kuo nors svarbią vietą, patyrinėt tą ar kitą dalyką, apžiūrėt tam tikrą apylinkę ir daug kitų. Pačią ekskursija galima atlikt pėsčiam, važiuojant, plaukiant garlaiviu ir t.t. Bet visuomet reik taip susitvarkyt ir tiek užsibrėžt, kad ekskursiją baigus dalyviai nebūtų kaž koki suklerę invalidai, nusibaigę dėl per didelio bėgiojimo ir noro per vieną kitą dieną pusę pasaulio pamatyti. Iš tokios ekskursijos jokios naudos. Visame turi būt proporcija. Nesvarbu viską pamatyt, bet svarbu gerai, nuodugniai, įdomiai. Tik tuomet bus naudos ir mūsų sveikatai, ir pažinimui, ir mūsų būdui.

Kas gali labai patartina pradžioj minėtais tikslais padaryt didesnę ar mažesnę turistinę kelionę.

Tiesa, pas mus turistai dar naujiena, turizmas labai nepopuliarus ir nėra gerų tam sąlygų. Turistas pas mus nevisuomet tikras dėl daugelio dalykų. Labai dažnai jis bus sutiktas su nepasitikėjimu ir net nepalankumu. Mes neturim, kaip kitur kad turistų arba šiaip organizacijos turi, savo keliaujantiems nariams užeigos namus ir kitų patogumų. Dėl to kiekvienas, kas leidžiasi keliaut, turi tai numatyt, bet vis dėlto kelionės rekomenduotinos. Žinoma, tik vyresnio amžiaus moksleiviams. Tokia kelionė visais žvilgsniais naudinga. Ji žymiai praplečia keliaujančio akiratį, duoda daug patyrimo, supažindina su kraštu ir žmonėmis, ugdo praktišką sugebėjimą ir iniciatyvą, grūdina ištvermę. Joje visuomet teks susidurti su įvairiais žmonėmis, pasitaikys įvairių kliūčių ir sunkenybių, ir tai bus gera mokykla.

Žinoma, turistinę kelionę reik griežtai skirti nuo paprasto valkiojimosi. Tai visai skirtingi dalykai. Turistinė kelionė turi turėt aiškų tikslą — pamatyt vieną ar kitą dalyką, pažint kurią norint provinciją, žmonių papročius, istorinius palikimus ar ką nors panašaus.

Štai trumpai ko mes galime ir turime siekti pavasario ir vasaros metu, išeidami į gamtą, ir štai tie būdai, kuriais turime naudotis. Tuo tarpu negalima smulkmeniškai nagrinėt visą technišką pasiruošimą ir šio darbo organizaciją, bet norime tik palinkėti, kad šis reikalas būtų visų gerai suprastas ir įvertintas. Tuomet pavasario ir vasaros džiaugsmas nebus tik žodžiai, bet jis taps reikšmingas veiksnys mūsų gyvenime, jį praturtindamas naujais džiaugsmingais įspūdžiais, šviesia nuotaika ir labai naudingomis patirtimis.

Jei norime tapti gerais ir naudingais savo krašto piliečiais skaitykim tėvynės gamtos knygą, piliakilnių paslaptis spėkim, pažinkim savo tėvynės buitį ir savo brolį lietuvį, o ten atrasim ir savo sėkmingos ateities paslaptį.

Mūsų veikimas

J. E. Vysk. Reinys, per Sekmines, gegužės 24 dien. dalyvavo Šiaulių ateitininkų vėliavos šventinimo iškilmėse ir pasakė tai dienai pritaikintą pamokslą.

Prof Dovydaitis, Dr. P. Karvelis per Sekmines taip pat buvo nuvykę į Šiaulius dalyvauti ateitininkų vėliavos šventinimo iškilmėse.

Studentų Ateitininkų korporacijos, klubai bei draugovės, atėjus pavasariui, švenčia savo metines šventes, kuriose peržiūri ikišiolinį savo veikimą ir nustato gaires tolimesniems žygiams.

Pirmasis šventė visuomenininkų *klūbas „Vytautas"* gegužės 10 dien. Šventė praėjo dideliu pasisekimu.

Tą pačią dieną *Dotnuvos Stud. At-kių Dr-vė „Gabija"* šventė savo šventę.

Gegužės 14 dien. korporacija *„Activitas"* šventė savo vienerių metų sukaktuves ir pašventino gražią vėliavą. Korporacijos šefu išrinktas Dr. K. Ambrozaitis.

Mergaičių „Giedros" Dr-vė savo penkių metų darbo sukaktuves minėjo gegužės 17 dien. Minėjimas praėjo gan puikiai.

Abstinentų korporacija ir pedagogų dr-vė *„Humanitas"* šventė gegužės 24 dien.

Kitos korporacijos švenčia kitais šventadieniais. Tik *„Kęstutis"*, kaip paprastai švęs rudenį.

Visos šios šventės dar labiau kelią jaunųjų idealistų nuotaiką ir kaupia pasiryžimų didiems žygiams.

8 studentų ateitininkų ir 4 kunigų byla kariuomenės teisme buvo svarstoma gegužės 12 ir 13 dien. Kaltinamuosius gynė šie advokatai: Prof. P. Leonas, Prof. A. Tumėnas, M. Šleževičius, V. Požėla, J. Robinzonas, Dr. Pr. V. Raulinaitis, V. Choronžickis ir Dr. A. Milčius. Teismas pripažino visus kaltinamuosius, patiektais jiems kaltinimais nekaltais. Bet teismas rado kitą kaltę ir nuteisė kun. J. Šalčių pinigine pabauda 2000 litų suma, J. Štaupą, A. Masionį ir kun. Žvinį Joną — kiekvieną po 1000 lt., K. Mockų — piniginė pabauda 750 litų, J. Laboką, J. Mikailą, P. Svetulevičių po 500 litų, o piniginės pabaudos nesumokėjus, laikyti arešte kun. Šalčių 3 mėnesius, Štaupą, Masionį ir kun. Žvinį po 2 mėnesius, K. Mockų — 1 mėn. 3 savaites ir likusius tris — Laboką, Svetulevičių, Mikailą — po 1 mėn. 2 sąvaites.

Kiti šeši visai išteisinti.

C. V. narys A Masionis, kuris buvo atvykęs, kaip teisiamasis į Kauną, po teismo vėl išvežtas į tėviškę.

C. V. sekretorius J. J. Žemaitaitis, gegužės 22 dien. 3 val. ryto paimtas policijos ir išvežtas šešiems mėnesiams į tėviškę, Šakių apskritį.

J. Gratkauskas, ėjęs C. V. Pirmininko pareigas, ir studentų

s-gos sekretorius gegužės 23 d. pavakare paimtas iš Laisvės Al. ir išvežtas 6 mėn. į Varnių koncentracijos stovyklą. Nuvažiavo be kepurės ir be palto. Visa tai turėjo likti namie.

C. V. Pirmininko pareigas dabar eina vis-kų reikalų vedėjas K. Mockus, o sekretoriaus II sekretorius Silv. Balčiūnas.

C. V. Vyrų reikalų vedėjo pareigas eina Ant. Naudžius.

Šiaulių ateitininkai gegužės 24 dien. šventė vėliavos šventinimo iškilmes.

Šv. Mišias laikė, vėliavą pašventino ir gražų pamokslą pasakė J. E. Vysk. M. Reinys. Vėliavos kūmai buvo Prof. Dovydaitis ir P. Vaitkienė, Dr. P. Karvelis ir Dr. V. Karvelienė. Pavakariais šventės dalyvius pasikvietė pas save p. Vl. Vaitkus, „Birutės“ saldainių fabriko savininkas, didis ateitininkų prietelis 20-ties metų savo pirmojo lietuviško saldainių fabriko, „Birutės“ įsteigimo minėjimo proga.

Čia visi ateitininkai, gražioj jaukioj ir entuziastingoj nuotaikoj praleido keletą valandų laiko, pasivaišino gardžiomis gerojo šeimininko vaišėmis, pasidalino įspūdžiais, praeities laimėjimais, dabarties rūpesčiais ir ateities planais.

Į šventę buvo atvykę daug svečių iš Kauno , šiauliečių sendraugių ir studentų ateitininkų, taip pat daug idėjos draugų iš apylinkių ir tolimesnių vietų.

Ta proga šiauliečiai ateitininkai gavo daug sveikinimų. Ypač gražų sveikinimą atsiuntė *J. E. Panevėžio Vyskupas*. Tą sveikinimą, adresuotą Šiaulių ateitininkų rajono valdybai čia ir patiekiam:

„Brangus jaunime!

Nuoširdžiai dėkoju už kvietimą dalyvauti Šiaulių ateit-kų rajono vėliavos šventinimo iškilmėje. Tuo metu lankysiu vyskupiją, dėl to Šiauliuose negalėsiu būti, tačiau dvasia bendrausiu su Jumis ir maldausiu Visagalį, kad reikšmingas ateitininkų šūkis „Viską atnaujinti Kristuje“ auksu-šilkais įrašytas naujoje vėliavoje, kas kart geriau prigytų jautriose jaunuomenės širdyse.

Tikėsiuos, kad įtempsite visas pajėgas saviems idealams ugdyti, kad nugalėsit visas kliūtis iš šalies, kad stiprėsite iš vidaus ir gausėsite skaičium taip, jog net atpuolėliai grįš prie Jūsų skaisčios vėliavos. Tai širdingiausias mano linkėjimas Šiaulių ateitininkų rajonui. Tokioms ateitininkų pastangoms teikiu Ganytojo laiminimą“.

J. E. Telšių Vyskupas, negalėdamas atvykti į iškilmes, taip pat atsiuntė per prel. Urbanavičių linkėjimus ir savo ganytojišką laiminimą.

Taip, visų gerų prietelių remiami ir Ganytojų laiminami šiauliečiai pilni džiaugsmo ir entuziazmo praleido šią didžią jiems dieną, būdami pasiryžę neapvilti tų, kurie jais taip rūpinasi ir daug iš jų laukia.

Rytojaus dieną šventės dalyviai padarė malonią ekskursiją į gražias Šiaulių apylinkes.

Utenoj ateitininkai tikrai smarkūs. Jų ten ypač daug. Neateitininkų ten sunku rasti. Gyvenimo audrų blaškomi, jie dar labiau suglaudžia eiles ir drąsiai žengia į priekį. Pavasario saulė ir gamtos grožybės leidžia jiems laisviau atsikvėpti ir pamiršti tuos negražius dalykus, kurie neseniai slėgė jų jaunas širdis.

Ežerų ir gražių slėnių Lietuvos kampelis Zarasai jau vien savo gamtos aplinkuma teikia jaunuolio dvasiai didingos ir idealios nuotaikos. Už tai ir dabartis į tą kraštą daro tik teigiamos įtakos, nes bet kokiam nusiminimui ten, kaip ir visur, nėra vietos. Valio jiems už tai!

Tauragė arti Vokietijos. Tačiau ten ir lietuviškos-katalikiškos dvasios pakanka. Netrūksta jos ir vietinėse aukštesnėse mokyklose. Tauragės ateitininkai nenori atsilikti nuo kitų. Tikėkime — neatsiliks.

Jurbarko naujoj valdžios gimnazijoj savotiška nuotaika. Ateitininkų skaičius Jurbarke nesumažėjo. Bepraeinąs gegužis ir artėjąs birželis atnešė jiems naujų galimybių, naujų jėgų ir naujų planų.

Vilkaviškis irgi nesnaudžia. Dirba visu baru. Susipratusių katalikų moksleivių skaičius sparčiai auga. Ateitininkų spauda klesti. Jos pareina arti 100 egz., kitų spaudos yra daugiau pusės pastarosios.

Dar gimnazijoj veikia Švenčiausiojo Sakramento Brolija ir skautai. Jų veikimas šaltas. *Ateitininkas.*

Plungėj dabar yra dvi, kad ir nelabai gausios mokinių skaičiumi mokyklos: gimnazija ir mokytojų seminarija. Ir ateitininkų skaičius, žinoma šiemet didesnis. Nors čia, ypač vyriškoji gimnazija, yra gal ir perdaug žemaitiška, tačiau turėkime geros vilties, kad ir žemaičiai Plungėj kitų neapvils. Tikras žemaičių charakteris, turėtų būti, kaip tik labai tinkamas šiems laikams.

Kauno ateitininkai visur pakankamai gyvi. Stovint arti visokio gyvenimo centro, kauniškiams reikia kartais iš tikrųjų daug geros valios tinkamai dirbti jiems atitinkamą idėjinį darbą. Tačiau tos geros valios ir gerų norų kauniškiams, tur būt, niekada netrūksta.

Rygos ir Škotijos moksleivių ateitininkų kuopos šiemet, kaip ir visada, ramiai ir rimtai dirba savo darbą. Jų draugų likimas tėvynėj jiems gerokai neaiškus. Žinoma, jie tiki, kad toks keistas likimas nėra ilgiems laikams įemtas.

Aukštosios Technikos Mokyklos abstinentų būrelio mokyklos rūmuose motinos dienos minėjimas. Į minėjimą atsilankė beveik visi abstinentai ir nemažas skaičius jų draugų. Minėji-

me gražiai kalbėjo šiai dienai pritaikinta tema „Motinos diena“ moksleivis K. Varkalys. Be to, buvo pasakytos dar kelios kalbos, gražiai išpildyta turininga meno dalis ir griausmingai sušuktas motinoms valio! Po minėjimo visi nusifotografavo.

„Ateitis“ 7—8 nr. išeis rugpiūčio mėn. pabaigoj. Mokslo metų pradžioj skaitytojai jį tuojau gaus.

Uždavinį, įdėtą 5 „Ateities“ nr. vienu metu gerai išsprendė Dotnuvos Ž. Ū. Akademijos studentė V. Laučytė ir Marijampolės Marijonų gimnazijos mokinys Kazys Lapinskas. Atsakymas labai puikiai formuluotas stud. V. Laučytės: *„Pirmiau ir dabar“.*

Kas skaitytina per atostogas

Moksleivis pamėgęs knygas nenorės ir per atostogas su jomis visiškai persiskirti. Žinoma, nesiderins su vasaros nuotaika moksliško turinio knygos. Tačiau dailioji literatūra labai labai artima šiam sezonui ir geriausia laisvu metu mūsų draugė. Tam tikslui dabar mes ir apie šios rūšies atskiras knygas kiek ir išsitarsime. Čia kalbama tik apie naujai pasirodžiusias knygas ir jas rekomenduojama. Jų skaityti per vasarą kai kam gali būt per maža. Tiems patariama pavartyti ankstyvesnius „Ateities“ numerius ir pasirinkti ten rekomenduotus dar neskaitytus leidinius. Šiam numery suminima pačios naujienos.

Bernardas Brazdžionis *Amžinas Žydas.* Eilėraščiai. Išleido K. Demikis. Kaunas 1931 m. 128 psl. Lt. 3.

„Amžinas žydas“ — šios žemės žmogus, kuris eina per pasaulį kupinas kondensuoto individaulizmo. Žmogus, kuris junta gyvenimo virimą, tvinkimą, kurio siela pilna tamsios elegijos ir kuriam ši realybė — ne žaislas, ne juokas. „Amžinas žydas“ — mūsų dienų individas — į kiekvieną nusišypsojimą metąs po skaudžią ašarą:

Visų nakčių neišmiegosime,
neišklajosime saulėlydžių visų,
kad visą mūsąjį gyvenimą
pasiutusiai tamsu, pasiutusiai tamsu. (12 p.)

Poeto individualybė čia gili. Dėl to, vietomis jis net perdaug paslaptingas, tariant, kupinas kažkokios mistikos. Ir nesistebėkim, rodos, kad poetas yra su kaž kokiu pamėgimu pasinėręs į S. Testamento pasaulį, ima iš ten vardus ir nuotaiką. Daug ir šiaip religiškų motyvų. Poetas moka klūpoti prieš Kančią ir prašyti, melsti net perdaug atvira išpažintimi („Ką sakė mūrininkas Jėzui tą naktį“ 58 p.).

Poeto švelnumas par excellance. Tikrai —:
Kaip baltas lankose arba raudonas dobilas
pasibučiuosiu su mažyte smilga (35).

O šalia to — nuostabus pastabumas subtilųjų žmogaus gyvenimo sekundų:

Širdies kurhauze ilgesys nubudo
ir margu geneliu kala... (113).

Dar kas: simpatingas ir toks blaivus pasižeminimas — net iki kūdikiško nekaltumo, atvirumo:

Panele Motina Skaisčiausioji,
ak, kodėl aš ne žolelytė šventojo Jordono... (88).

Rinkinys žodingas, pilnas nuosavų vaizdų, pasakymų, vardų. Forma laisva, originali, vietomis virstanti net žaidimų (aliteracijos). Bet — viskas su turiniu glaudu, susiję.

St. B.

Jack London. *Martynas Idnas.* Romanas. Vertė Pr. Šileika. „Dirvos“ b-vės leid. I d. 1930 m. 233 p., II d. 1931 m. 251 p. Kaštuoja po 3,50 lit.

Jack London yra žymus rašytojas amerikietis. Jo „Martynas Idnas“ netolimos praeities kūrinys. Kūrinys pilnas nepaprastumo, kaip kiekvienas pavyzdingas romanas. To nepaprastumo kaltininkas, pats svarbiausias herojus — Martynas.

Martynas Idnas — jūrininkas, matrosas, didelis avantiuristas ir pilnas laukinio temperamento jaunuolis, neturįs jokio išauklėjimo žmogus — atsitiktinai išgelbsti iš nelaimės aristokratą Morzą Artūrą. Šis atsidėkodamas užsikviečia jį į savo šeimą. Morzuose Idnas jaučiasi lyg ne savam kaily. Susipažinęs su Artūro sesere, Morzaite Rūta pradeda ją įsimylėti. Rūta, universiteto studentė, besirengianti gauti meno bakalauro laipsnį, kalba su Martynu apie literatūrą. Martynas ryžtasi irgi mokytis. Tampa knygų trandim ir pats rašo veikalus. Tačiau nusivylimas. Visi jo raštai iš redakcijų grąžinami, ir jis priverstas badauti. Rūta jį myli, ji nori, kad jis pasidarytų turtingesnis ir galėtų ją vesti, nes kitaip jos tėvai apie tai nė klausyti nenori. Tačiau Martynas tvirtos valios, jo pasiryžimas nepalenkiamas, jis jaučia savyje didelio kūrėjo sielą. Ir pagaliau šis badautojas ir visų apleistas susyk imamas žurnaluose garsinti kaip moderniškiausias, geriausias rašytojas. Jo fotografijos mirga laikraščiuose, honoraras gerai jam mokamas. Nuo tada visiem jis pasidaro reikalingas. Ir Morzai jau nori, kad jis būtų jų žentu. Tačiau jau jis gyvenimo žiaurumo yra pribaigtas. Meilė Rūtai jau dingusi, jo nervai pairę. Jam nieks nemiela. Jis vyksta atgal į savo primitivišką gyvenimą. Tačiau gyvenimo pesimizmas jau tiek galingas, kad paslaptomis jį suvilioja iš laivo nugrimsti į jūrų gelmes. Tokia prislėgta rezignacija baigiamas romanas, baigiamas ne taip, kaip paprastai romanuose — vestuvėmis.

Nors romano turinys vietomis atmieštas nepalankiu mums elementu, tačiau didelis rašytojo talentas ir psichologiškas gyvenimo aktualijų iš panagių paėmimas skaitytojui estetiško pasigerėjimo suteikia ir moko griežtai žvelgti į gyvenimo tikrovę. Jau ir iš vertimo galima pajusti J. Londono stilistinis gražumas. Visa bėda, kad vertime vyrauja žodžių nelankstumas ir kalbos klaidos. Apstūs: pasidalinti (12), sielos būstas (36), mokslinė jaunuomenė (38) ir t.t. pakenkia ir pasakojimo grakštumui.

Paskutiniu metu Švietimo Ministerijos pripažintomis tinkamomis moksleiviams knygomis reikia paminėti:

1. Brolių Lembų *Šekspyro raštai jaunimui.* Vertė J. Pažvirgždys. Vertimą taisė St. Dabušis. Retesniuosius žodžius paaiškino V. Kamantauskas. „Sakalo“ b-vės leid. Kaunas, 1931 267 p. Kaina 5 lt.

2. M. Venclausko *Liaudies* pasakos eilėmis. „Žinijos“ b-vės leid. 1931 m. 184 p.

Abiejų knygų siužetas neoriginalus. Pirmosios tikrąjį šaltinį jau pats vardas parodo, antrojo surimuotos J. Basanavičiaus kelios pasakos. Vadinasi, abiejose autorių atlikta tik perdirbimo misija. Ši misija yra labai girtina. Viena, kad iškelia didžiųjų kūrinių mintis, jas, tarsi, nori supopularinti ir plačiau žmonėse paskleisti. Antra, rašytojui yra diplomatiškesnis kelias į literatūros kūrėjus.

Pirmoji mūsų mokyklai buvo labai laukiama dovana. Juk mokyklos suole tenka apie Šekspyrą daug kalbėti, tenka įsiminti „Hamleto“ „Makbeto“, „Otello“ turinius, charakteristikas, idejas. Ir vis tik iš striuko, skubaus mokytojo papasakojimo arba sunkiai suprantamo vadovėlio. Apie originalaus nėra ko nė svajoti, net vertimų visų nėra arba nevisi juos suspėtų ir perskaityti. Tai spragai čia šiaip taip gali tikti čia minima knyga.

Ji skiriama jaunimui. Ir labai tiksliai. Jei Šekspyro dramos kūriniai vaidinant matyti arba dramatine forma parašyti skaityti jaunimui

vietomis gali atrodyti perdaug pilni žiaurumo, kovos, keršto ir kraujo, tai subelestristinti jie to šiek tiek nustoja ir geriau derinasi su švelnia jaunuolio siela. Žinoma, tas kiek pakenkia tikrajam Šekspyrui pažinti, bet jau nieko nepadarysi. Užtenka to, kad ir iš šių subeletristintų kūrinių jauti įdomų turinį, nepaprastą, šekspyrišką mintį ir galingą perteikimą. Rodos, tokių žiauraus fono kūrinių, kaip „Makbetas" jaunimui negalima būt piršti, bet kai tas žiaurumas šioje knygoje apgaubtas fantastiškumu, įspūdis išsilygina. Rodos regi, kaip „Nespėjo Makbetas pabaigti savo klausimo, tik didžiai sutrinksėjęs, burtų katilas prasmego giliai į žemę, sugaudė iš kažkur muzika, ir pasirodė 8 vaiduokliai karaliais" (55). Be to, skaitydami rasime tarp kerštingo turinio dalykėlių ir visai romantiško pobūdžio (pav., „Vasaros nakties sapnas"). Tai ir bus, nors menkas, bet vispusiškas Šekspyro kūrybos pavaizdavimas, Šekspyro, kuris davė pasauliui apie 37 tragedijas, dramas ar komedijas, daug poemų ir apie šimtą sonetų.

Vertimas rekomenduotinas ir kalbos atžvilgiu, nebent iškyrus viens kits neapsižiūrėjimas ir gausūs provincializmai.

Kiek blogiau kalbos atžvilgiu su antrąja knyga — Liaudies pasakomis. Matyt autorius nejučiomis pasidavė Basanavičiaus gausiems barbarizmams, liaudies kalbos prašmatnumams. Visa tai tiko originaliose pasakose, pasakose paimtose tiesiog iš kaimo bobelių ir su visais jų kalbos turtais užrašytose. Tačiau, kada jos išėjusios savo forma iš išmokslinto žmogaus ir skiriamos mokyklai, net Švietimo Ministerijos aprobata, tatai jau reikia vertinti.

Kitas knygos trūkumas tai pasitaikymas tarp puikiai ir sklandžiai surimuotų, atliktų su visomis poetinėmis priemonėmis ir tautosakišku fonu, pasakų yra visai tikrų formos karikatūrų, palaidos prozos, tik daugiau ar mažiau į eilutę įdėta žodžių:

Ir ją nusivežė į rūmus
O paskum juos, ir obelis
Ir vyno šulinys tuoj nusekė,
Gi ragana išbėgo į girias
Su likusiom dviem dukrom
Ieškot trečios, bijodama,
Kad ją vilkai nesudraskytų (110).

Šie ar kitų rekomenduojamų knygų neigiamumai paimti tam, kad kiekvienas skaitydamas mokėtų išskirti knygos deimančiukus ir pasitaikančius trūkumus. Apskritai, jei kurią knygą mes komentuojame, tai, nežiūrint didesnio ar mažesnio jos trūkumų nurodymo ar deimančiukais gėrėjimosi, ji, mūsų nuomone, verta daugiau susidomėti.

Atsiųsta paminėti

Vaidilutė. *Audroms siaučiant.* Apysakos. „Spaudos Fondo leid. Kaunas, 1931. 142 p. 2,50 lit.

Kun. Dr. A. Maliauskis. *Tikybos pradžiamokslis.* Šv. Kazimiero Dr-jos leidinys Nr. 505. Kaunas, 1931. Kaina 1 lit. 98 p.

Dr. Šeštokas - Margeris. *Gonorėja* (Triperis). Labiausiai paplitusi veneros liga. „Spaudos Fondo" leid. Kaunas, 1931. 163 p. 3 lit.

Kun. V. Švenžas. *Patarimai susituokiantiems.* Vertė St. Yla. Kaunas, 1931. 32 p. 40 cent.

J. Gvildys. *Jaunimo blaivinimas per mokyklą.* L. K. Blaivybės dr-jos leid. Nr. 67. Kaina 50 c. Kaunas, 1931. 24 p.

Hugh Lofiting. *Daktaro Dolitlio paštas.* I dalis. Vertė Pr. Mašiotas. „Dirvos" b-vės leid. Kaunas-Marijampolė, 168 p. Kaina 3 lit.

Sven Hedin. *Arti pražūties.* Jono Kazėno vertimas. „Meno Spaudos" leid. Kaunas, 1931. 77 p. Kaina 1,50 c.

Marijonų vienuolija. Marijonų Vienuolijos leidinys. Marijampolė, 1931. 63 p.

J. Galswarthy. *Patricijai.* Romanas. Iš anglų kalbos vertė J. K. „Naujo Žodžio" leid. 1931. 296 p.

Ats. red. A. Vaičiulaitis Red. A. Maceina

Dabar visi skaito tik

didžiausį ir įdomiausį Lietuvos dienraštį

„RYTĄ"

kuris nuo vasario 1 d. eina iliustruotas 8 pusl. kasdien, šeštadieniais—10 - 12 pusl., o prieš didesnes šventes — 16 pusl. Penktadieniais studentų skyrius— «Akademiškas Gyvenimas», šeštadieniais— «Moterų Skyrius», kuriuose nagrinėjama specialūs klausimai. «Rytas» duoda visada įdomią dail. literatūros atkarpą. «Ryto» žinios greitos ir teisingos.

Adresas: Kaunas, Duonelaičio g. 24.

Kaina: mėn. 5 — lit., metams — 50 lt.

Įsidėmėtinos knygos

Prof. St. Šalkauskis **Kultūros filosofijos metmens.** Kaunas, 1926. Kaina 6 lt.

„ **Bendrosios mokslinio darbo metodikos pradai.** Kaunas, 1926 m. Kaina 7 lt.

„ **Lietuvių tautos ugdymo uždaviniai.** 1926 m. Kaina 1 lt.

„ **Racionali mokyklų organizacijos sistema.** Kaunas, 1928 m. Kains 1 lt. 50 cnt.

„ **Fizinis lavinimas ir jo tikslai.** Kaunas, 1927. Kaina 2 lt.

„ **Jaunuomenės idealizmas ir modernieji šokiai,** Kaunas, 1928 m. 75 cnt.

„ **Visuomeninis auklėjimas** (spaudoje).

„ **Sur le confins de deux mondes.** Essai syntetique sur le probleme de la civilisation nationale en Lithuanie. Geneve, 1913 m.

„ **L'Ame du monde dans la philosophie de Vladimir Solovjev.** Berl n, 1920 m

Prof. K. Pakštas **Iš praėjusio dešimtmečio į ateinantį.** 1928. Kaunas, 16 pusl. Kaina 1 lt.

„ **Lietuvos klimatas.** Klaipėda, 1926 137 pl. Kaina 5 lt.

„ **Baltijos respublikų politinė geografija.** 180 pl. 10 lt.

Pritrūkome

1924 metų „Židinio" 1 Nr., 1929 m. 3 Nr., š. m. «Ateities» 1 Nr. ir «**Ateities Spindulių**» — **2 Nr.** Visus, kas tų n-rių turi atliekamų ar jiems nereikalingų egzempliorių, prašome pasiųsti tų žurnalų administracijoms. Kaunas, Laisvės Al. 3. Už grąžinamus egz bus atsilyginama arba, pageidaujant, pakeičiama kitais sąsiuviniais.

Akc. „Žaibo" b-vės spaustuve, Kaune. Karo cenzūros leista.

Smagūs vasaros poilsio skaitymai

a) Jules Verne'o **Už 20.000**
b) Mayne Reido **Kalnas atsiskyrėlis**

Abi knygos daugiau kaip po 200 pusl. ir kaštuoja po 3 lt. Reikalaukite visuose **knygynuose.**

Moksleivi, Tu kilnių minčių kupinas nori pagelbėti mūsų liaudžiai.

Tad išnaudok atostogas, įnešdamas į liaudį blaivesnių minčių. Prieš važiuodamas atostogų parsisiųsdink platinti šių knygų:

		Kaina
1	**Jaunimo blaivinimas per mokyklą.** *J. Gvildys*, 24 pusl.	0,50
2.	**„Jaunimo blaivinimas užsienyje“**, *Dr. M. Endziulaitytė-Gylienė* 16 pusl.	0,15
3.	**„Blaivus jaunimas ir kultūrinė pažanga“**, *kun. prof. F. Kemėšis*, 24 pusl.	0,15
4.	**Blaivybės draugija ir kitos organizacijos**, *kun. prof. Kemėšis*, 24 p.	0,20
5.	**Svaiginimosi priežastys**, *K. Dineikos.* 16 pusl.	0,15
6.	**Alkoholis ir psichinis darbas**, *Dr. M. Gylienės.* 18 pusl.	0,15
7.	**Gana pypkei tarnauti**, *Pr. Samulionio.* 15 pusl.	0,15
8.	**Dvasios galybė ir girtavimas**, *kun prof. F. Kemėšio.*	0,15
9.	**Kūdikio maitinimas, auginimas ir higiena**, *Dr. Gylienės* 37. pusl.	0,30
10.	**Ramiųjų ir dujinių bealkolinių gėrimų darymas**, *A. Lėvano.* 44 pusl.	1,—
11.	**Abstinento šovinynas arba ginklas**, *misij. P. Elpidijus* 48 pusl.	1,25
12.	**Mūsų stabas.** *G. Petrovo* 80 pusl.	1 50
13.	**Blaivėk!** Girtuoklio gyvenimo vaizdai su paveikslais, *J. Martinaičio* 71 pusl.	1,50
14.	**Abstinencija žiloje senovėje**, *A. Lėvano* 43 pusl.	1,50
15.	**20 metų tautos blaivinimo darbo**, *kun. Matuso-Sedausko.* 72 pusl.	2,50
16.	**De totali ab inebr. potibus abstinentia**, *kun. P. Saurusaičio*	1,—
17.	**Nieko częsny los. Paveiksluota apysaka.** 27 pusl.	0,30
18.	**Katalikas kovoje su alkoliu**, *prof. dr. J. Ūdė.* 20 pusl.	0,30
19.	**Iš svaigiųjų gėrimų istorijos.** *Dr. Mauritz Schuster.* 19 pusl.	1.—
20.	**Įvairių alkolio koncentracijų įtaka psichiniam darbui**, *Dr. A. Gylio* 40 pusl	2,—
21.	**Blaivybė ir kūno lavinimas Lietuvoje**, *K. Dineikos.* 48 pusl.	2,—
22.	**Alkolis ir padermė** *Dr. M. Endziulaitytės-Gylienės.* 12 pusl.	1, —
23.	**Sudrumstoji ramybė**, *P. Vaičiūno*, 4 veiks. drama, 115 pusl.	2,50
24.	**Baltakė**, *Vikt. Dineikos*, 3 veiksmų drama, 48 pusl.	1,—
25.	**Mūsų pasakų II, III ir IV knyga po**	2,—
26	**„Mažųjų Pasaulis“.** *Vytė Nemunėlis.* 50 pusl.	2,—

Knygas siunčiame ir skolon, tik reikia nurodyti ne tik knygoms siųsti adresą, bet ir tėviškės adresą.

Platintojams duodame didelių nuošimčių nuolaidos.

Užsisakyti reikia:

Blaivybės dr-jos Centre, Kaunas, Mapų g. 11